

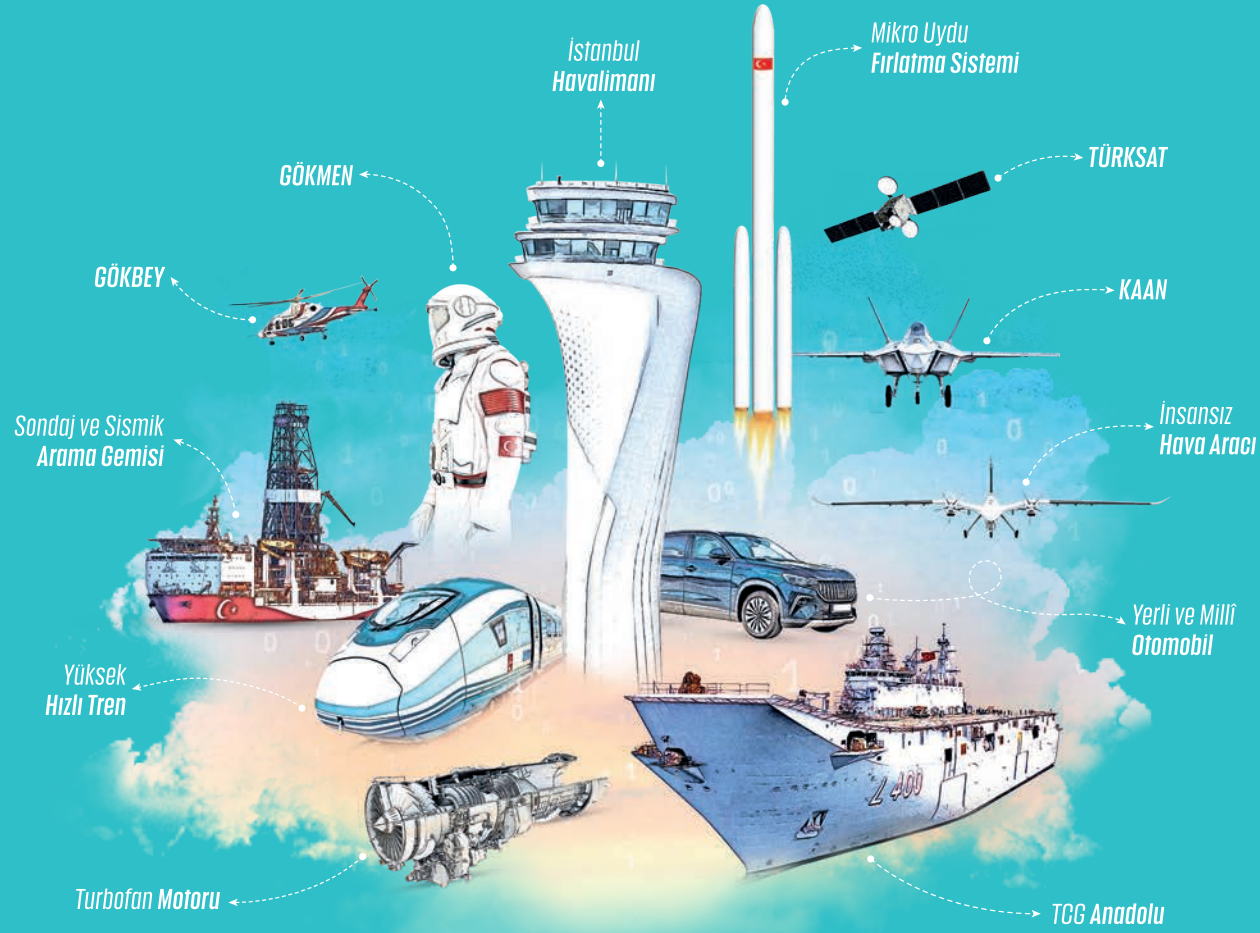
Bu kitaba sığmayan daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla
ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

ISBN: 978-975-11-7950-0

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin
İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

MESLEKİ VE TEKNİK
ANADOLU LİSESİ

KONAKLAMA VE SEYAHAT
HİZMETLERİ ALANI

KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ ALANI

KURU TEMİZLEME İŞLEMLERİ

11-12 DERS MATERYALI

KURU TEMİZLEME | **11-12** DERS
İŞLEMLERİ | **MATERYALI**

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ ALANI

KURU TEMİZLEME İŞLEMLERİ

11-12 DERS MATERYALİ

YAZARLAR

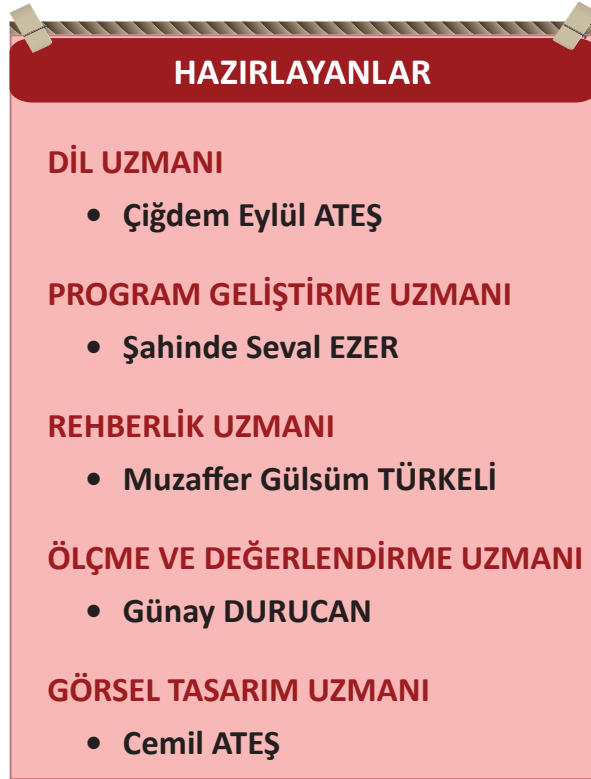
- Abidin Haldun TAŞDELEN
- Fatma KALKAN
- Gülsüm KARABULUT
- İlker ŞENER
- Nurcan ATMACA KAHYA

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI : 9362

YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ : 3022

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir.
Ders materyalinin metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

ISBN: 978-975-11-7950-0

Millî Eğitim Bakanlığı 24 12 2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

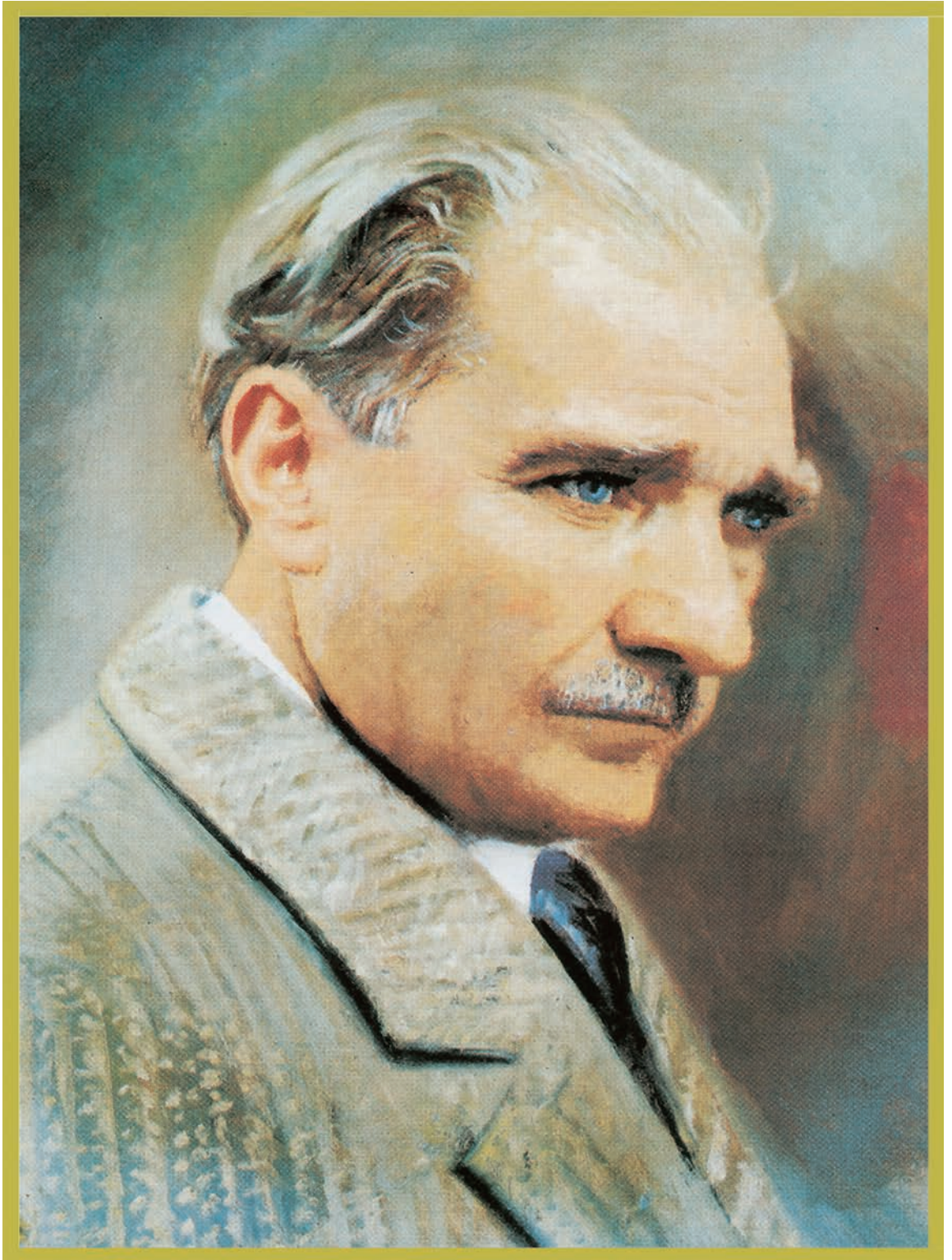
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaid bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

DERS MATERYALİNİN TANITIMI.....11

1. İŞ ORGANİZASYONU	15
1.1. KİŞİSEL HAZIRLIK YAPMAK	16
1.1.1. Kuru Temizlemenin Tanımı.....	17
1.1.2. Kuru Temizleme Organizasyonu.....	17
1.1.3. Çalışan Personel ve Görevleri	18
1.1.3.1. Çamaşırhane ve Kuru Temizleme Sorumlusu	18
1.1.3.2. Kuru Temizleme Görevlisi.....	19
1.1.4. Kuru Temizleme İşletmesinde Çalışan Personelin Kişisel Hazırlıkları	21
1.1.5. Oluşabilecek Riskler ile Alınacak İş Sağlığı ve Güvenliği Tedbirleri	23
1.2. İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMAK	24
1.2.1. Kuru Temizlemede Kullanılan Araç Gereç ve Ekipmanlar.....	24
1.2.1.1. Kullanılan Belge, Form ve Programlar	25
1.2.1.2. Kişisel Koruyucu Donanım.....	25
1.2.1.3. Ürün Numaralandırma Araçları.....	26
1.2.1.4. Leke Çıkarma Fırçaları	26
1.2.1.5. Tüy Toplayıcı	26
1.2.1.6. Kimyasallar	26
1.2.1.7. Kuru Temizleme Makinesi	27
1.2.1.8. Kurutma Makinesi	27
1.2.1.9. Ütü Çeşitleri.....	27
1.2.1.10. Katlama Makinesi	29
1.2.1.11. Ütü Altlıkları.....	29
1.2.1.12. Askı Çeşitleri	29
1.2.1.13. Askılık.....	30
1.2.1.14. Ambalajlama Makinesi	30
1.2.2. Kuru Temizleme İşletmesinde Çalışan Personelin İş İçin Hazırlık Yapması.....	30
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	32

2. KURU TEMİZLEME ÖNCESİ HAZIRLIK İŞLEMLERİ.....	33
2.1. TEKSTİLİ TESLİM ALMA İŞLEMİ.....	34
2.1.1. Tekstil Ürünlerinin Kontrol Edilmesi ve Teslim Alınması	34
2.1.2. Teslim Alınan Ürünlerin Numaralandırılması.....	38
2.2. ÖN HAZIRLIK İŞLEMİ	38
2.2.1. Ürünün Rengine Göre Gruplandırma.....	38
2.2.2. Ürünün Cinsine Göre Gruplandırma	38
2.2.3. Ürünün Kirlilik Düzeyine Göre Gruplandırma	39
2.2.4. Ürünün Büyüklüğüne Göre Gruplandırma.....	39
2.3. ÖN LEKE ÇIKARMA İŞLEMİ	39
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	42

3. KURU TEMİZLEME İŞLEMLERİ	43
3.1. TEKSTİL ÜRÜNLERİNİ GRUPLANDIRMA İŞLEMİ	44
3.2. KURU TEMİZLEME İŞLEMİ	45
3.2.1. Kuru Temizleme İşlemi İçin Ön Hazırlık	47
3.2.2. Kuru Temizleme İşlemini Yapma	49
3.2.3. Havalandırma	49
3.3. ÜTÜLEME İŞLEMİ.....	50
3.3.1. Ütüleme İçin Ön Hazırlık.....	51
3.3.2. Ütüleme	51
3.3.3. Temizliği Yapılan Ürünleri Düzenleme	53
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	54

4. GÜNLÜK/PERİYODİK KONTROL VE BAKIMLARIN TAKİBİ	55
4.1. GÜNLÜK KONTROL VE BAKIM İŞLEMLERİ	56
4.2. PERİYODİK KONTROL VE BAKIM İŞLEMLERİ	60
4.2.1. Haftalık Bakım	60
4.2.2. Aylık Bakım	60
4.2.3. Altı Aylık Bakım	62
4.2.4. Yıllık Bakım	62
4.2.5. Periyodik Bakımlar İçin Kullanılan Formlar	62
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	64

5. KURU TEMİZLEME GEREKTİRMEYEN TEKSTİL ÜRÜNLERİ İÇİN YIKAMA İŞLEMİ..	65
5.1. TEKSTİL ÜRÜNLERİNİ GRUPLANDIRMA İŞLEMİ.....	66
5.1.1. Konuk ve Tesis Tekstillerine Göre Gruplandırma	67
5.1.2. Tekstilleri Departmanlarına Göre Gruplandırma	69
5.1.3. Yapısına Göre Tekstil Ürünlerini Gruplandırma	71
5.2. TEKSTİL ÜRÜNLERİNİ YIKAMA İŞLEMİ	74
5.2.1. Çamaşırhanede Kullanılan Araç Gereç	80
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	84

TERİMLER SÖZLÜĞÜ.....	85
CEVAP ANAHTARI	87
KAYNAKÇA	88

Öğrenme biriminin adını gösterir.

Öğrenme biriminin numarasını gösterir.

5. Öğrenme Birimi

KURU TEMİZLEME GEREKTİRMEYEN TEKSTİL ÜRÜNLERİ İÇİN YIKAMA İŞLEMİ

KONULAR

5.1. TEKSTİL ÜRÜNLERİNİ GRUPLANDIRMA
5.2. TEKSTİL ÜRÜNLERİNİ YIKAMA

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Konuk ve tesis tekstillerine göre gruplandırma
- Tekstilleri departmanlarına göre gruplandırma
- Yapısındaki maddelere göre tekstilleri gruplandırma
- Tekstil ürünlerini yıkama işlemleri

TEMEL KAVRAMLAR

- Otel tekstil ürünleri
- Elyaf
- Lif
- Ekolojik tekstil
- Hijyen
- Çamaşır hijyeni
- Leke

65

Öğrenme biriminin karekodunu gösterir.

Öğrenme biriminde yer alan kavramları gösterir.

Öğrenme birimine ait konu başlıklarını gösterir.

Öğrenme biriminde neler öğrenileceğini gösterir.

Öğrenme biriminde yer alan konulara dikkat çekmek ve öğrenicilerde merak duygusunu geliştirmek amacıyla verilen soruları gösterir.

Öğrenme biriminde yer alan birim başlıklarını gösterir.

Sayfa numarasını gösterir.

KURU TEMİZLEME GEREKTİRMEYEN TEKSTİL ÜRÜNLERİ İÇİN YIKAMA İŞLEMİ

1. Konaklama işletmelerinde kullanılan tekstil ürünleri sizce neler olabilir?
2. Sizce tekstilleri yıkamadan önce neden birtakım özelliklerine göre gruplandırılmak gerekir? Öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla sınıfta paylaşınız.
3. Tekstil ürünlerini yıkarken dikkat edilmesi gereken hijyen kuralları sizce neden önemlidir?
4. Tekstil ürünlerinin özelliklerinin iyi bilinmesi yıkama aşamasında sizce ne gibi faydalar sağlar? Düşüncelerinizi sınıfta paylaşınız.

5.1. TEKSTİL ÜRÜNLERİNİ GRUPLANDIRMA

Tekstil ürünleri; otel odaları, restoranlar, genel alanlar, SPA merkezleri, hamam ve plajlar dâhil olmak üzere otelin her biriminde kullanılır. Konaklama tesisinin konsept ve türüne göre modern, sade tasarımlar; sağlıklı ve doğal ürünler tercih edilir. Bir konuğun kullandığı tekstil ürünü diğer konuklar tarafından da kullanıldığı için bu ürünlerde leke ve kirin kalmaması, konuğun ürünü ilk kez kullanıyormuş gibi hissetmesi önemlidir. Ayrıca sık kullanılan tekstil ürünlerinin dayanıklılığı, kullanım pratikliği, terlemeyi önlemesi, anti bakteriyel olması aranan özelliklerdir. Dünyada çevreye zararı olmayan doğal ve sağlıklı ürünlerin önemi gün geçtikçe artmaktadır. İşletmelerin otel tekstili seçiminde de bu ürünleri daha çok tercih ettikleri görülmektedir. Yalın çizgilerin, renk ve desenlerle harmanlandığı koleksiyonlar bu tekstillerde yer almaktadır. Konaklama tesisleri, farklı renk ve desenlerle tasarlanmış tekstillerin yanında kendi markalarını yansıtan logolu ürünleri de kullanır. Genellikle oteller tekstil desenlerinde düz (Görsel 5.1), çizgili (Görsel 5.2) vb. olan oldukça sade ürünleri seçer. Doğru seçilmiş tekstil ürünü; işletmenin geliri, prestiji, kalitesi ve konukların memnuniyetinde önemli bir etkenidir.

Konaklama işletmesinin değişik birimlerinden gelen kuru temizleme gerektirmeyen kırıltı tekstil ürünleri, çamaşırhaneye yıkanmak üzere gönderilir. Yıkama işleminden önce kırıltı derecesine göre bu tekstilleri ayırılı, lekeli olanlara ise leke çıkarma işlemi uygulanır. Gruplara yapılarak tekstillerin en uygun yıkama programında doğru şekilde yıkanması sağlanır. Böylece tekstillerin yıpranması önlenerek uzun süre kullanım amaçlanır. Bu şekilde işletmenin ekonomisine katkı sağlanır. Büyük otelerde kırıltı tekstiller, çamaşır getiren personel tarafından alınarak imza karşılığı çamaşırhane görevisine teslim edilir. Konuk çamaşırını ise odaya bakan görevli tarafından belge karşılığında çamaşırhaneye teslim edilir.

Görsel 5.1: Düz desenli otel tekstili

Görsel 5.2: Çizgili desenli otel tekstili

66

İŞ ORGANİZASYONU

yaygınlaşmaktadır. Tüm bunların yanında uzun süreli konaklamaların yapıldığı tatil yörelerindeki büyük konaklama işletmelerinin çamaşırhanelerinde de (Görsel 1.2) konukların kuru temizleme taleplerini yerine getirmek üzere birimler oluşturulduğu sıklıkla görülmektedir (Şekil 1.1).

İşletmenin büyüklüğünden bağımsız olarak bir kuru temizleme işletmesinde şu bölümler bulunur:

- Temizlenecek tekstil ürününü teslim alma
- Kayıt ve etiketleme
- Leke çıkartma masaları
- Kuru temizleme makinelerinin bulunduğu alan
- Havalandırma
- Ütüleme
- Terzihane
- İşlem sonrası ambalajlama

1.1.3. Çalışan Personel ve Görevleri

Kuru temizleme işletmeleri tekstil temizliğini her ne kadar su kullanmadan yapsa da işletmede aynı zamanda su ile tekstil temizliği yapılan bir bölüm de genellikle bulunur. Bu nedenle kuru temizleme işletmeleri çamaşırhanelerden bağımsız düşünülmez. Çalışan yönetici personelin hem çamaşırhane hem de kuru temizleme işini yönetecek yeterlilikle olması beklenir. Mesleki yeterlilik standartları belirlenirken sorumlu personel için çamaşırhane ve kuru temizleme işleri birleştirilerek sorumlunun altında çalışan kuru temizleme işini yapacak (Görsel 1.3).

1.1.3.1. Çamaşırhane ve Kuru Temizleme Sorumlusu

Çamaşırhane ve kuru temizleme sorumlusu, bünyesinde çamaşırhane bulunduran kurum ve kuruluşlar ile bağımsız çamaşırhane işletmelerinde iş sağlığı ve güvenliği ile çevreye ilişkin önlemleri alarak mesleği ile ilgili iş organizasyonu yapan, çamaşırhane operasyonunun ve kuru temizleme işlemlerinin yapılmasını sağlayan, mesleki gelişimine ilişkin faaliyetleri yürüten, hijyen ve sanitasyon kurallarına uyan, kalite yönetim sistemi ve işletme standartlarına uygun iş yapma bilgi ve becerisine sahip kişidir. Çamaşırhane ve kuru temizleme sorumluluğu, ulusal meslek standartlarına göre 4'üncü seviyede bir meslektir. Bu işi yapan personelin ağır ve tehlikeli işlerde çalışacaklara ait işe giriş ve periyodik muayene raporu alabileceği yeterlilikle olması mesleğe uygunluk açısından temel şartlardandır.

Şekil 1.1: Çamaşırhane organizasyon yapısı içerisinde kuru temizleme organizasyonu

Çamaşırhane ve Kuru Temizleme Sorumlusu	Çamaşırhane Görevlisi
	Kuru Temizleme Görevlisi
	Ütüçü
	Terzi

BİLGİ KÖŞESİ

Organizasyon, ortak bir amaç çerçevesinde insan kaynağı kullanarak oluşturulmuş, ortak bir çalışma düzenine sahip olan, kendi verimini yönetebilen yapıdır.

Görsel 1.3: Kuru temizleme görevlisi

18

Öğrenilen konu ile ilgili kazanım dışı ilgi çekici bilgileri gösterir.

Öğrenme biriminde yer alan görsel numaralarını gösterir.

Uygulama numarasını gösterir.

Öğrenilen bilgi ve becerileri pekiştirmek amacıyla hazırlanan uygulama yapraklarının başlığını gösterir.

Uygulama süresini gösterir.

4. ÖĞRENME BİRİMİ

HAFTALIK BAKIM İŞLEMLERİ

1. UYGULAMA

AMAÇ: İşletmede kuru temizleme işlemleri için kullanılan kuru temizleme makinelere periyodik haftalık bakım işlemlerini prosedürlere göre gerçekleştirmek.

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. İş kıyafetlerinizi giyiniz.
2. Kişisel koruyucu donanımlarınızı hazırlayarak ilerleyen temizlik aşamalarında kullanınız.

2. ADIM: MAKİNEİN GENEL KONTROLÜ

3. Makinenin dış yüzeyi, kapak içi tambur kısmı ve arka bölümünün deformasyon ve ezilme kontrolünü yapınız.

3. ADIM: DÜĞME SÜZGECİNİN KONTROLÜ

4. Kişisel koruyucu donanımınızı takınız.
5. Düğme süzgecini yerinden çıkartarak kontrol ediniz veya içindeki parçaları dışarı alınız.

4. ADIM: TÜY TORBASI/FİLTRESİ KONTROLÜ

6. Tüy filtresini yerinden çıkartınız.
7. Dolu ise sert fırça yardımı ile filtreyi temizleyiniz.
8. Temizlenen filtreyi yerine takınız.

ARAÇ GEREÇ: Kişisel koruyucu donanımlar, fırça, solvent temizlik sıvısı

5. ADIM: SOLVENT TANKI GÖSTERGELERİNİN KONTROLÜ

9. Renkli ve beyazlar için kullanılan solvent tanklarının göstergelerini kontrol ediniz.
10. Eksilme durumunda kişisel koruyucu donanımlarınızı takarak solvent tanklarına tamamlama işlemi yapınız.
11. Bulanıklık durumunda distilasyon işlemini yapınız.

6. ADIM: PROGRAM KONTROLÜ

12. Makineyi boş hâlde çalıştırarak programların doğru çalışıp çalışmadığını ve arka bölümdaki binimlerde herhangi bir sızıntı olup olmadığını kontrol ediniz.
13. Buhar basınç göstergelerini ve diğer göstergeleri kontrol ediniz.

7. ADIM: KONTROL FORMUNUN DOLDURULMASI

14. Tüm kontrolleri tamamladıktan sonra periyodik olarak haftalık kontrol formunu doldurunuz.
15. Görülen aksaklıklar varsa teknik servise ve makinenin yetkili servisine bilgi vererek aksaklığın giderilmesini sağlayınız.

DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş için Ön Hazırlık	* Uygulama Becersi	Zamanı Kullanma Becersi	İletişim Becersi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunululuk	TOPLAM
		Puan	10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan
	ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI:					Numeras:	İmza:
	ÖĞRETMENİN ADI SOYADI:						İmza:

* Uygulama becerisi, uygulama adını ifade eder.
** Uygulamanın türüne göre, ders öğretmeni tarafından belirlenir.

63

Uygulama yapraklarındaki değerlendirme ölçeğini gösterir.

Değerlendirme ölçeğindeki ölçütlerin yönergeyle olan ilişkisini gösterir.

Uygulama yapraklarının işlem basamaklarını gösterir.

Uygulama yapraklarının adımlarını ve adımlarının isimlerini gösterir.

Konuyla ilgili öğrencilerin yapacakları araştırmaları gösterir.

4. ÖĞRENME BİRİMİ

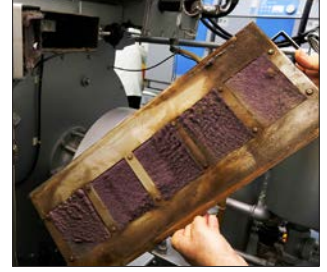

Görsel 4.9: Düşme süzgeci kontrolü

- **Düşme Süzgeci ve Yün Torbasının Kapsamlı Kontrolü**
Düşme süzgeçleri (Görsel 4.9) ve yün torbaları (Görsel 4.11) yoğun çalışma temposu ve ihmal gibi sebeplerle günlük olarak düzenli kontrol edilemezler. Bunların zaman içinde kalıntı biriktirmesi için ayda en az 1 kez kapsamlı olarak kontrol edilmesi gerekmektedir. Tüy ve yün biriktirme süzgeci temizlenirken mutlaka kişisel koruyucu donanımlar kullanılmalıdır. Çalışanlar gerekli önlemleri aldıktan sonra süzgeci yerinden çıkarıp fırça yardımı ile süzgece biriken tüy ve yünü temizlemeli, yerine takmalıdır (Görsel 4.10). Aylık olarak yapılan kontrollerde egzoz damperi, tahliye kanalları, karbon emici filtre, sıcaklık ve buhar göstergeleri, su ayırıcı bölmede yer alan havalandırma deliği ve bobinlerin sağlıklı çalışıp çalışmadığına özellikle dikkat edilmelidir.

Görsel 4.10: Tüy ve yün filtresi temizliği

Görsel 4.11: Dolmuş bir tüy ve yün filtresi

Yeni nesil kuru temizleme sistemleri ve kimyasalları ile ilgili araştırma yaparak elde ettiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

.....

.....

.....

.....

61

GÜNLÜK/PERİYODİK KONTROL VE BAKIMLARIN TAKİBİ

Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

1. Kuru temizleme işlemlerinde kullanılan solventin arıtılarak yeniden kullanılmak üzere tanka gönderilmesi işlemine ne ad verilir?
A) Buharlaştırma B) Destilasyon
C) Geri dönüşüm D) Süzme
E) Yoğunlaştırma
2. Yoğun kullanılan kuru temizleme makinelerinde bobin temizleme işlemi hangi sıklıkta yapılmalıdır?
A) Haftada 1
B) Ayda 1
C) 3 ayda 1
D) 6 ayda 1
E) Yılda 1
3. Yeni nesil kuru temizleme makinelerinde kullanılan ve insan sağlığına daha az zararlı olan yeni kimyasal teknoloji aşağıdakilerden hangisidir?
A) D5 sıvı silikon
B) Perloroetilen
C) Pce
D) Solvent
E) Tetrakloroetilen
4. Aşağıdaki kontrollerden hangisi haftalık periyotta yapılmalıdır?
A) Buhar göstergesi
B) Çamur tankı
C) Düşme süzgecinin
D) Egzoz damperi
E) Hava tahliye filtresi
5. Aşağıdakilerden hangisi kuru temizleme işlemlerinde kullanılan kişisel koruyucu donanımlar arasında yer almaz?
A) Eldiven
B) Fırça
C) Koruyucu gözlük
D) Koruyucu tulum
E) Maske
6. Kuru temizleme makinelerinin çalıştırılacağı ortamın sıcaklık derecesi aralığı aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?
A) 0 ila 50
B) -10 ila +25
C) +10 ila +30
D) 0 ila +20
E) +5 ila +40
7. Aşağıdakilerden hangisi kuru temizleme makinelerinde kullanılan suyun olması gereken minimum basınç değeri kaç bardır?
A) 1 B) 2
C) 5 D) 7
E) 10
8. Aşağıdakilerden hangisi korozif maddelerin tehlikeli özelliklerinden birisi değildir?
A) Aşındırma B) Çürütme
C) Eritme D) Renklendirme
E) Yıpratma
9. 20 Şubat 2016 tarihli ve 29630 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği'nde yapılan değişikliğe göre kuru temizleme işlemlerinin yapıldığı işletmelerin tehlike sınıfı aşağıdakilerden hangisidir?
A) Tehlikesiz
B) Az tehlikeli
C) Orta derecede tehlikeli
D) Tehlikeli
E) Çok tehlikeli
10. Aşağıdakilerden hangisi kuru temizleme makinelerinde yer alan dört ana bölümden biri değildir?
a) Fan b) Filtre
c) Pompa d) Tambur
e) Tank

Öğrenme biriminde kazandırılması amaçlanan bilgi ve becerileri değerlendirmeye yönelik çalışmalarını gösterir.

1. Öğrenme Birimi

İŞ ORGANİZASYONU

KONULAR

- 1.1. KİŞİSEL HAZIRLIK YAPMAK
- 1.2. İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMAK

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- İş sağlığı ve güvenliği tedbirleri doğrultusunda kişisel hazırlık yapma
- İş sağlığı ve güvenliği tedbirleri doğrultusunda iş için gerekli hazırlıkları yapma

TEMEL KAVRAMLAR

- Kuru temizleme
- Organizasyon
- Kişisel koruyucu donanım (KKD)
- Perkloroetilen (PERC)

1. Kuru temizleme işletmesinde çalışmak için gerekli nitelikler neler olabilir?
2. Kuru temizleme işletmesinde kariyer basamakları neler olabilir?
3. Kuru temizleme işletmesinde meydana gelebilecek iş kazaları ve meslek hastalıkları neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınız ve öğretmeniniz ile paylaşınız.

1.1.

KİŞİSEL HAZIRLIK YAPMAK

Leke çıkarma ve temizlik amacıyla tekstil ürünlerinde kimyasalların kullanımı, yaklaşık 200 yıl öncesine dayanmaktadır. Daha önce kullanılan solventlerin (çözücü) insan sağlığına zararları zamanla görülmüş ve bunların yerini yeni çözücü maddeler almıştır. Kuru temizleme işlemlerinde solvent olarak perkloroetilen (PERC), hidrokarbonlar, metil siloksan gibi kimyasallar kullanılmaktadır (PERC, kuru temizleme sektöründe en yaygın kullanılan solventtir.). Bu kimyasallar yeterli güvenlik önlemi alınmadan kullanılırsa ciddi sağlık sorunları ortaya çıkar. Kuru temizleme işlemi sırasında PERC buharına maruz kalınması hâlsizlik, yorgunluk, baş dönmesi vb. rahatsızlıklara; uzun süre maruz kalınması durumunda ise dokularda hasara yol açmaktadır. Kimyasalların çoğunun insan ve çevre sağlığına zararlarından dolayı kuru temizleme işlemlerinde fazladan güvenlik önlemlerinin alınması önemlidir. İşlem öncesi ve sırasında kişisel hazırlıkların doğru yapılması, koruyucu ekipmanların kullanılması (Görsel 1.1) ve düzenleyici tedbirlere uyulması şarttır.

Görsel 1.1: Koruyucu ekipman ile kimyasal kullanımı

1.1.1. Kuru Temizlemenin Tanımı

Sağlıklı yaşamın sürdürülebilmesi insanlar için vazgeçilmezdir. Bunun sağlanmasında önemli faktörlerden biri de kişisel temizliktir. Kişisel temizlik içerisinde her gün kullanılan kıyafetlerin temizliği önemli bir yer tutar. Kıyafetlerin ham maddesi olan dokunmuş materyaller ancak doğru şekilde temizlendiğinde uzun ömürlü olur. Kumaşların yapımında kullanılan doğal veya sentetik liflerin kendilerine özgü esneklik, yumuşaklık gibi özellikleri vardır. Aynı zamanda kıyafetlerin renkleri değişmeden temizlik süreçleri yürütülmelidir.

BİLGİ KÖŞESİ

Tekstil; bitkisel, hayvansal veya sentetik olmak üzere tekstil lifleri ve yan mamulleri ile bunlar kullanılarak elde edilen yün, pamuk, keten, kaşmir, likra ipek vb. dokumaların tümüne verilen addır.

Gün boyu giyilen kıyafetler kirlendiğinde temizlenerek bir sonraki kullanım için hazır hâle getirilir. Tekstil ürünleri, üretildikleri ham madde ve üretim tekniği göz önüne alınarak uzun ömürlü kullanım için seçilecek en uygun temizlik tekniği ile temizlenmek üzere etiketlenir. Etiketlerdeki talimatlara uyulduğunda kıyafetler doğru tekniklerle uzun süre kullanılacak şekilde temizlenmiş olur.

Etiketler, temelde su ile temizleme veya kimyasal madde ile temizleme olmak üzere iki ayrı yöntemi önerir. Kumaşların lif özelliklerine göre evde uygulanabilecek en kolay temizleme tekniği su, sabun, deterjan gibi maddelerle uygulanan yıkama tekniğidir. Yün, ipek gibi hassas ve değerli kumaşlardan yapılmış olan eşyaların temizliği ise özel kimyasallar ile su kullanılmadan etiketlerindeki talimata uygun olarak yapılmalıdır. Kuru temizleme yapılması gereken kıyafetlerde etikete uyulmadan su ile yıkama yapıldığında beden ölçüsünde değişme, renk ve parlaklık kaybı, dokuma özelliklerini kaybetme gibi sorunlar ortaya çıkar.

Kuru temizleme; dokuma ve liflerin doku, biçim ve renklerini korumalarını sağlayan; içine işlemeyen yağ çözücülerle temizlenmesi olarak tanımlanabilir. Kirli tekstil ürünlerinin temizlenmesinde kullanılan solventlerin neredeyse hiç su içermemesinden dolayı bu işlem kuru temizleme olarak adlandırılmıştır. Kuru temizleme çözücüler; benzin, karbon tetra klorit, yakacak ispirotolar, petrol yağı (terbentin) ve diğer ticari malzemelerdir. Kuru temizleme işlemi de çamaşır yıkama işlemi gibi makine ile yapılmaktadır.

Kuru temizleme her türlü elbise tipi için kullanılan profesyonel temizleme biçimidir. Çıkarılamaz denilen çok zor lekeler, gelişen teknoloji ve biyolojik anti bakteriyel temizlik ürünleriyle kuru temizleme işlemiyle temizlenebilmektedir. Kuru temizlemede su kullanılmaması temizlenen maddenin bozulmamasını, aynı zamanda kullanılan solventin yeni teknoloji makinelerle geri kazanılması da maliyetin azaltılmasını sağlamaktadır. Kullanılan kimyasalın geleneksel yöntemlere göre üstün bir temizleme gücünün olması kuru temizlemenin önemli özelliklerinden biridir.

Kuru temizleme işlemi, hassas ve kıymetli kumaşları temizlemenin yanında su ile yıkanabilen tekstil ürünlerinde mekanik yıkama ile çıkmayan lekelerin çıkartılması amacı ile de sıklıkla kullanılır. Ürünler lekeli olduğunda tüketiciler bunları kuru temizlemeye götürüp çoğu zaman kuru temizlemecinin lekelerle müdahale etmesini sağlamaktadır. Tüketicilerin en sık karşılaştığı lekeler yağ, yemek, çay, kahve ve mürekkep lekeleri; en az karşılaştıkları lekeler ise pas, yapıştırıcı, mum, sakız vb.dir.

1.1.2. Kuru Temizleme Organizasyonu

Kuru temizleme işletmeleri; ülkemizde genellikle mahalle aralarında küçük atölyelerde kurulmuş, bir ya da iki kişinin çalıştığı, çıraklıktan yetişen atölye sahibi kimseler tarafından işletilen ve tüm süreçlerin genellikle atölye sahibi tarafından yürütüldüğü işletmelerdir. Büyük şehirlerde ise şehrin çeşitli bölgelerinden toplanan, temizlenecek tekstil ürünlerini bir merkezde toplayarak temizleyen 10 ila 50 kişinin çalıştığı fabrika şeklinde faaliyet gösteren profesyonel işletmeler (Görsel 1.2) yaygınlaşmaktadır.

Görsel 1.2: Profesyonel çamaşırhane işletmesi

Tüm bunların yanında uzun süreli konaklamaların yapıldığı tatil yörelerindeki büyük konaklama işletmelerinin çamaşırhanelerinde de konukların kuru temizleme taleplerini yerine getirmek üzere birimler oluşturulduğu sıklıkla görülmektedir (Şekil 1.1).

İşletmenin büyüklüğünden bağımsız olarak bir kuru temizleme işletmesinde şu bölümler bulunur:

- Temizlenecek tekstil ürününü teslim alma
- Kayıt ve etiketleme
- Leke çıkartma masaları
- Kuru temizleme makinelerinin bulunduğu alan
- Havalandırma
- Ütüleme
- Terzihane
- İşlem sonrası ambalajlama

1.1.3. Çalışan Personel ve Görevleri

Kuru temizleme işletmeleri tekstil temizliğini her ne kadar su kullanmadan yapsa da işletmede aynı zamanda su ile tekstil temizliği yapılan bir bölüm de genellikle bulunur. Bu nedenle kuru temizleme işletmeleri çamaşırhanelerden bağımsız düşünülmez. Çalışan yönetici personelin hem çamaşırhane hem de kuru temizleme işini yönetecek yeterlilikte olması beklenir. Mesleki yeterlilik standartları belirlenirken sorumlu personel için çamaşırhane ve kuru temizleme işleri birleştirilerek sorumlunun altında çalışan kuru temizleme işi için uzmanlaşır (Görsel 1.3).

1.1.3.1. Çamaşırhane ve Kuru Temizleme Sorumlusu

Çamaşırhane ve kuru temizleme sorumlusu, bünyesinde çamaşırhane bulduran kurum ve kuruluşlar ile bağımsız çamaşırhane işletmelerinde iş sağlığı ve güvenliği ile çevreye ilişkin önlemleri alarak mesleği ile ilgili iş organizasyonu yapan, çamaşırhane operasyonunun ve kuru temizleme işlemlerinin yapılmasını sağlayan, mesleki gelişimine ilişkin faaliyetleri yürüten, hijyen ve sanitasyon kurallarına uyan, kalite yönetim sistemi ve işletme standartlarına uygun iş yapma bilgi ve becerisine sahip kişidir. Çamaşırhane ve kuru temizleme sorumluluğu, ulusal meslek standartlarına göre 4'üncü seviyede bir meslektir. Bu işi yapan personelin ağır ve tehlikeli işlerde çalışacaklara ait işe giriş ve periyodik muayene raporu alabilecek yeterlilikte olması mesleğe uygunluk açısından temel şartlardandır.

Şekil 1.1: Çamaşırhane organizasyon yapısı içerisinde kuru temizleme organizasyonu

BİLGİ KÖŞESİ

Organizasyon, ortak bir amaç çerçevesinde insan kaynağı kullanılarak oluşturulmuş, ortak bir çalışma düzenine sahip olan, kendi verimini yönetebilen yapıdır.

Görsel 1.3: Kuru temizleme görevlisi

Çamaşırhane ve kuru temizleme sorumlusu iş yerinde şu görevleri yerine getirir:

- a) Kişisel hazırlık yapar. Hijyen ve kişisel bakım kurallarına ve işletmenin belirlemiş olduğu kılık kıyafet standartlarına uyar.
- b) İş için gerekli hazırlıkları yapar. Amirlerinden gereken talimatları alır. Vardiya varsa bir önceki sorumludan vardiyayı teslim alır. Vardiyalar arası iletişim defterini kontrol eder. İş yoğunluğu ve işletme kapasitesine göre altında personelin çalışma programını düzenler, görev dağılımını yapar. Altında çalışan personelle bilgilendirme toplantısı yapar. İşletme bir konaklama işletmesi ise diğer bölümler ile iş birliği yaparak koordinasyonu sağlar.
- c) Kullanılan araç gereç, malzeme, makine ve ekipmanların kontrolünü yapar.
- ç) Çamaşırhanede kullanılan liste, form ve raporları (teknik arıza formu, misafir çamaşır listesi, malzeme giriş çıkış listesi, kayıt defterleri vb.) hazırlar ve bunların muhafaza edilmesini sağlar. İşleyişte oluşan eksiklik ve aksaklıklara müdahale ederek sorunları çözer.
- d) Altında çalışan personelin işe geliş ve gidişi ile ilgili kayıtları tutar. Personelin performansını denetler, ölçer ve raporlar. Personelin motivasyonunu arttırmaya yönelik çalışmalar yapar. Personelin izin planlamasını yapar, devam çizelgesini tutar.
- e) Aylık, yıllık envanter sayımını yapar. Malzeme ihtiyaçlarını tespit ederek ilgili yerlere sunar. Bölümü ile ilgili bütçe hazırlıkları yapar.
- f) Konaklama işletmelerinde satın alınması planlanan tekstil ürünlerine test yıkaması yapar, sonuçları ilgili birimlere raporlar.
- g) Günlük yıkama ve kuru temizleme programları oluşturur.
- ğ) Kuru temizleme öncesi hazırlık, leke çıkarma, kuru temizleme işlemlerini yapan personele rehberlik yapar, yapılan işlemleri ve personeli denetler.
- h) Kuru temizleme yapılmış tekstilin teslim sürecini denetleyip tedbir alır.
- ı) Bilgi ve deneyimlerini astlarına aktarır.

1.1.3.2. Kuru Temizleme Görevlisi

Kuru temizleme görevlisi; bünyesinde kuru temizleme bulduran kurum ve kuruluşlar ile bağımsız kuru temizleme işletmelerinde; iş sağlığı ve güvenliği ile çevreye ilişkin önlemleri alarak mesleği ile ilgili iş organizasyonu ve mesleki gelişime ilişkin faaliyetleri yürütme, hijyen ve sanitasyon kuralları doğrultusunda kuru temizleme, yıkama, kurutma ve ütüleme işlemlerini işletme standartlarına uygun biçimde yapma bilgi ve becerisine sahip kişi olarak tanımlanmıştır. Ulusal meslek standartlarına göre 3'üncü seviyede bir meslek olup bu işi yapan personelden ağır ve tehlikeli işlerde çalışacakların işe giriş ve periyodik muayene raporu alabilmesi mesleğe uygunluk açısından temel şartlardandır.

BİLGİ KÖŞESİ

Kıyafetlerde Neden Bakım Etiketleri Var?

*İnsanoğlu ilk çağlarda giysi ihtiyacını doğal liflerden karşılamıştır. Zamanla nüfusun artması, moda vb. faktörlerin etkisiyle yapay lif üretimi zorunluluk hâline gelmiştir. Giysiler, yapay lifin tek başına kullanılmasının yanında doğal liflerle karıştırılarak da üretilmeye başlanmıştır. Bu yeni ürünlerin yıkama, kurutma, ütüleme gibi bakım işlemleri doğal liflerden üretilen giysilerden farklılık göstermektedir. Bu ürünlerden en iyi performansın elde edilmesi ürünlerin bakım etiketlerinin dikkate alınarak uygulanmasıyla mümkündür. **Bakım etiketi,** giysinin bozulmadan uzun süre kullanılması için ürün hakkında bilinmesi gerekenleri tüketiciye açıklayan etikettir. Bu etiketler, ürünün malzeme cinsine, dikim özelliklerine uygun olarak nasıl kullanılması gerektiğini uluslararası kabul görmüş semboller ile göstermektedir. Kısa bakım etiketi, giysinin kullanma kılavuzudur.*

Kuru temizleme görevlisi iş yerinde şu görevleri yerine getirir:

- a) İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimler alır, kural ve talimatlara uyar. Gerekğinde kişisel koruyucu donanımlarını kullanır.
- b) Tehlike durumunda acil ve olağanüstü durum prosedürlerini uygular. Bu tür durumları amirine hızlıca bildirir. Kullanılan makinelerin tehlike yaratabilecek arıza ve durumlarını ilgili birimlere hızlıca aktarır.
- c) Çevre koruma standart ve yöntemlerini uygular. Çevresel riskleri azaltmak ile ilgili eğitimlere katılır ve bunları iş yerinde uygular. Dönüştürülebilir atıklar ile tehlikeli atıkları doğru şekilde ayırarak ilgili birimlere ulaştırır.
- ç) İşletme kaynaklarının tüketiminde tasarruf tedbirlerini uygular. Enerji, sarf malzemeleri gibi tüketim maddelerini tasarruflu ve verimli şekilde kullanır.
- d) Kişisel hazırlığını doğru yaparak hijyen ve kişisel bakım kurallarına uyar. İşletmenin belirlemiş olduğu üniformayı giyer ve tanıtım kartını takar.
- e) Kuru temizleme öncesi teslim alma işlemlerini yapar. Tekstil ürününü teslim alırken kontrol ederek varsa lekenin tanımlamasını yapar. Tekstil üzerindeki etiketi inceleyerek tekstilin kuru temizleme işlemine uygunluğuna karar verir (Görsel 1.4). Tekstil ürününün ceplerini, eksik olan aksesuarlarını kontrol ederek kuru temizleme işleminden zarar görebilecek düğme, fermuar gibi malzemeleri ve tekstilde yırtık, sökük olup olmadığını tespit eder. Etiket hazırlayarak sabitleme tabancası ile tekstili etiketler.
- f) Kuru temizleme öncesi hazırlık işlemlerini yapar. Kuru temizleme yapılacak tekstil ürünlerini renk, kumaş türü, etiket ve lekenin türüne göre gruplandırır. Duruma göre aksesuarları söker veya koruyucu ile kaplar.
- g) Kuru temizleme öncesi leke çıkarma işlemlerini yapar. Leke çıkarma öncesi maske ve bonesini takar. Leke masasında tekstil ürünlerini leke türü ve rengine göre sınıflandırır. Lekenin cinsine göre doğru kimyasalı belirler ve doğru miktarda kullanır. Ön leke çıkarma işlemi uygular. Lekesi ilk denemede çıkmayan ürünlere ikinci bir leke çıkartma işlemi uygular. Lekesi yine de çıkmayan tekstil ürünlerini müşteriye bildirmek üzere gerekli formları doldurur ve kaldırır.
- ğ) Etiket üzerindeki talimatlar doğrultusunda kuru temizleme işlemi yapar. Deri, kürk, ipek, yün gibi narin tekstil ürünlerinin kuru temizlemeye uygunluğuna karar verir. Makinenin kapasitesine

Sembol	Yazılı Yıkama Talimatı
	Kuru Temizleme
	Kuru Temizleme, Herhangi Bir Çözelti
	Kuru Temizleme, Yalnızca Petrol Türevi Çözeltiler
	Kuru Temizleme, Trikloretilen Dışında Herhangi Bir Çözelti
	Kuru Temizleme, Kısa Devir
	Kuru Temizleme Azaltılmış Nem
	Kuru Temizleme, Düşük Isı
	Kuru Temizleme, Buhar Vermeden
	Kuru Temizleme Yapılamaz

Görsel 1.4: Etiketlerde kuru temizleme işaretleri

göre ayrılmış tekstil ürünlerinin yüklemesini yapar. Tekstil türüne göre makine-
de doğru programı belirler (Görsel 1.5).

- h)** Tekstilin cins ve özelliğine göre doğru ısıda ütüleme işlemini yapar. Ütülenen tekstil ürünlerini askıya asar. Askılanan ürünü kirlenmemesi için poşetler.
- ı)** Makinelerin günlük, periyodik bakım, kontrol ve takibini yapar.
- i)** Kuru temizleme gerektirmeyen tekstil ürünleri için normal yıkama işlemlerini yapar.
- j)** Makinelerin günlük filtre temizliği, kimyasal kontrolü gibi işlerini yapar. Kimyasal temizleyici maddenin geri dönüşümü için damıtma işlemini gerçekleştirir. Makinelerdeki göstergeleri sürekli kontrol ederek makinenin doğru basınç, ısı ve programda olduğunu denetler.
- k)** Kullandığı makine ve cihazların temel özellikleri ve kullanımı ile ilgili mesleki gelişim eğitimlerine katılır. Bilgi ve deneyimlerini birlikte çalıştığı diğer personele aktarır.

Görsel 1.5: Kuru temizleme için makinenin programlanması

1.1.4. Kuru Temizleme İşletmesinde Çalışan Personelin Kişisel Hazırlıkları

Atölyelerde kullanılan kimyasalların çoğunun insan ve çevre sağlığına zararlı etkilerinden dolayı kuru temizleme işlemlerinde ekstra güvenlik önlemlerinin alınması ve düzenleyici tedbirlere başvurulması gereklidir. Kuru temizleme atölyeleri iş yeri tehlike sınıfları içerisinde “çok tehlikeli” sınıfta yer almaktadır.

Kuru temizleme atölyelerinde, kıyafetler makineye koyulmadan önce gerektiğinde leke çıkarmak için bir ön işlemde geçirilmektedir. Bu işlem sırasında kullanılan kimyasal ürünler de sağlık açısından zararlı, uçucu kimyasal maddeler ihtiva etmektedir. Leke çıkarıcı olarak kullanılan kimyasallara çıplak el ile dokunulması veya bu kimyasalların göze sıçraması durumunda çalışanı yaralama ve iş kazası riski oluşmaktadır. Kuru temizleme makinesinde tekstil temizliği için kullanılan solventin buhar olarak havaya karışması durumunda ciddi sağlık sorunlarına yol açtığı bilinmektedir. Tüm bu nedenlerle kuru temizleme yapılan işletme içerisinde çalışan personelin kişisel koruyucu donanım kullanması, iş kazalarını önlemek ve iş sağlığını korumak açısından önemlidir (Görsel 1.6). Havada buhar olarak oluşabilen solventlerin dışarıya taşınmaması için kuru temizleme işletmesi içerisinde çalışılırken giyilen kıyafetler iş bittiğinde değiştirilir. İş kıyafetleri günlük hayatta kullanılmaz. İşletme içerisinde tehlikeli durumlar ile ilgili personeli uyarıcı, tehlikeleri hatırlatıcı levha ve işaretler gerekli yerlere konumlandırılır .

Görsel 1.6: Kişisel koruyucu donanım kullanan kuru temizleme görevlisi

Çalışan personelin solvent ile doğrudan temas edebileceği makine bakımı ve filtre temizliği yapma, makine arızasına müdahale gibi işlerde daha profesyonel kişisel koruyucu donanımların kullanılması gerekmektedir (Görsel 1.7). Bu donanımlar, profesyonel özel filtreli gaz maskeleri ile el ve kolun daha büyük bir kısmını koruması için kimyasal temasa özel tasarlanmış eldivenlerdir (Görsel 1.8). Her kuru temizleme işletmesinin denetimlerinde denetçiler tarafından bu donanımların işletmede bulunup bulunmadığı düzenli olarak kontrol edilir.

Görsel 1.7: Koruyucu ekipman giyen kuru temizleme görevlisi

Görsel 1.8: Kişisel koruyucu donanım

BİLGİ KÖŞESİ

KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM (KKD)

*Kuru temizleme işletmesinde yürütülen işten kaynaklanan, çalışanın sağlık ve güvenliğini etkileyen ve onu risklere karşı koruyan, çalışan tarafından giyilen, takılan veya tutulan, bu amaca uygun olarak tasarlanmış tüm alet, araç gereç ve cihazlara genel olarak **kişisel koruyucu donanım** adı verilir.*

Kişisel hazırlığın işlem basamakları şunlardır:

- Kuru temizleme personeli, vardiyasına başlamadan işletme içerisinde üniforma bölümünden temiz üniformasını teslim alır (Görsel 1.9). Küçük işletmelerde ise çalışan günlük kıyafetlerini çıkartarak iş yerinde giydiği iş kıyafetlerini giyer. Büyük işletmelerde personel kendisini tanıttığı yaka kartını iş kıyafeti üzerine mutlaka takar.
- Büyük işletmelerde çalışan, personel giyinme odasındaki kişisel dolabına günlük kıyafetlerini yerleştirir (Görsel 1.10). Teslim almış olduğu iş kıyafetlerini giyer. İşe başlamadan önce maske, eldiven, gözlük, kulaklık gibi kişisel koruyucu donanımlarının çalışacağı alanda bulunup bulunmadığını kontrol eder.

Görsel 1.9: İş kıyafetlerini teslim alma

Görsel 1.10: Personel giyinme odası ve dolapları

1.1.5. Oluşabilecek Riskler ile Alınacak İş Sağlığı ve Güvenliği Tedbirleri

Büyük zarar veya yok olmaya yol açabilecek durumlara **tehlike** denir. **Risk** ise tehlikeden kaynaklanan kayıp, yaralanma veya başka zararlı sonuçların meydana gelme ihtimaline verilen addır.

Kuru temizleme atölyelerinde birçok tehlike ve risk kaynağı mevcuttur. Buhar kazanları, leke çıkarıcı kimyasallar, sıcak ütüler, kompresör, kaynatma kazanı, tehlikeli atıklar ve elektrik akımı bu atölyelerdeki başlıca tehlike kaynaklarıdır. Modern kuru temizleme makineleri, PERC kimyasalını iş yeri ortamı ve çevre havasına vermeden çalışacak kapalı bir sistem şeklinde tasarlanmıştır. Solvent olarak kullanılan PERC, işlem bittikten sonra buhar hâlinde yoğunlaştırılarak tekrar sıvı hâle getirilmekte, filtre edilerek kuru temizleme makinesinde tekrar kullanım için muhafaza edilmektedir. Yapılan bu işleme rağmen temizlenen kıyafetlerin üzerinde bir miktar PERC kalmakta ve makinenin kapağı açıldığında kuru temizleme atölyesi içerisine yayılmaktadır. Günümüzdeki modern makineler kazan içinde PERC'in belirli bir seviyeye düşmeden kapağının açılmasına izin vermemektedir.

Çamaşırhane ve kuru temizleme işlemleri, kapalı alanlarda ve genellikle ayakta çalışılarak yapılır. Uzuvarların sıkışmasına neden olabilecek mekanik makineler, elektrik çarpma riski bulunan yüksek voltajlı sanayi elektriği ile çalışan cihazlar, yanmaya yol açabilecek sıcak yüzeyler (Görsel 1.11), nem, toz, gürültü, insan sağlığını etkileyen kimyasal sıvı ve gazlar çalışma ortamının olumsuz koşulları arasında sayılabilir.

Çalışanlar, riskleri önlemek için tüm bu olumsuz koşullara karşı eğitilerek bilinçlendirilmeli; gerekli tüm uyarı ve işaretler bu riskleri çalışanlara sürekli hatırlatacak şekilde uygun yerlere yerleştirilmelidir (Görsel 1.12). Çalışanlar risklerden kaçınmak için koruyucu ekipmanlar kullanılmalıdır.

Görsel 1.11: Sıcak yüzey

 UYARI	 UYARI	 UYARI
		
SICAK YÜZEY	DÜŞME TEHLİKESİ	EZİLME TEHLİKESİ

Görsel 1.12: Tehlike uyarı levhaları

BİLGİ KÖŞESİ

PERC (Perkloroetilen); renksiz, şeffaf ve kloroforma benzer bir kokuya sahip klorlu bir organik bileşendir. PERC sıvı formdayken sudan, buhar formundayken havadan daha ağırdır. PERC, normal koşullar altında kararlı bir yapıya sahip olmasına rağmen PERC'in kullanımı, taşınması ve depolanmasında uygun güvenlik önlemlerinin alınması şarttır. PERC, yanıcı bir bileşen değildir. Yüksek sıcaklıklarda kullanımında ise reaksiyona girerek yüksek toksin barındıran hidrojen klorür, klor gazı ve fosgen oluşur. Kapalı kap içerisinde yer alan PERC ısıtıldığında patlamaya neden olur.

PERC'in önemli bir özelliği de kuru temizlemede önemli bir kayıp olmadan damıtma yolu ile tekrar tekrar kullanılabilmesidir.

KİŞİSEL HAZIRLIK YAPMAK

AMAÇ: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak ulusal standartlar ve işletme prosedürü doğrultusunda iş organizasyonu için kişisel hazırlık yapmak.

ARAÇ GEREÇ: Personel hazırlanma alanı, üniforma, isimlik, ayakkabı, kişisel bakım ürünleri

1. ADIM: İŞE GİRİŞ YAPMA

1. İşe vaktinde gelmeye özen gösteriniz.
2. İşletmenin belirlediği iş yerine giriş kurallarını uygulayınız.

2. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

3. Kişisel bakım ve hijyen kurallarını dikkatli uygulayınız.
4. Takılarınızı çıkarınız.
5. İşletmenin belirlediği üniformayı giyiniz.
6. İsimliğinizi üniformanıza takınız.
7. İş için uygun ayakkabınızı giyiniz.
8. Aynaya bakarak son kontrolünüzü yapınız.
9. Üniforma ve ayakkabınızın temiz, düzenli olduğundan, yırtık söküğü olmadığından emin olunuz.

3. ADIM: İŞ GÜVENLİĞİ VE SAĞLIĞI KURALLARINA UYMA

10. İş güvenliğinizi sağlayacak uygun ayakkabı giymeye özen gösteriniz.
11. İş sağlığı ve güvenliği kurallarına uygun hareket etmeye özen gösteriniz.
12. Uyarıcı levha ve talimatlara uygun hareket etmeye özen gösteriniz.
13. Takılarınızı çıkardığınızdan emin olunuz.
14. İşinizin gerektirdiği KKD (maske, eldiven vb.) aldığınızdan emin olunuz.

DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
	Puan	10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan	100 Puan
ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:					Numarası:		İmza:
ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:							İmza:
* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder. ** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.							

1.2.

İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMAK

İş için hazırlık yapılması kuru temizlemenin başarılı olmasında önemli rol oynar. İyi bir hazırlık, yapılacak işin hızlı ve verimli bir şekilde gerçekleşmesini sağlar. İş yapacak personelin kendine ve işine olan güvenine katkı sağlar. Böylece iyi bir hazırlık çıkabilecek aksaklıkları engellemeye yardımcı olur. Beklenmedik durumlarda da esneklik sağlar. Yapılacak işin profesyonel bir şekilde gelişmesine katkı sağlayarak personelin performansını da artırmış olur. Bu nedenle iş için hazırlık yapmak işin başarısı için çok önemlidir. Ayrıca kuru temizleme işlemi yapılırken planlı ve dikkatli hareket edilmesi ve oluşabilecek kazaların önlenmesini sağlar.

1.2.1. Kuru Temizlemede Kullanılan Araç Gereç ve Ekipmanlar

Araç gereç işin yapılması sırasında büyük rol oynar. Bu nedenle kuru temizleme elemanı işini yapmak için gerekli olan araç gereci iyi tanımalıdır. Böylece doğru yerde doğru araç gereci tanıma ve kullanma becerisi gelişmiş olur. Bu da kuru temizleme elemanının iş veya görevi daha hızlı, başarılı ve etkili şekilde yerine

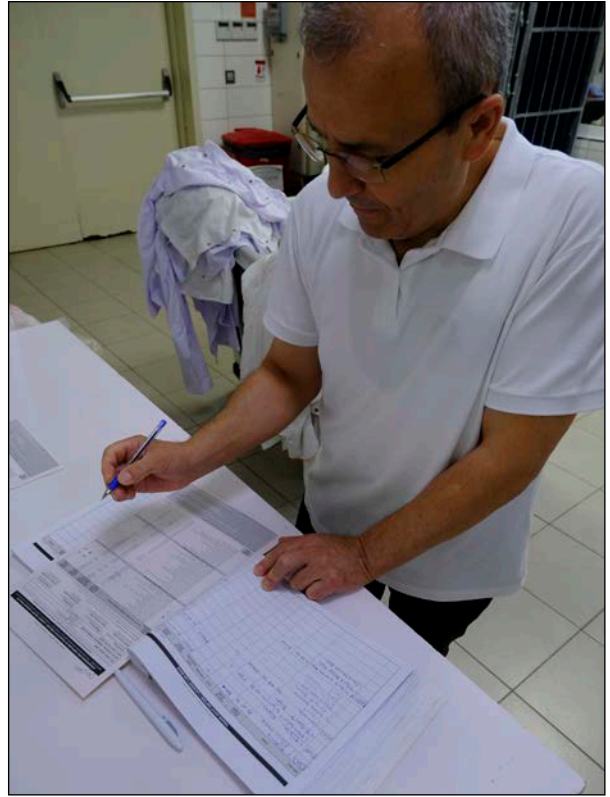
getirmesini sağlar. İş yapılırken doğru araç gereç kullanılırsa zaman, emek ve maliyet tasarrufu sağlanır. Ayrıca uygun araçların kullanılması ile iş güvenliği de sağlanmış olur. Sonuç olarak araç gereci tanıyarak doğru seçmek ve etkili şekilde kullanmak işin başarısını artırır.

1.2.1.1. Kullanılan Belge, Form ve Programlar

Temizlenecek tekstillerin teslim alınmasından teslim edilmesine kadar geçen sürede kullanılan form ve belgelerdir. Bunlar; elle veya işletmelerde kullanılan çeşitli otomasyon programları aracılığı ile düzenlenebilir. Bu durum işletmenin büyüklüğü, yaptığı işin ürün sayısı vb. etkenlere göre değişebilir. Form ve belgeler kuru temizleme işleminin gerçekleşmesi sürecinde ve kuru temizleme bölümü ya da işletmesinin işleyişi sürecinde kullanılanlar olarak sınıflandırılabilir. Kuru temizleme faaliyeti sürdüren bölüm ya da işletmenin büyüklüğüne göre bu belgeler değişiklik gösterir. Genel olarak en çok kullanılan form belgeleri şunlardır:

- Ürün teslim alma, kayıt formu ya da defteri
- Fiyat listesi
- Teknik arıza formu
- Misafir çamaşır listesi
- Malzeme giriş çıkış listesi
- Ödeme formu (fatura ya da fiş)
- Personel takip formları ve belgeleri (izin ve çalışma planları)
- Haftalık, aylık, yıllık envanter formları
- Malzeme ihtiyaç listesi
- İSG ile ilgili uyarı etiketleri, levhaları, kural ve talimatları
- Makine kullanma talimatları ve uyarıları

Kullanılan bu formlar (Görsel 1.13) ürün hakkında bilgi sağlayarak işlemin başarısı için kuru temizleme elemanına kaynaklık eder. Bu nedenle bilgilerin doğru alınması; işlemin uygulanmasını, ürünlerin istenen zamanda, doğru şekilde temizlenerek konuğa ulaşması ve ürünlerin uygun şekilde muhafaza edilmesini sağlar.

Görsel 1.13: Ürün bilgileri kayıt defteri ve formuna doldurulurken

1.2.1.2. Kişisel Koruyucu Donanım

İş sağlığı ve güvenliği gerekçesi ile kuru temizleme makinesi bakım, onarım ve filtre temizleme işlemlerinde sanayi tipi maske ve eldiven kullanılması gereken ekipmanlardır. Bunun yanında lateks eldiven, koruyucu gözlük (Görsel 1.14), maske de diğer koruyucu ekipmanlardır. İşin özelliğine uygun ekipmanlar tercih edilir. Kuru temizleme elemanı işin özelliğine, görev tanımlarına ve kimyasal kullanma talimatına uygun hareket ederek işe uygun ekipmanı tercih eder ve kullanır.

Görsel 1.14: Kişisel koruyucu donanımlar

1.2.1.3. Ürün Numaralandırma Araçları

Kuru temizleme işletmelerinde giysilerin düzgün bir şekilde takip edilip müşterilere doğru giysinin teslim edilmesi için etiketleme ekipmanları kullanılır. Bu ekipmanlar; giysilerin türü, müşteri bilgileri ve alınan işlemlere göre etiketler oluşturur. Etiketlere numara verilerek özel zımbalar ile tekstil ürününün görünmeyen bir yerine (Görsel 1.15) zımbalanır. Ürünler tüm temizleme süreci boyunca bu etiket sayesinde karışmadan sahibine doğru olarak teslim edilir.

Görsel 1.15: Numaralandırılmış tekstil

1.2.1.4. Leke Çıkarma Fırçaları

Leke çıkarma fırçaları, her türlü tekstil (giysi, çarşaf vb.) ve yüzeydeki (halı, koltuk vb.) lekelerin leke çıkarıcı kimyasallar (sıvı, toz, köpük vb.) kullanılarak çıkarılmasını sağlayan fırçalardır. Bu fırçaların gövdeleri ahşap, plastik gibi malzemelerden uçları ise kumaşlara zarar vermeyecek özellikteki malzemelerden yapılır (Görsel 1.16). Farklı boyut ve şekillerde çeşitleri olabilen leke çıkarma fırçaları, amacına uygun olarak ve yüzeye zarar vermeyecek şekilde fazla baskı uygulanmadan kullanılmalıdır.

Görsel 1.16: Leke çıkarma fırçası kullanımı

1.2.1.5. Tüy Toplayıcı

Tüy toplayıcı; çeşitli giysi, halı, koltuk ve döşemelerdeki kıl, tüy ve topaklaşmayı toplamaya yarayan alettir. Piyasada tüy toplama rulosu, tarağı ya da makine şeklinde olan tüy toplayıcılar bulunur.

1.2.1.6. Kimyasallar

Kuru temizlemede kullanılan kimyasallar içinde su bulandırmayan temizleyicilerdir. Kuru temizleme kimyasalları, giysileri ve çeşitli kumaşlardan yapılan tekstilleri koruyarak bunların lekelerinin su kullanılmadan en iyi şekilde temizlenmesini sağlar. Kuru temizleme kimyasalları kuru temizleme elemanları tarafından dikkatli kullanılması gereken temizleyicilerdir.

- **Temizleyiciler**

Sektörde kullanılan başlıca kuru temizleme kimyasalı solvent bazlı olan ve perkloretilen (PERC) adı verilen kimyasaldır. Ancak günümüzde farklı kuru temizleme makine sistemlerinin gelişmesi ile birlikte farklı kimyasallar kullanılmaya başlanmıştır. Bunlar; perkloretilenli kuru temizleme solvent ve kimyasallarına alternatif olarak intense (yoğun), silikonlu ve hidrokarbonlu kuru temizleme solvent ve kimyasallarıdır.

- **Leke Çıkarıcılar**

Kuru temizleme işlemi yapılmadan önce tekstil üzerinde bulunan lekelerin cinsine göre özel leke çıkarıcı kimyasallar kullanılır. Bunlar fırçalama veya püskürtme yoluyla kullanılır. Bu leke çıkarıcılar kumaşın ve lekenin türüne bağlı olarak farklılık gösterir. Kuru temizleme işlemi sırasında lekeleri kumaştan çıkarmak için kullanılır. Ancak bazı leke çıkarıcılar, kumaşa veya çevreye zarar verebilir. Bu nedenle leke ve kumaşın türüne uygun leke çıkarıcıların kullanılması önemlidir.

1.2.1.7. Kuru Temizleme Makinesi

Tekstil ürünlerinin belirli programa göre kuru temizleme işini yapan kapalı devre makinelerdir. Kuru temizleme makineleri (Görsel 1.17), genellikle şu iki ana bileşenden oluşur: solvent tankı ve temizleme odası. Solvent tankı, kuru temizleme işlemi için gerekli olan temizleme solüsyonunu (solvent) içerir. Temizleme odası ise giysilerin temizlenmesi için özel olarak tasarlanmış bir tamburdur. Kuru temizleme makineleri, temizleme solüsyonunu solvent tankından alıp tamburdaki giysilerin üzerine püskürtür. Daha sonra tamburdaki giysileri döndürerek solventin giysilerin üzerindeki kir ve lekeleri çözmesini sağlar. Kuru temizleme makinelerinin iki ya da üç tanklı çeşitleri bulunur. Bunlar; açık renkli, renkli ve koyu renkli tekstiller için kullanılan üç tanklı makineler ya da açık ve koyu renkli tekstiller için kullanılan iki tanklı makineler olabilir. Sektörde en çok iki tanklı makineler kullanılmaktadır.

Görsel 1.17: Kuru temizleme makinesi

Kuru temizleme makineleri genellikle perkloretilen ve hidrokarbon bazlı iki farklı solvent kullanır. Perkloretilen, kuru temizleme işlemi için geleneksel olarak kullanılan bir solventtir ancak çevre ve sağlık sorunları nedeniyle hidrokarbon bazlı solventler daha sık kullanılmaya başlanmıştır. Bunun yanında intense kuru temizleme solvent ve kimyasalları, silikonlu kuru temizleme solvent ve kimyasalları da piyasada mevcuttur. Kuru temizleme makineleri kendi özelliğine uygun kimyasal ile kullanılır.

1.2.1.8. Kurutma Makinesi

Çamaşır kurutma makineleri, çamaşırların yıkanıp sıkıldıktan sonra kurutulmasına yardımcı olan cihazlardır. Bu makineler, ısıtılmış bir tamburda nemli çamaşırları döndürerek ve tambur içerisinde havayı dolaştırarak kurutmaya yardımcı olur.

Çamaşır kurutma makineleri, genellikle birkaç farklı kurutma seçeneği sunar. Bu seçenekler; kurutma süresi, sıcaklığı ve nem seviyesini ayarlamaya yardımcı olur. Bazı modeller ayrıca özel kurutma programları sunarak belirli giysilerin kurutulmasını kolaylaştırır. Örneğin hassas kumaşlar için düşük sıcaklık ayarı, spor giysiler için ekstra kuru seçeneği vb.

Çamaşır kurutma makineleri, çamaşırların kurutulmasını hızlandırmak için kullanışlı olsa da bazı giysiler işlemden zarar görebileceği için giysilerin yıkama ve kurutma talimatlarına dikkat edilmelidir.

1.2.1.9. Ütü Çeşitleri

Kuru temizleme işletmelerinde evde kullanılan ütülerden farklı olarak sanayi tipi ütüler kullanılır. Sanayi tipi ütüler, genellikle daha dayanıklı malzemelerden yapılmıştır ve yoğun kullanıma dayanabilecek şekilde tasarlanmıştır. Ayrıca bu ütülerde kumaşların ütülenmesini kolaylaştıran birçok özellik bulunur.

Paskala (Basınçlı) Ütü: Klasik buharlı ütülerden farklı olarak buharı oluşturmak ve depolamak için özel bir buhar kazanına sahiptir. Ütü masasının altında bulunan basıncın pedalla kontrol edilmesi tekstilin ütü masasından kaymasını engeller. Böylece kırışıklıklarda hızlı ve kolay şekilde pürüzsüz bir görünüm elde edilir.

Pres Ütü: Genellikle büyük ölçekli kuru temizleme işletmelerinde ve giysi fabrikalarında kullanılan bir endüstriyel ütüleme ekipmanıdır. Pres ütü, kumaşların daha hızlı ve etkili bir şekilde ütülenmesi için tasarlanmıştır. Ütünün ısı ve buhar gücü kumaşın cinsine göre farklı şekilde ayarlanabilir. Kıyafetlerin normal ütüye göre çok daha hızlı ütülenmesini sağlar.

PRES ÜTÜ KULLANMA TALİMATI

1. AMAÇ:

Günlük gelen misafir çamaşırları, personel üniformaları ve perde gibi tekstilin kalitesini ve görünümünü bozmadan tekstili tekrar kullanıma hazırlamak için yapılan ütüleme işlemlerinin nasıl yapılacağını açıklamaktır.

2. KAPSAM:

.....Otel'deki tüm pres ütüleri kapsar.

3. SORUMLULAR:

Bu talimata göre davranmaktan ütücü, bu talimatın uygulanması ve kontrolünden çamaşırhane şefi, arızaların giderilmesinden teknik servis departmanı sorumludur.

4. UYGULAMA

Uyarılar ve Emniyet Tedbirleri:

- 4.1. Pres ütüde ikinci bir kişi çalışmaz.
- 4.2. Ütü arıza yaptığı zaman arızayı gidermeye çalışmayıp teknik servise haber veriniz.
- 4.3. Panodan ütünün sigortasını kapatınız.

5. KULLANIMI

- 5.1. Panodon ütünün sigortasını açınız.
- 5.2. Ütünün başlat butonuna basınız.
- 5.3. Alttaki tezgaha buhar vermek için ayar düğmesinden ütünün buhar butonuna basınız.
- 5.4. Üst presten buhar vermek için ütünün buhar pedalına basınız.
- 5.5. Vakum yapmak için ütünün ayak soğutma vakum pedalına basınız.
- 5.6. Hava basıncının 7 bar olmasına dikkat ediniz.
- 5.7. Ütünün kapat butonuna basınız.
- 5.8. Panodan ütünün sigortasını kapatınız.

6. TEMİZLİK VE BAKIM

- 6.1. Nemli bir bezle pres ütünün üstünü temizleyiniz.
- 6.2. Pres ütünün yan kapak ve motor kısmını elektrikli süpürge ile temizleyiniz.
- 6.3. Vakum motorunun temizliğini yapınız.

.....Otel

HAZIRLAYAN

Kat Hizmetleri Müdürü

KONTROL EDEN

Kalite Müdürü

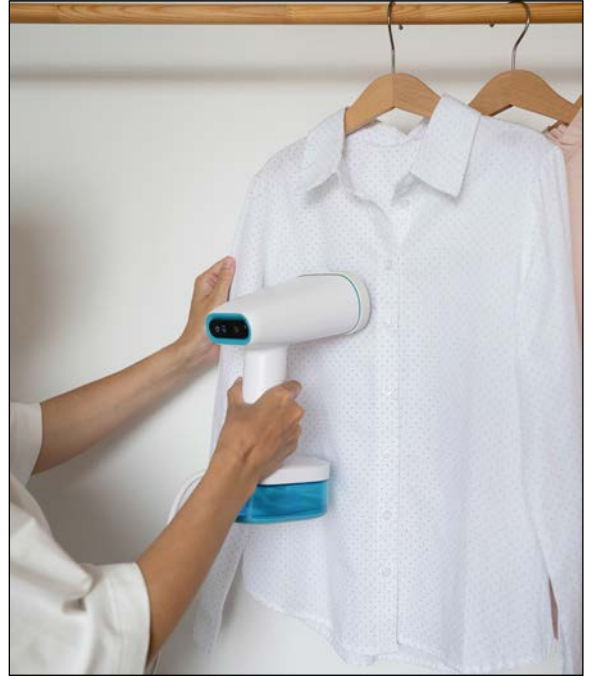
ONAYLAYAN

Genel Müdür

Ütü seçilirken ütülenecek tekstilin türü, boyutu, sayısı, ütülleme sıklığı göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle buharlı ütülerle daha profesyonel sonuç elde edilir. En çok kullanılan ütüler; pres ütü, buharlı ütü (Görsel 1.18), dikey ütü (Görsel 1.19), silindir ütü, paskala ütü ve manken ütüdür.

Görsel 1.18: Paskala (basinglı) ütü

Görsel 1.19: Dikey ütü

1.2.1.10. Katlama Makinesi

Temizlenen çok miktardaki tekstil ürününü otomatik katlama imkânı sağlayan makinelerdir (Görsel 1.20). Zamandan ve emekten tasarruf sağlayarak daha az personel ile kısa zamanda daha çok iş yapma imkânı tanır. Genellikle işleme kapasitesi büyük işletmelerin tercih ettiği makinelerdir.

1.2.1.11. Ütü Altlıkları

Ütü altlıklarının iki modeli vardır. Birincisi yüksek ısıdaki ütünün ütülenecek yüzeyde kullanılırken bekletilen yüzeye zarar vermesini engellemek için kullanılan modeldir. İkincisi ise profesyonel işletmelerde sıklıkla tercih edilen, giysileri ya da ütülenecek her türlü tekstili korumak için kullanılan ve ütünün altına takılıp çıkarılabilen, teflon, alüminyum ve silikon olabilen ütü altlık modelidir.

Görsel 1.20: Katlama makinesi

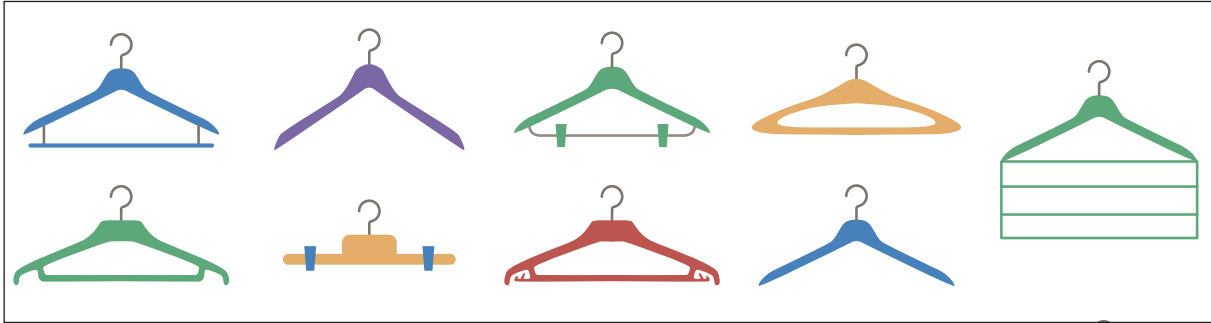
1.2.1.12. Askı Çeşitleri

Temizlenen tekstil ürünlerinin ütülendikten sonra kırışmaması ve misafire teslim edilirken kolay taşınması için kullanılan bir sarf malzemesidir. Genellikle plastik, metal veya ahşap malzemelerden imal edilir. Ahşap askılar uzun ömürlüdür ve estetik görünümüne sahiptir. Metal askılar genellikle hafif ve dayanıklıdır, ince bir görünüme sahiptir. Plastik askılar ise ucuz ve hafiftir ancak uzun ömürlü değildir. Bazı elbise askılarında giysilerin kaymaması için kadife veya ince sünger kaplama bulunur.

Elbise askıları çeşitli şekil ve boyutlarda olabilir. Omuzlu, düz, sıkıştırılmalı askı, pantolon askısı, çocuk askısı gibi askı çeşitleri vardır. Düz askılar, basit bir tasarıma sahiptir ve tüm giysiler için uygundur. Sıkıştırılmalı askılar kıyafetlerin mandal gibi sıkıştırılarak kolayca kaymasını, pantolon askıları ise pantolonların

kırışmasını önlemek için kullanılır. Geniş omuzlu askılar özellikle ceket ve takım elbiseler için uygun olup kumaşın formunu da korur.

Elbise askıları, kıyafetlerin korunması için çok önemlidir. Doğru elbise askısı seçimi (Görsel 1.21), kıyafetlerin kalitesini koruyup ömrünü uzatabilir. Yanlış boyut veya şekilde askı kullanmak ise kıyafetlerin şekli, ütüsü ve kalitesini bozabilir.

Görsel 1.21: Askı modelleri

Görsel 1.22: Sabit askılık

Görsel 1.23: Ambalajlama makinesi

1.2.1.13. Askılık

Temizlenen ürünleri konuk teslim almadan önce kırışmadan düzgün şekilde bir arada muhafaza etmek için kullanılan araçlardır. Duvara, zemine sabitlenen (Görsel 1.22) veya tekerlekli gezdirilebilen askılık çeşitleri bulunur. Tekerlekli askılıklar, temizlenen tekstil ürününün ütüsü bozulmadan konuk odalarına kadar götürülmesi için de kullanılır.

1.2.1.14. Ambalajlama Makinesi

Askılı ürün paketleme makinesi olarak da isimlendirilir. Endüstriyel çamaşırhane ve kuru temizleme işletmelerinde ütü sonrası paketleme (Görsel 1.23) için kullanılır. Askıdaki temizlenen tekstil ürünü film şeklindeki poşetle kaplandıktan sonra makinenin kolu çekilerek sıcak kesme ile poşet kesilir. Film poşet ile kaplanan tekstil ürünü dış etkenlerden korunur. Tekstil ürününün teslimi sırasında müşteri tarafından görülebilmesi için genellikle şeffaf poşet malzemesi kullanılır.

1.2.2. Kuru Temizleme İşletmesinde Çalışan Personelin İş İçin Hazırlık Yapması

Kuru temizleme için hazırlık yapmak, işlemin başarılı bir şekilde gerçekleşmesini sağlar. Yapılacak işlem için her basamağın planlanması; personelin becerisi, bilgilerinin pekişmesi ve eksiklerinin tamamlanmasına katkı sağlamış olur.

Tekstil kuru temizleme işlemi öncesi hazırlık yapılırken şu noktalara dikkat edilir:

- Amaç ve hedefler belirlenir.
- İşlem için gerekli planlama (işin personel ve zaman planlaması gibi) yapılır.
- İşlemin fiyatı belirlenir.
- İşlem için gerekli araç gereç belirlenir.
- Olası risklere karşı İSG önlemleri alınır.
- İşin işlem basamakları belirlenir.
- Gerekli eğitim ve beceriler geliştirilir.
- Yapılan planlama gözden geçirilir.
- İş yapacak personel ve tekstilin sahibi ile gerekli durumlarda iletişim hâlinde olunur.
- İşin sonunda değerlendirme yapılır.

Kuru temizleme yapılacak her tekstil kendine özel uygulamalar gerektirebilir. Her ürünün temizliği kendine özeldir. İyi bir hazırlık, işin başarıyla gerçekleştirilmesini sağlar.

İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

2. UYGULAMA

AMAÇ: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak ulusal standartlar ve işletme prosedürü doğrultusunda iş organizasyonu için gerekli hazırlıkları yapmak.

20 Dakika

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM YAPMA

1. Kişisel bakım ve hijyen kurallarını dikkatli uygulayınız.
2. Takılarınızı çıkarınız.
3. İşletmenin belirlediği üniformayı giyiniz.
4. İsimliğinizi üniformanıza takınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

5. Kuru temizleme sorumlusunun yaptığı toplantıya katılınız.
6. Şefinizden iş programınızı alınız.
7. İş sağlığı ve güvenliği kurallarına uygun hareket etmeye özen gösteriniz.
8. Bir önceki vardiyada çalışan görevliden sorumlu olduğunuz alana ait işleri devralınız.
9. Vardiyalar arası iletişim defterini kontrol ediniz.
10. Kuru temizleme yapılacak tekstil için planlamayı yapınız.
11. KKD (eldiven, maske, gözlük, bone vb.) kullanınız.
12. Olası risklere karşı İSG önlemlerini alınız (uyarı levhaları koymak, KKD temin etmek vb.).
13. Hijyen ve sanitasyon kuralları dâhilinde çalışma alanını hazırlayınız.
14. Malzeme giriş çıkış listesini doldurup şefinize onaylatarak işiniz için gerekli araç gereç eksiklerini tamamlayınız.
15. Yapılan planlamayı gözden geçirerek varsa eksikleri tamamlayınız.

DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
	Puan		10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan
ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:					Numarası:		İmza:
ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:							İmza:

* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder.
** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.

Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

1. Kuru temizleme işleminde en yaygın kullanılan kimyasal madde aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hidrokarbonlar
- B) Metil siloksan
- C) PERC
- D) Su
- E) Sabun

2. Kuru temizleme işlem sürecinde insan ve çevre sağlığı açısından alınacak önlemlere yönelik aşağıdaki açıklamalardan hangisi doğrudur?

- A) Önlem alınmamalıdır.
- B) İşlem öncesi ve sırasında koruyucu ekipmanlar kullanılmalıdır.
- C) Düzenleyici tedbirlere uyulmamalıdır.
- D) Çalışma sırasında önlük giyilmelidir.
- E) İşlem sonrası kimyasallar doğrudan atık suya dökülmelidir.

3. Kuru temizleme işlemi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Sadece çamaşır yıkama makinesinde yapılır.
- B) Kimyasal madde içeren bir solvent kullanılarak yapılır.
- C) Sadece evde yapılır.
- D) Sadece su kullanılarak yapılır.
- E) Sadece hassas kumaşlar için uygundur.

4. Aşağıdakilerden hangisi çamaşırhane ve kuru temizleme sorumlusunun yerine getireceği görevlerden biri değildir?

- A) Hijyen ve kişisel bakım kurallarına uyar.
- B) Altında çalışan personelin işe geliş ve gidişi ile ilgili kayıtları tutar.
- C) İşletmenin belirlemiş olduğu kılık kıyafet standartlarına uyar.
- D) Kullanılan araç gereç, malzemeler ile makine ve ekipmanların kontrolünü yapar.
- E) Kuru temizleme işlemi yapar.

5. Kuru temizleme işletmelerinin yer aldığı iş yeri tehlike sınıfı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tehlikesiz
- B) Az tehlikeli
- C) Tehlikeli
- D) Çok tehlikeli
- E) Aşırı tehlikeli

6. Kuru temizleme işletmelerinde çalışan personelin solvent ile doğrudan temas edebileceği işlerde aşağıdakilerden hangisi kullanılmalıdır?

- A) Yüz maskesi
- B) Sadece eldiven
- C) Sadece kulaklık
- D) Özel filtreli gaz maskesi ve kimyasal temasa özel tasarlanmış eldiven
- E) Saç bonesi

7. Aşağıdakilerden hangisi kuru temizleme atölyelerinde kullanılan solventin buhar olarak havaya karışması durumunda ortaya çıkabilecek sağlık sorunlarındanıdır?

- A) Zehirlenme
- B) Solunum yolu rahatsızlıkları
- C) Yaralanmalar
- D) Cilt tahrişi
- E) Göz yanması

8. Kuru temizleme işletmesinde çalışan personelin kişisel hazırlığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Teslim alınan iş kıyafetlerini giymek
- B) Çalışacağı alanda KKD'nin bulunup bulunmadığını kontrol etmek
- C) Günlük kıyafetlerini iş yerinde giydiği iş kıyafetleri ile değiştirmek
- D) Yaka kartını iş kıyafeti üzerine takmak
- E) Hepsi

2. Öğrenme Birimi

KURU TEMİZLEME ÖNCESİ HAZIRLIK İŞLEMLERİ

KONULAR

- 2.1. TEKSTİLİ TESLİM ALMA İŞLEMİ
- 2.2. ÖN HAZIRLIK İŞLEMİ
- 2.3. ÖN LEKE ÇIKARMA İŞLEMİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- İşletmelerdeki tekstil ürünlerinin teslim alınması
- Teslim alınan ürünlerin kuru temizleme öncesi yapılan hazırlık işlemleri
- Ürünlerdeki lekelerle uygulanan leke çıkarma işlemleri

TEMEL KAVRAMLAR

- Teslim formu
- Maskeleye bandı
- Leke masası

1. Sizce bir kuru temizleme çalışanı ürünleri teslim alırken nelere dikkat etmelidir?
2. Sizce kuru temizleme işleminden önce ürünler neden belirli gruplara ayrılmalıdır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınız ve öğretmeniniz ile paylaşınız.

2.1.

TEKSTİLİ TESLİM ALMA İŞLEMİ

Kuru temizleme, işletmeler için önemli bir işlemdir. Kuru temizleme bölümünde çalışan personelin de bu önemli işlem için yeterli bilgi ve donanıma sahip olması gerekir. Kuru temizleme, iş organizasyonundan ürünlerin teslim alınıp temizlenerek müşteriye teslim edilene kadar geçen bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte işletmenin vereceği hizmetin kalitesi sektördeki imajını belirleyecektir. Başarılı bir kuru temizleme süreci için en önemli basamak ön hazırlık işlemleridir.

Konaklama işletmelerinde kuru temizleme yapılacak ürünler iki bölüme ayrılmaktadır. Bunlardan ilki konuklara ait tekstil ürünleri, diğeri ise işletmeye ait tekstil ve tefrişat ürünleridir. Konaklama işletmeleri, kuru temizleme hizmetini işletmenin çamaşırhane departmanı bünyesinde verebileceği gibi dışarıdan hizmet alımı yoluyla da gerçekleştirebilmektedir. Kuru temizleme hizmetinde tercih edilen bütün yöntemlerde ön hazırlık için yapılacak işlemler aynıdır.

2.1.1. Tekstil Ürünlerinin Kontrol Edilmesi ve Teslim Alınması

Konaklama işletmelerinde konuğa ait kuru temizleme yapılacak ürünler oda görevlileri tarafından teslim alınır (Görsel 2.1). Teslim alınacak tekstil ürünleri kumaş yapısı olarak birbirinden farklı özellikte olabileceği için ürünlerin kuru temizleme işlemine uygun olup olmadığına üzerindeki etiketlere bakılarak karar verilmelidir. Bu farklılıklardan dolayı kuru temizleme işlemi yapılacak bütün ürünler, aynı kimyasal ve uygulamalarla temizlenemez. Ürünlerin temizlenirken görünümünü de korumak için yıkama talimatlarına göre uygulamalar yapılmalıdır. Birçok ürünün etiketinde yıkama talimatlarını gösteren semboller yer almaktadır. Bu semboller, ürünlerin hem yıkanarak temizliğin hem de kuru temizlemenin nasıl yapılacağını ifade eder. Etiketdeki uyarılar

Görsel 2.1: Ürünlerin görevli tarafından teslim alınması

dikkate alınarak yapılan işlemler çamaşırların daha uzun ömürlü olmasını sağlar. Uluslararası geçerliliği olan, TSE tarafından belirlenerek yürürlüğe konulan etiket standartları ve yapılması gereken uygulamalar Tablo 2.1’de verilmiştir.

Tablo 2.1: TS EN ISO 3758 No.lu “Tekstil-Sembollerle Bakım Kılavuzu Kodu Türk Standardı”

ÜTÜLEME		KURU TEMİZLEME	
	Yüksek ısıda ütüleme yapılır. En çok 200 °C		Kuru temizleme amaçlı tüm çözücüler kullanılabilir.
	Orta ısıda ütüleme yapılır. En çok 150 °C		Trikloretilen dışındaki tüm çözücüler kullanılabilir.
	Düşük ısıda ütüleme yapılır. En çok 110 °C		Kuru temizlemede giysiler mekanik hareket, su veya ısıya maruz kalmamalıdır.
	Ütüleme yapılamaz.		Saf alkol ve RI 13 ile kuru temizleme yapılır.
YIKAMA			Kuru temizlemede giysiler mekanik hareket, su veya ısıya maruz kalmamalıdır.
	95 derecede normal yıkama, mekanik hareket ve normal sıkma		Kuru temizleme yapılamaz.
	60 derecede normal yıkama, mekanik hareket ve normal sıkma	TAMBURLU KURUTMA	
	50 derecede normal yıkama, mekanik hareket ve normal sıkma		Normal sıcaklıkta kurutulur.
	40 derecede normal yıkama, mekanik hareket ve normal sıkma		Düşük sıcaklıkta kurutulur.
	95 derecede narin yıkama		Kurutucuda kurutulamaz.
	60 derecede narin yıkama	DOĞAL KURUTMA	
	50 derecede narin yıkama		Yatay olarak kurutulur.
	40 derecede narin yıkama		Sıkmadan asılır.
	Yalnızca elde yıkanır.		Sıkarak asılır.
	Yıkanmaz.	AĞARTMA	
KLORLAMA			Herhangi bir yükseltgeyici ağartma maddesi kullanılabilir.
	Çamaşır suyu kullanılabilir.		Sadece oksijenli/kloruz ağartma yapılır.
	Çamaşır suyu kullanılamaz.		Ağartma yapılmaz.

Görsel 2.2: Üründeki sökük ve yırtık alanlar

Sayın:				Telefon:		
Alınış Tarihi:				Tarih:		
ÜRÜN	ADET	RENK	ÜRÜN	ADET	RENK	FİYAT
Kostüm			Çorap			
Takım Elbise			Bluz			
Ceket			Etek			
Parka			Hırka			
Pardösü			Tişört			
Mont			Battaniye			
Deri Mont			Perde			
Kaban			Pike			
Yelek			Masa Örtüsü			
Gömlek			Nevresim			
İpek Gömlek			Peluş			
Pantolon			Yatak Örtüsü			
Kravat			Koltuk Kılıfı			
Kazak						
Elbise						
Kazak						
Şort						
Atlet						
Gelinlik						
Yapılan işlemlerle ilgili işletmenin sorumlu olmadığı durumlar şunlardır: <ul style="list-style-type: none"> ● Teslim tarihinden itibaren ay içinde alınmayan mallar ● Temizleme ve boyama esnasında düğme kopması, kırılması ve vatka erimesi gibi önceden kestirilemeyen hasarlardan ve tarafımıza verilirken gösterilmeyen yanık, yırtık ve söküklerin büyümesi ● Çıkmayan lekeler ● Çıkması mümkün olmayan lekelerden ve teknik arızalardan kaynaklanan gecikmeler DIKKAT: Kol ağzı, yaka, diz, renk atma, ter solması ve sarartılardan işletmemiz sorumlu değildir.						
Temizlenecek kıyafetin garantisini var:			Temizlenecek kıyafetin garantisini yok:			

Görsel 2.3: Teslim alma formu

Ürünler teslim alınırken şunlara dikkat edilir:

- Ürünün kuru temizlemeye uygunluğu
- Üründeki sökük ve yırtık alanlar (Görsel 2.2)
- Üründeki lekeler ve bu lekelerle müdahale edilip edilmediği
- Üründeki eksik düğme ya da aksesuarlar
- Ürün ceplerindeki eşyalar

Üründe belirtilen durumlardan herhangi biri varsa bu, teslim formuna mutlaka yazılmalı ve ürün hakkında konuşa bilgi verilmelidir. Teslim alma aşamasında dikkat edilmesi gereken diğer konu ise teslim tarihi ve saatinin konuşa bildirilerek forma not edilmesidir. Ürünün temizlik sürecine uygun olan ve konuşa istediği bir tarih belirlenebilir. Belirlenen tarih konuşa söylenir, forma da kaydedilir.

Teslim alma işleminde kesinlikle teslim formu doldurulmalıdır (Görsel 2.3). Oda görevlisi tarafından üç nüsha şeklinde doldurulan teslim formunun biri konuşa verilir. Nüshalardan biri ürün için yapılacak işlemleri ve ürünün kime ait olduğunu görebilmek için ürün üzerine eklenir, diğeri de dosyaya kaldırılır. Bu formda yer alan bilgiler şunlardır:

- Konuşa adı, soyadı ve oda numarası
- Konuşa telefon numarası
- Kadın-erkek ürün türleri
- Diğeri tekstil ürün türleri
- Ürün adedi
- Ürün rengi
- Ürünün kuru temizleme ücreti
- Ürünün teslim alınma tarihi
- Ürünün teslim edilme tarihi

Otomasyon sistemi kullanılıyorsa kuru temizleme bölümüne gelen ürünler buraya kaydedilir (Görsel 2.4). Kuru temizleme işletmelerinde ürünü teslim alma anında müşteri bilgilerinin doğruluğundan emin olunarak kayıt işlemi tamamlanmalıdır. Kuru temizleme işletmelerinde müşteri ile doğrudan iletişim kurulabildiği için ürünün kuru temizleme işlemi ile ilgili ön bilgi müşteriye verilebilir. Böylece ürün ve işleme ilgili yanlış anlaşılmalara engellenir. Kuru temizleme elemanı, kuru temizlemenin uygun olmadığı ya da ürüne hasar verebileceği durumlarda müşteriye bilgi vermelidir (Görsel 2.5). Müşterinin isteğine göre hareket edilmelidir.

Görsel 2.4: İşletmelerde kullanılan otomasyon programı

Görsel 2.5: Personel tarafından müşteriye bilgi verilmesi

Ürünler konuktan teslim alınırken lekelerin türü ve ne zaman oluştuğu öğrenilmelidir. Leke oluştuğunda lekeye müdahale edilip edilmediği konuya mutlaka sorulmalıdır. Lekeye müdahale edilmişse bu durum lekenin çıkarılma başarısını olumsuz şekilde etkileyebilir. Lekelerin temizlik esnasında rahat bulunabilmesi ve gözden kaçmaması için bir parça kâğıt ya da maskeleyen bant ile işaretlenmesi gerekir. Böylece kuru temizleme elemanı, lekeleri kolayca görür ve lekelerin temizliğini yapabilir.

Görsel 2.6: Teslim alınan ürünlerin kontrol edilmesi

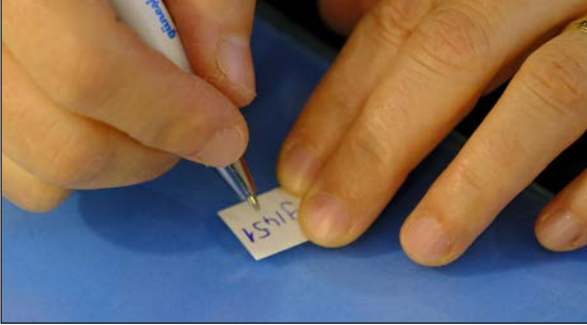
Ürünler teslim alınırken ürün ceplerinde müşteri veya konuğa ait eşyanın kalmamasına dikkat edilmelidir (Görsel 2.6). Teslim alınırken ürün cepleri kontrol edilmeli, müşteriye ait bir eşya varsa hemen teslim edilmelidir. Teslim anında fark edilme-yip sonradan görülen yırtık, sökük, eksik ve lekeler için konuğa ya da müşteriye bilgi verilmeli; onun onayı alındıktan sonra ürünün tadilatına başlanmalıdır. Yapılacak tadilat için gereken notlar forma yazılmalıdır. Tadilat işlemleri için bazı kuru temizleme işletmelerinin bünyesinde terzi hizmeti de verilmektedir (Görsel 2.7).

Görsel 2.7: Terzi hizmeti

2.1.2. Teslim Alınan Ürünlerin Numaralandırılması

Konuktan teslim alınan ürünler, kuru temizleme bölümü tarafından belirlenmiş numaralandırma yöntemi ile numaralandırılır. Ürüne verilen numara, konuğa verilecek forma da yazılmalıdır. Numaralandırmanın amacı, ürünlerin karışmaması ve yapılacak işlemleri form üzerinden takip edebilmektir. Numaralandırma elle (Görsel 2.8) ya da etiketleme makineleriyle yapılabilir. Hazırlanan numaralar ürün etiketine sabitlenmelidir (Görsel 2.9).

Görsel 2.8: El ile numaralandırma

Görsel 2.9: Numaranın etikete sabitlenmesi

2.2. ÖN HAZIRLIK İŞLEMİ

Teslim alınan ve kontrol edilen ürünler kuru temizleme işlemi yapılmadan önce bazı işlemlerden geçmektedir. Teslim alınan ürünler, doğru işlemlerle temizleme yapılabilmesi için kuru temizleme elemanı tarafından gruplandırılmalıdır. Ürünler şu şekilde gruplandırılır:

Görsel 2.10: Ürünleri rengine göre ayırma

- Ürünün rengine göre
- Ürünün cinsine göre
- Ürünün kirlilik düzeyine göre
- Ürünün büyüklüğüne göre

2.2.1. Ürünün Rengine Göre Gruplandırma

Kuru temizleme yapılacak ürünler, renklerin birbirine karışmaması için renklerine göre gruplandırılmalıdır (Görsel 2.10). Bazı ürünler, temizlik işlemi sırasında renk verebileceği için açık renkliler ile birlikte temizlenmemeli; benzer renkte olan ürünler bir arada temizlenmelidir.

2.2.2. Ürünün Cinsine Göre Gruplandırma

Ürünler kıyafetler ve tefrişat ürünleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Kıyafetler; pantolon, ceket, kaban, gömlek, bluz, tişört, deri ceket, gelinlik, abiye elbise, etek vb. olarak gruplandırılır. Tefrişat ürünleri ise nevresim takımı, çarşaf, pike, yatak örtüsü, yastık, yorgan, perde, tül perde, stor perde, fon perde, halı ve kilimdir. Bu ürün cinslerine göre sınıflandırılıp kuru temizleme yapılmalıdır. Aynı anda yıkanması gereken ürünler de rengi ve cinsine göre gruplandırılmalıdır. Temizlenecek ürünlerin kumaş türlerine göre sınıflandırılması da bu gruplandırma içerisinde yer almaktadır.

2.2.3. Ürünün Kirlilik Düzeyine Göre Gruplandırma

Ürünün leke türü ve kirlilik düzeyi, ürün müşteriden ya da konuktan teslim alınırken öğrenilmelidir (Görsel 2.11). Bu bilgi doğrultusunda kullanılacak solvent miktarı ve yıkama sayısı farklılık gösterir. Ürünler bu nedenle leke türüne ve kirlilik düzeyine göre gruplandırılır. Kullanılan kimyasallar da buna uygun olarak seçilmelidir.

Görsel 2.11: Ürünlerin kirlilik düzeyinin belirlenmesi

2.2.4. Ürünün Büyüklüğüne Göre Gruplandırma

Kuru temizleme işletmeleri ya da departmanlarında sadece kıyafet türleri temizlenmemektedir. Perde, halı, battaniye, yorgan, yastık, nevresim vb. büyük boyutlu tefrişat veya mefruşat ürünleri için de kuru temizleme yapılmaktadır (Görsel 2.12). Bu ürünler büyüklüklerine göre gruplandırılarak temizlenmelidir.

Görsel 2.12: Ürünleri büyüklüklerine göre gruplandırma

2.3.

ÖN LEKE ÇIKARMA İŞLEMİ

Kuru temizleme için teslim alınan ürünlerin büyük kısmında inatçı lekeler için ön leke çıkarma işlemi uygulanması gerekebilir (Görsel 2.13). Böyle durumlarda ürünlerde bulunan lekelere, uygun leke çıkarıcılar kullanılarak leke masasında gerekli şekilde müdahale edilir.

Ön leke çıkarma işlemi, lekelerin tamamen çıkarılmasını sağlayabilir ancak bu aşamada asıl amaç ürünleri kuru temizleme işlemine hazırlamaktır. Ayrıca ilk kontrol sırasında görülemeyen leke veya deformasyonlar bu aşamada fark edilebilir. Bu durumlarda da mutlaka ürün sahibine telefonla bilgi verilmelidir.

Üründe bulunan ve temizlik işlemi sırasında çıkarılması gereken parçalar (çıtçıt, iğnelik, broş vb.) bu aşamada çıkarılmalıdır (Görsel 2.14).

Görsel 2.13: Ön leke çıkarma işlemi

Görsel 2.14: Giyside bulunan aksesuarlar

KURU TEMİZLEME YAPILACAK ÜRÜNLERİ TESLİM ALMA

1. UYGULAMA

AMAÇ: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak ulusal standartlar ve işletme prosedürü doğrultusunda kuru temizleme yapılacak tekstili teslim almak.

ARAÇ GEREÇ: Üniforma, isimlik, etiketleme makinesi, teslim alma formu, kâğıt ya da maskeleme bandı

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. Kişisel bakım ve hijyen kurallarını dikkatli uygulayınız.
2. Takılarınızı çıkarınız.
3. İşletmenin belirlediği üniformayı giyiniz.
4. İsimliğinizi üniformanıza takınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

5. Kuru temizleme sorumlusunun yaptığı meetinge katılınız.
6. Şefinizden iş programınızı alınız.
7. Bir önceki vardiyada çalışan görevliden, sorumlu olduğunuz alana ait işleri devralınız.
8. Vardiyalar arası iletişim defterini kontrol ediniz.
9. Hijyen ve sanitasyon kuralları dâhilinde, çalışma alanını hazırlayınız.
10. Malzeme giriş çıkış listesini doldurarak şefinize onaylatıp işiniz için gerekli araç gereç eksiklerini tamamlayınız.

3. ADIM: KURU TEMİZLEME YAPILACAK ÜRÜNLERİ TESLİM ALMA

11. İşletmeye gelen müşteriyi selamlayınız.
12. Temizlik için getirilen ürünün etiketini inceleyiniz, kuru temizleme işlemine uygun olup olmadığını kontrol ediniz.
13. Ürün kuru temizleme işlemine uygun ise ürünün leke kontrolünü yapınız.
14. Leke varsa işlem sırasında gözden kaçmasına engel olmak için bir parça kâğıt ya da maskeleme bandı ile lekeyi işaretleyiniz.
15. Teslim formunda gerekli alanları doldurarak bir nüshasını müşteriye veriniz.
16. Müşterinizi güler yüz ile uğurlayınız.

DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
	Puan		10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan
ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:					Numarası:		İmza:
ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:							İmza:
* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder. ** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.							

İŞ GÜVENLİĞİNDE KULLANILMASI GEREKEN İŞARETLER

28762 sayılı Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği'ne göre tüm işaretlerin bir takım standartları mevcuttur. Sabit ve kalıcı işaret levhaları; yasaklamalar, uyarılar ve yapılması zorunlu işler ile acil kaçış yollarının ve ilk yardım bölümlerinin yerlerinin belirtilmesi ve tanınması için kullanılır.

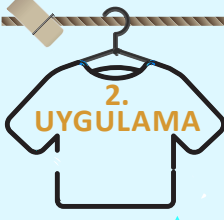
Kırmızı renkli işaretler Yasak/tehlike alarmı ve yangınla mücadele için kullanılır. Dur, kapat, tahliye et vb.

Sarı renkli işaretler Uyarı işaretleridir. Dikkatli ol, önlem al, kontrol et gibi.

Mavi renkli işaretler Zorunluluk işaretidir. Kişisel koruyucu donanım kullan, baret tak, eldiven giy gibi.

Yeşil renkli işaretler Acil çıkış ve ilk yardım işaretleridir. Çıkış yeri, kapılar, ekipman, tesisler gibi.

KURU TEMİZLEMEDE ÖN LEKE ÇIKARMA İŞLEMİ

AMAÇ: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak ulusal standartlar ve işletme prosedürü doğrultusunda ön leke çıkarma işlemlerini yapmak.

ARAÇ GEREÇ: Üniforma, isimlik, kuru temizleme makinesi, leke fırçaları, etiketleme makinesi, ambalajlama makinesi, leke masası, kuru temizleme kimyasalı

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. Kişisel bakım ve hijyen kurallarını dikkatli uygulayınız.
2. Takılarınızı çıkarınız.
3. İşletmenin belirlediği üniformayı giyiniz.
4. İsimliğinizi üniformanıza takınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

5. Kuru temizleme sorumlusunun yaptığı meetinge katılınız.
6. Şefinizden iş programınızı alınız.
7. Bir önceki vardiyada çalışan görevliden, sorumlu olduğunuz alana ait işleri devralınız.
8. Vardiyalar arası iletişim defterini kontrol ediniz.
9. Hijyen ve sanitasyon kuralları dâhilinde çalışma alanını hazırlayınız.
10. Malzeme giriş çıkış listesini doldurarak şefinize onaylatıp işiniz için gerekli araç gereç eksiklerini tamamlayınız.

3. ADIM: KURU TEMİZLEME ÖNCESİ LEKE ÇIKARMA İŞLEMİNİ YAPMA

11. Leke çıkarma işlemi öncesinde bone ve maske takınız.
12. Tekstili kontrol ederek varsa leke tanımlamasını yaparak sınıflandırınız.
13. Sınıflandırdığınız tekstilleri leke masasında renk, cins, kumaş dokusu ve leke türüne göre ayırınız.
14. Lekenin cinsine göre (pas, ter, ruj, kan, mürekkep vb.) kullanacağınız kimyasal temizleyiciyi belirleyiniz.
15. Ön leke çıkarma çalışması yapınız.
16. Ön leke çıkarma çalışması yaptığınızda lekeli çıkmayan tekstili müşteriye teslim etmek üzere muhafaza ediniz.
17. Ön leke çıkarma çalışması yaptığınız ve sınıflandırdığınız tekstili taşıma arabasına yerleştiriniz.

DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
	Puan		10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan
ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:					Numarası:		İmza:
ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:							İmza:
* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder. ** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.							

Çamaşırhane bölümünde bulunan kirli çamaşırları gruplandırırken nelere dikkat edilmesi gerektiğini önem derecesine göre sıralayınız. Siz de atölyedeki çamaşırları öncelik sırasına göre gruplandırınız.

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi ürünler teslim alınırken dikkat edilmesi gereken durumlardan biri değildir?

- A) Ürünün kuru temizlemeye uygunluğu
- B) Üründeki sökük ve yırtık alanlar
- C) Ürünün markası
- D) Üründeki lekeler ve bu lekelerle önceden müdahale edilme durumu
- E) Üründeki eksik düğme ya da aksesuarlar

2. Aşağıdakilerden hangisi kuru temizleme işlemine başlanmadan önce yapılması gereken bir işlem değildir?

- A) Sökük ve yırtık kontrolü yapmak
- B) Markalara göre ayırmak
- C) Renklere göre ayırmak
- D) Leke durumuna göre ayırmak
- E) Eksik düğme ya da aksesuar kontrolü yapmak

3.

- I. Konuğun adı, soyadı ve oda numarası
- II. Ürün adedi
- III. Ürünün kuru temizleme ücreti
- IV. Ürünün markası
- V. Ürünün teslim edilme tarihi

Kuru temizleme teslim formunda bulunması gereken numaralanmış bilgiler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) I-II-III-IV
- B) I-II-III-V
- C) I-II-IV-V
- D) I-III-IV-V
- E) I-II-III-IV-V

4. Lekelerin temizlik esnasında rahat bulunup gözden kaçmaması için kullanılan araç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Teslim formu
- B) Ürün etiketi
- C) Solvent bazlı kimyasal
- D) Maskeleye bandı
- E) Toplu iğne

5. Bir kuru temizleme işletmesinde ürünlerin büyüklüklerine göre ayrılması gerekir. Aşağıdaki ürünlerden hangisi bu sınıflandırmanın dışında kalır?

- A) Yorgan
- B) Yatak örtüsü
- C) Battaniye
- D) Yastık kılıfı
- E) Pike

3. Öğrenme Birimi

KURU TEMİZLEME İŞLEMLERİ

KONULAR

- 3.1. TEKSTİL ÜRÜNLERİNİ GRUPLANDIRMA İŞLEMİ
- 3.2. KURU TEMİZLEME İŞLEMİ
- 3.3. ÜTÜLEME İŞLEMİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Tekstil ürünlerini gruplandırma işlemi yapma
- Kuru temizleme işlemi için ön hazırlık yapma
- Kuru temizleme işlemi yapma
- Havalandırmanın önemi
- Ütüleme işlemi için ön hazırlık yapma
- Ütüleme işlemi yapma
- Temizliği yapılan ürünleri düzenleme

TEMEL KAVRAMLAR

- Tekstilleri gruplandırma
- Kuru temizleme
- Ön hazırlık
- Ütüleme

1. Kuru temizleme yapılacak tekstillerin hepsi aynı yöntemle mi temizlenir?
2. Kuru temizleme yapılması gereken ürünler neler olabilir?
3. Ütü yapmak neden önemlidir? Düşüncelerinizi sınıfta arkadaşlarınızla ve öğretmeninizle paylaşınız.

3.1.

TEKSTİL ÜRÜNLERİNİ GRUPLANDIRMA İŞLEMİ

Kullanılacak sistem ne olursa olsun birbirinden farklı özellikleri (boy, renk vb.) olan tekstillerin tamamının aynı yöntemle temizlenmesi mümkün değildir. Konaklama işletmesi ya da bağımsız kuru temizleme işletmelerine gelen tekstil ürünleri, işletme prosedürüne uygun olarak öncelikle özenle incelenerek teslim alınır ve kaydedilir. Tespit edilen lekeler hakkında konuktan bilgi alınıp, giyside deformasyon varsa bununla ilgili konuklara bilgi verilerek tekstil etiketlenir. “Kuru temizleme yapılabilir.” kararı verilirse kuru temizleme işleminin istenen şekilde gerçekleşmesi için tekstil gruplandırılır. Gruplandırma genel olarak kuru temizleme elemanı tarafından Tablo 3.1’de verilen ölçütlere göre yapılır.

Tablo 3.1: Tekstil Ürünlerini Gruplandırma

TEKSTİL ÜRÜNLERİNİ GRUPLANDIRMA			
Rengine göre	Cinsine göre	Büyükliğüne göre	Kirlilik derecesine göre
• Beyazlar	• Giysiler (gömlek, pantolon, elbise, ceket, ka-ban, tişört, şort, iç çamaşırları, abiyeler vb.)	• Küçük	• Leke yoğunluğu ve çeşidi
• Açık renkliler	• Ev tekstili (yatak örtüsü, perde çeşitleri, koltuk örtüleri, yorgan, battaniye vb.)	• Büyük	• Kir yoğunluğu ve çeşidi
• Koyu renkliler	• İpek veya el dokuması özel halılar		

Kuru temizleme makineleri, açık ve koyu renkli giysileri temizlemek için iki ya da üç haznede farklı kimyasalları barındırır. Açık renkli giysiler, koyu renkli giysilerin kimyasal haznesinde yıkılırsa renklerde bozulma olabilir. Haznelerdeki kimyasallar makinenin temizleme programında belli aralıklarla temizlense de açık ve koyu renkli giysiler kendi haznesinden gelen kimyasallarla temizlenmelidir. Bu nedenle giysileri renklerine göre gruplandırmak çok önemlidir (Görsel 3.1). Özelliklerine göre gruplandırılan tekstiller, uygun yıkama programları için etiketlerinde yer alan

Görsel 3.1: Üç bölmeli kirli sepeti

talimatlar doğrultusunda temizlenmek üzere sepetlere ayrılır. Belirtilen ölçütler dışında şu sebeplerle de gruplandırma yapılması gerekebilir:

- Aynı büyüklük ve renkte olsa da farklı kumaş özelliği ya da farklı rengi olan bir tekstil, farklı makine programını gerektirebilir.
- Kuru temizlemeye farklı sebeplerle gelen tekstilin etiketi, kullanım yüzünden zamanla silinebilir. Böyle durumlarda kuru temizleme elemanının bilgi ve becerisiyle tekstil için doğru temizleme programı seçilebilir.
- Tekstil, kayıt-kabul aşamasında “Kuru temizleme yapılabilir.” kararına rağmen kuru temizleme elemanı tarafından sonradan “Kuru temizleme yapılamaz.” kararı verilerek de ayrılabilir. Bu gibi durumlarda ürün sahibine bilgi verilerek ürüne uygulanacak işleme karar verilebilir.
- Tekstil üzerinde yırtık, sökük tespit edilirse tekstil onarım için terziye gönderilmek üzere ayrılabilir.
- Kuru temizleme yapılacak tekstilin üzerindeki aksesuarların (boncuk, pul vb.) dökülmesini önlemek için kaplanması veya çıkarılması gibi önlemler alınmamışsa bu tekstiller ayrılabilir.
- Tekstil teslim alınırken görülmemiş ve not edilmemiş fazladan tüm işlemler için konuğun onayı alınmalıdır.
- Boya verebilecek renkteki giysiler mutlaka ayrılmalı, özel programda temizlenmelidir.
- Büyük düğmeler varsa alüminyum folyo ile korunmalı veya yerinden çıkarılmalıdır. Cırcırtlı ya da bantlı giysiler ters çevrilerek temizlenmelidir.
- Islak ve nemli giysiler kurutulmak üzere temizlenmeden ayrılmalıdır.

Sahip olduğunuz giysilerin etiketlerini inceleyerek bunları renk, cins, kirlilik derecesi ve büyüklüğüne göre gruplandırarak temizleme yöntemlerini belirleyiniz. Gözlemlerinizi sınıfta öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla paylaşınız.

3.2.

KURU TEMİZLEME İŞLEMİ

Kuru temizleme işlemi, giysi ve kumaşların su yerine kimyasal çözücülerle temizlenmesidir. Kumaşlarda sudan kaynaklanan yıpranmaların önüne geçmek için kullanılan bir yöntemdir. Bunun yanında kuru temizleme etiketi olmayan ve kuru temizlemeye uygun olmayan ürünler kuru temizleme yöntemi ile temizlenmemelidir. Bazı ürünlerin ham maddesi kuru temizleme kimyasalı ile etkileşime geçtiğinde üründe büyük tahribatlar oluşabilir. Bu durumlarda oluşabilecek sorunların önüne kuru temizleme elemanının bilgi ve becerisi sayesinde geçilir. Etiketini doğru okuyup kumaş ve aksesuarların yapıldığı ham maddeleri bilmenin ve yorumlamanın önemi büyüktür.

Profesyonel kuru temizleme işlemi, giysiler teslim alındıktan sonra özel olarak üretilmiş kuru temizleme makineleri ile yapılır. Günümüzde kuru temizleme, kuru temizleme setleriyle çamaşır kurutma makinelerinde yapılabilsede bu gerçek bir kuru temizleme işlemi değildir.

Kuru temizleme, kurutma ve ütülme işlemleri yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlar çamaşırların etiketlerinde belirtilir. Uluslararası geçerliliği olan, TSE tarafından belirlenerek yürürlüğe konulan kuru temizleme etiket standartları için Tablo 2.1'e bakınız.

Kuru temizleme işlem basamakları Şema 3.1'de sırası ile verilmiştir. Farklı renk, doku, cins ve büyüklükteki giysiler kendi içinde farklı uygulama ve program özellikleri gerektirebilir. Örneğin çok kirli ve lekeli tekstillerin birden fazla aşamada kontrolü, leke uygulaması ve takibi gerekebilir. Kuru temizlemenin işlem sıralaması şemada genel olarak verilmiştir ancak kuru temizleme elemanın uygulamasına göre farklılık gösterebilir. Kuru temizleme makineleri otomatik program seçenekleri sunsa da farklı kumaş özellikleri için elle programlamayı kuru temizleme elemanı yapar. Kullanılan kuru temizleme sistemi esas alınarak kuru temizleme elemanları için "yıkama, tambur devri ayarlama ve devir kontrolü, ürün uygulama, performans iyileştirme, hijyen sağlama, tekstil bilgisi, kumaş bakım, genel yaşanan problemler" gibi başlıklarda ilgili firma yetkilileri tarafından belli aralıklarla eğitimler düzenlenir. Sektörde çalışan profesyonel kullanıcıların yetiştirilip geliştirilmesine bu sayede katkı sağlanır.

Sektörde konukların beklentisi her geçen gün artmaktadır. Temizleme kalitesini artırmak için iş güvenliği ve çevre normlarına uygun temizleme sistemleri üretilmeye ve geliştirilmeye devam etmektedir. Klasik sistemlerin yanında sağlığa ve çevreye daha duyarlı kuru temizleme sistemleri sektörde yerini almaktadır. Bu sistemler, tüm kumaş türlerinde tekstilin rengini soldurmadan daha etkili ve hassas temizlik sağlamayı hedeflemektedir. Tekstilin üzerinde kötü koku bırakmadan ve parfüm ile maskeleyen yapmadan temizlik sağlamaktadır.

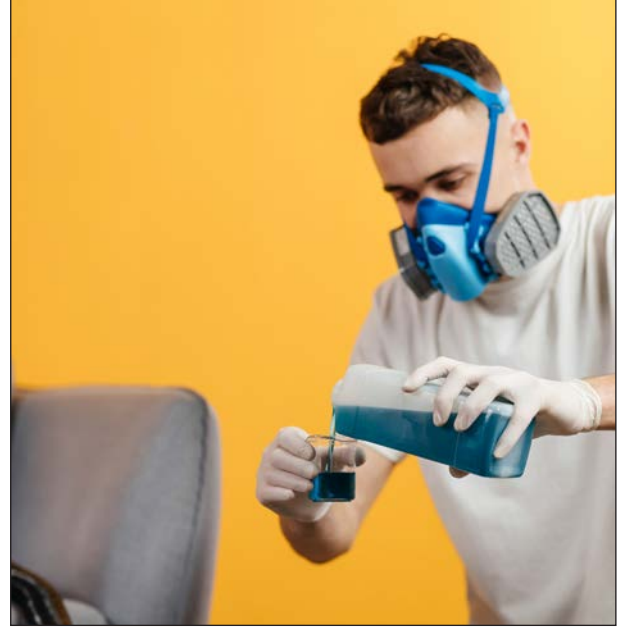

Şema 3.1: Kuru temizleme işlem basamakları

3.2.1. Kuru Temizleme İşlemi İçin Ön Hazırlık

Kuru temizleme işlemi için yapılacak ön hazırlık çalışmaları üç açıdan ele alınabilir.

- **Kuru Temizleme Yapacak Personel:** Kuru temizleme ve leke çıkarma işlemi kimyasallarla yapıldığı için kuru temizleme elemanı işe başlamadan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini almalı, mutlaka kişisel koruyucu donanımlarını temin etmeli (eldiven, maske, gözlük vb.) ve kullanılmalıdır (Görsel 3.2).
- **Makine ve Diğer Araç Gereç:** Yapılan her işlemden sonra kullanılan araç gerecin temizliği yapıp kontrolü sağlanmalıdır. Bu nedenle kuru temizleme işlemine başlanmadan önce makinenin elektrik bağlantısının açık olduğundan emin olunur. Makinenin ve kimyasal haznelerin temizliği kontrol edilir. Sorun görülürse gerekli önlemler alınarak makine ve araç gereç kullanıma hazır hâle getirilir.
- **Kuru Temizleme Yapılacak Tekstil:** Tekstil lekeleri, ön leke çıkarma aşamasında leke masalarında usulüne uygun şekilde tamamen çıkarılmalıdır. Bu aşamada daha önce görülmeyen deformasyon ve çıkarılmayan leke varsa bunların son kontrolü yapılır. Gerekliyse giysinin sahibine bilgi verilir. Ayrıca masa üzerinde son defa incelenen giysilerin (fermuar, çitçit, düğme gibi bağlayıcı parçalar dâhil) kuru temizlemeye uygun olup olmadığı (Görsel 3.3) bir kez daha kontrol edilir. Kuru temizleme yapılacak tekstilin ıslak hiçbir yerinin olmadığından emin olunmalıdır. Tekstilde kalan suyun kuru temizleme kimyasalının bozulmasına ve israfına yol açacağı unutulmamalıdır. Aksesuar (boncuk, pul, taş vb.) varsa çıkarılmalı, çıkarılamıyorsa bir kumaşla kaplanarak korunmalıdır. Kuru temizleme makinesine yerleştirilen ürünler makinenin yıkama kapasitesi göz önüne alınarak yerleştirilmelidir.

Görsel 3.2: İş güvenliği için KKD kullanan kuru temizleme elemanı

Görsel 3.3: Giysi etiketi örnekleri

KURU TEMİZLEME ARAÇ GEREÇİNİ HAZIRLAMA

AMAÇ: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak ulusal standartlar ve işletme prosedürü doğrultusunda kuru temizleme için gerekli araç gereci hazırlamak.

ARAÇ GEREÇ: Üniforma, isimlik, kuru temizleme makinesi, paskala ütü, pres ütü, leke fırçaları, etiketleme makinesi, ambalajlama makinesi, leke masası, kuru temizleme kimyasalı

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. Kişisel bakım ve hijyen kurallarını dikkatli uygulayınız.
2. Takılarınızı çıkarınız.
3. İşletmenin belirlediği üniformayı giyiniz.
4. İsimliğinizi üniformanıza takınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

5. Kuru temizleme sorumlusunun yaptığı meetinge katılınız.
6. Şefinizden iş programınızı alınız.
7. Bir önceki vardiyada çalışan görevliden sorumlu olduğunuz alana ait işleri devralınız.
8. Vardiyalar arası iletişim defterini kontrol ediniz.
9. Hijyen ve sanitasyon kuralları dâhilinde çalışma alanını hazırlayınız.
10. Malzeme giriş çıkış listesini doldurarak şefinize onaylatıp işiniz için gerekli araç gereç eksiklerini tamamlayınız.

3. ADIM: KURU TEMİZLEME ARAÇ GEREÇİNİ HAZIRLAMA

11. Makinelerin enerji kaynağına takılı olup olmadığını kontrol ediniz.
12. Kuru temizleme makinelerinin (kuru temizleme, havalandırma ve kurutma makinesi) önceki kullanımdan sonra temizlenip temizlenmediğini kontrol ediniz.
13. Temizlenmemiş eksik kalan kısımları tamamlayınız.
14. Kuru temizlemeye alınacak gruplandırılmış malzemelere göre programı ayarlayınız.
15. Makineye göre kullanılacak ilacın tespitini yapınız.
16. Hazırladığınız ilacı, ilaç bölümüne yerleştiriniz.
17. Kuru temizleme işlemine geçiniz.

DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
	Puan		10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan
ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:					Numarası:		İmza:
ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:							İmza:
* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder. ** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.							

Aşağıda verilen giysi etiketine göre giysiye uygulanması gereken işlemleri yazınız.

3.2.2. Kuru Temizleme İşlemini Yapma

Kuru temizleme işleminde; perkloretilen, hidrokarbon ya da sıvı karbon-dioksit bazlı kuru temizleme sistemlerinden herhangi biri kullanılabilir. Bu sistemlerden hangisi kullanılırsa kullanılsın iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri doğrultusunda ön hazırlık, gruplandırma ve etiketin doğru okunarak uygun programlamanın yapılması asıl dikkat edilmesi gereken uygulamalardır. Teslim alınan ürünün önce kumaş türü belirlenir, daha sonra ürün gruplara ayrılır. Giysilerin makineye yerleştirilerek kumaş türüne ve tekniğine uygun programda temizlenmesini sağlamak kuru temizleme elemanının görevidir (Görsel 3.4) ve burada önemli olan ürün için doğru programın seçilmesidir. Bu seçimde ürünün etiketinin yanında kuru temizleme elemanının bilgi, beceri ve deneyimi de etkilidir. Kuru temizleme yapılacak giysiler tüm ön hazırlıklar tamamlandıktan sonra makineye 1/3 oranında doldurularak yerleştirilir ve doğru program seçilir. "Program sonu" uyarısı alınan makineden giysiler çıkarılır ve kontrol edilerek havalandırılmak için askılara alınır.

Görsel 3.4: Kuru temizleme programı ayarlama

3.2.3. Havalandırma

Kuru temizleme işleminin en önemli aşamalarından biri de temizlenmiş giysileri havalandırmadır. Kuru temizleme makinelerinde kimyasallarla temizlenen giysiler makinenin uygun programında havalandırılır. Makineden çıkarıldığında giysilerin üzerinde kimyasal artık ya da kokular kalabilir. Bunların uçması için giysiler uygun alan ve askılarda en az 4 ila 6 saat bekletilmelidir. Bu süre içinde gözlemlenenleri açılan giysiler, üzerinde kalan tozlardan da arındırılır (Görsel 3.5).

Görsel 3.5: Kuru temizleme yapılan giysilerin havalandırılması

BİLGİ KÖŞESİ

Kimyasal maddelerin üzerinde yer alan sağlık ve güvenlik amaçlı temel uyarı işaretlerine risk piktogramları denir.

Zararlı ve Tahrishi Edici Madde

Ev, iş yeri, laboratuvar ve endüstride kullanılacak her kimyasal maddenin üzerinde mutlaka çeşitli uyarı, risk ve önlem bilgileri bulunur. Kullanılmadan önce bu maddelerin etiketleri dikkatle okunmalı ve o madde ile ilgili çalışırken gerekli tedbirler alınmalıdır.

KURU TEMİZLEME İŞLEMİNİ YAPMA

AMAÇ: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak ulusal standartlar ve işletme prosedürü doğrultusunda kuru temizleme işlemini yapmak.

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. Kişisel bakım ve hijyen kurallarını dikkatli uygulayınız.
2. Takılarınızı çıkarınız.
3. İşletmenin belirlediği üniformayı giyiniz.
4. İsimliğinizi üniformanıza takınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

5. Kuru temizleme sorumlusunun yaptığı meetinge katılınız.
6. Şefinizden iş programınızı alınız.
7. Bir önceki vardiyada çalışan görevliden sorumlu olduğunuz alana ait işleri devralınız.
8. Vardiyalar arası iletişim defterini kontrol ediniz.
9. Hijyen ve sanitasyon kuralları dâhilinde çalışma alanını hazırlayınız.
10. Malzeme giriş çıkış listesini doldurarak şefinize onaylatıp işiniz için gerekli araç gereç eksiklerini tamamlayınız.

ARAÇ GEREÇ: Üniforma, isimlik, kuru temizleme makinesi, paskala ütü, pres ütü, leke fırçaları, etiketleme makinesi, ambalajlama makinesi, leke masası, kuru temizleme kimyasalı

3. ADIM: KURU TEMİZLEME İŞLEMİNİ YAPMA

11. Tekstilin etiketi üzerinde yer alan talimatı okuyunuz.
12. Deri, kürk, ipek, yün gibi tekstil ürünlerinin dokusuna göre kuru temizlemeye uygunluğuna karar veriniz.
13. Tekstili makineye yerleştirmek için cinsi ve özelliğine göre ayırınız.
14. Makinenin kapasitesine göre tekstilin yüklemesini yapınız.
15. Tekstilin özelliğine uygun kuru temizleme programını belirleyiniz.
16. Kuru temizleme sırasında makinenin kontrolünü yapınız.
17. Tekstilin leke ve kir kontrolünü yapınız.
18. Kuru temizleme yapılan tekstilleri (4-6 saat askıda bekletilmesi) havalandırınız.
19. Tekstili teslim etmek üzere ilgili bölüme iletiniz.
20. Lekesi çıkmayan tekstilleri, yeniden leke çıkarma çalışması yapmak üzere ayırınız.
21. Kontrolünü yaptığınız tekstilleri ilgili bölüme sevk ediniz.

DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
	Puan		10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan
	ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:				Numarası:		İmza:
	ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:						İmza:
	* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder. ** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.						

3.3.

ÜTÜLEME İŞLEMİ

Ütü, temizliğin son aşamasıdır ve temizliği parlatarak misafir memnuniyetini önemli ölçüde etkileyen bir işlemdir. Ütüleme aşamasında yapılan bir hata yapılan tüm işlemleri olumsuz etkiler. Ütülenecek tekstiller öncelikle kuru temizleme yapılarak yeterince havalandırılmalıdır. Havalandırma sonrası yırtık sökük vb. kusur varsa bunların tamirata yapılır. Kuru temizleme öncesinde çıkarılan boncuk, düğme vb. aksesuarlar da giysiye yerleştirilerek ütüleme işlemine başlanır. Ütüleme işlemi için tekstilin etiketinde yer alan etiket kodları dikkate alınarak planlama yapılmalıdır. Giysinin orta veya yüksek ısıda, buharlı ya da buharsız şekilde ütülenmesiyle ilgili uyarılar dikkate alınarak ön hazırlık tamamlanmalıdır.

3.3.1. Ütüleme İçin Ön Hazırlık

Ütülenecek tekstiller özelliklerine (büyüklük, renk, kumaş özelliği vb.) göre gruplandırılır. Bunlar kullanılacak ütü, kumaş ve ısı ayarına göre ayrılır. Ütünün koruyucu tabanlığının takılı ve ütü tabanının temiz olduğundan emin olunmalıdır. Etiket kodlarına göre gruplandırılan giysiler için kullanılması planlanan ütünün elektrik bağlantısı açılarak uygun şekilde ısınması sağlanır (Görsel 3.6).

Ütülenecek giysiler için uygun özellik ve yeterli sayıda çeşitli askı ve askılık temin edilir. Ütülenecek giysiler için sırası ile askılıkta yer açılır ve giysilerin ambalajlanması için makinenin güç kaynağı açılarak ısınması sağlanır.

3.3.2. Ütüleme

Temizlenen giysilerin görünümü de temizliği kadar önemlidir. Bu nedenle giysilerin istenen görünüme kavuşması ve görünümünün bozulmaması için uygun ısıda ve uygun ütü ile ütülenecek konuğa teslim edilmesi büyük önem taşır. Kuru temizleme yapılmış ve yeterince havalandırılmış giysiler, son kez kontrol (yırtık, sökük, leke vb.) edilerek ütüleme elemanı tarafından giysilerin etiketinde bulunan ütü talimatına uygun olacak şekilde iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri doğrultusunda ütülendir.

Ütüleme yapılırken göz önünde bulundurulması gereken başlıca unsurlar şunlardır:

- Ütü sonrası lekenin çıkması zorlaşacağından lekeli ürünler, ütüleme öncesi gerekli görülürse leke uygulamasının yeniden yapılması için ayrılır.
- Öncelik sırası dikkate alınarak ütüleme işlemine başlanır.
- Önce düşük ısı daha sonra yüksek ısı gerektiren giysilerin ütülenmesi zaman ve enerji tasarrufu sağlar.
- Tekstilin cins ve özelliğine göre (ipek, keten, yün vb.) ütü dereceleri ayarlanır.
- Ütüleme işlemi giysilerin özelliğine göre usulüne uygun olarak yapılır.
- Ütülenmiş giysilerin istenilen özelliklerde olup olmadığı (kırıksıklık, ütü izi vb.) kontrol edilir.
- Ütülenmiş çamaşırların yırtık, leke, sararma vb. kontrolü yapılır.
- Çamaşırların teslim önceliklerine göre hazırlanması sağlanır.
- Askıya alınan tekstiller, ambalajlama makinesi ile poşetlenerek paketlenir. Paketlendikten sonra dış etiketleme işlemi yapılır.
- Ütüleme sonunda işi biten makinelelerin (buharlı, silindir, manken vb. ütüler) elektrik bağlantısı kapatılır. Kullanılan tüm araç gereç temizlenip kontrol edilir ve sonraki kullanım için hazır hâle getirilir (Görsel 3.7).

Görsel 3.6: Ütü ısı ayar düğmesi

Görsel 3.7: Elektrik bağlantıları yapılmış buharlı ütü

TEKSTİL ÜTÜLEME İŞLEMİ

AMAÇ: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak ulusal standartlar ve işletme prosedürü doğrultusunda tekstil ütüleme işlemlerini yapmak.

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. Kişisel bakım ve hijyen kurallarını dikkatli uygulayınız.
2. Takılarınızı çıkarınız.
3. İşletmenin belirlediği üniformayı giyiniz.
4. İsimliğinizi üniformanıza takınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

5. Kuru temizleme sorumlusunun yaptığı meetinge katılınız.
6. Şefinizden iş programınızı alınız.
7. Bir önceki vardiyada çalışan görevliden sorumlu olduğunuz alana ait işleri devralınız.
8. Vardiyalar arası iletişim defterini kontrol ediniz.
9. Hijyen ve sanitasyon kuralları dâhilinde çalışma alanını hazırlayınız.
10. Malzeme giriş çıkış listesini doldurarak şefinize onaylatıp işiniz için gerekli araç gereç eksiklerini tamamlayınız.

ARAÇ GEREÇ: Üniforma, isimlik, kuru temizleme makinesi, paskala ütü, pres ütü, leke fırçaları, etiketleme makinesi, ambalajlama makinesi, leke masası, kuru temizleme kimyasalı

3. ADIM: TEKSTİLİ ÜTÜLEME İŞLEMİNİ YAPMA

11. Lekeli tekstil varsa bunları tekrar kuru temizleme yapılması için sevk ediniz.
12. Tekstilin cins ve özelliğine göre ütüleme sınıflandırması yapınız.
13. Tekstilin cins ve özelliğine göre ütü çeşidini (manken, paskala, pres vb.) belirleyiniz.
14. Tekstilin cins ve özelliğine göre (ipek, keten, yün vb.) ütü derecelerini ayarlayınız.
15. Ütüleme işlemini yapınız.
16. Askıya alınan tekstilleri, ambalajlama makinesi ile poşetleyerek paketleniniz. Paketlendikten sonra dış etiketleme işlemini yapınız.
17. Tekstil ürünlerinin teslimatını yapınız.

DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
	Puan		10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan
	ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:				Numarası:		İmza:
	ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:						İmza:
	* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder. ** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.						

Sahip olduğunuz giysilerin etiketlerini inceleyerek cinslerine göre ütü talimatlarını sıralayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

3.3.3. Temizliği Yapılan Ürünleri Düzenlenme

Etiket kodları ve kumaşlarının özelliği dikkate alınarak ütülen giysilerin uygun askılara bekletilmeden asılması kırışmasını engeller. Uygun askıya asılmayan giysiler esnemeyecek şekilde katlanmalı ya da uygun büyüklükteki askılara asılmalıdır. Giysiler, çamaşırhanede bekleme ve teslim sürecinde tozlanıp kirlenmemesi için ambalajlama makinesi ile poşetlenerek paketlenir (Görsel 3.8). Bu poşetler, temizliği tamamlanan giysilerin konuğa teslim edilene kadar geçen sürede kirlenmesini engellemek için kullanılır. Poşetler, giysilerin evde saklanması için değildir ayrıca giysilerin uzun süre bu poşetlerde bekletilmesi sararmasına neden olabilir. Teslim fişleri iliştirilen poşetlenmiş giysiler askılıklara dizilir. İşletme prosödürüne uygun olarak konuklara teslim edilir (Görsel 3.9).

Görsel 3.8: Giysilerin paketlenmesi

Görsel 3.9: Giysilerin teslim edilmesi

Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

1. Kuru temizleme işleminden sorumlu olan personel aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ütüleme elemanı
- B) Kuru temizleme elemanı
- C) Terzi
- D) Teknik servis
- E) Kuru temizleme sorumlusu

2. Aşağıdakilerden hangisi kuru temizleme işlem basamaklarında yer almaz?

- A) Satın alma
- B) Leke uygulaması
- C) Ütüleme
- D) Paketleme
- E) Gruplandırma

3. Giysilere kuru temizleme yapılmasının nedeni aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Güzel kokması
- B) Ucuz olması
- C) Suyun vereceği zararı engellemesi
- D) Kolay temizlenmesi
- E) Az deterjan kullanılması

4. Kuru temizlemesi yapılan giysilerin paketlenmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Göze daha hoş görünmesi
- B) Giysinin kirlenmesini engellemesi
- C) Giysilerin kırılmaması
- D) Misafir memnuniyetini sağlaması
- E) Giysinin daha güzel kokması

5. Aşağıdakilerin hangisinde kuru temizleme yapılacak giysilerin cinslerine göre gruplandırılması doğru verilmiştir?

- A) Beyaz giysiler, renkli giysiler
- B) Yorgan, battaniye, abiye giysiler
- C) Küçük tekstiller, büyük tekstiller
- D) Giysiler, ev tekstili, ipek el dokuma halılar
- E) Leke çeşidine göre giysiler

6. Boncuk, pul gibi aksesuarı olan giysilerin kuru temizleme işlemi sırasında zarar görmemesi için aşağıdaki hangi önlem alınır?

- A) Giysi ön hazırlık aşamasında ütülenmelidir.
- B) Giysi için "Kuru temizleme yapılamaz." kararı verilmelidir.
- C) Aksesuar giysiden çıkarılmalı ya da kumaşla kaplanmalıdır.
- D) Giysi ters çevrilmelidir.
- E) Giysi düşük ısıda temizlenmelidir.

7. Ütü yapılırken tasarruf sağlanması için gereken uygulamaya aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Çamaşırlar nemli şekilde ütülenmeli.
- B) Çamaşırlar teslim önceliklerine göre ütülenmeli.
- C) Ütüleme düşük ısıdan yüksek ısıya doğru yapılmalı.
- D) Ütü altlığı takılmalı.
- E) Ütü bezi kullanılmalı.

8. Kuru temizleme yapılan tekstillerin havalandırılmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Giysilerde kalan kimyasalların uçması
- B) Giysilerin konuklara ulaştırılması
- C) Tekstilin ütülenmesini kolaylaştırması
- D) Giysinin kuruması
- E) Giysinin daha güzel görünmesi

9. Aşağıdakilerden hangisi giysi etiketlerinde bulunan ~~⊗~~ sembolünün karşılığıdır?

- A) Kuru temizleme amaçlı tüm çözücüler kullanılabilir.
- B) Trikloretilen dışındaki tüm çözücüler kullanılabilir.
- C) Kuru temizlemede giysiler mekanik hareket, su veya ısıya maruz kalmamalıdır.
- D) Kuru temizleme yapılamaz.
- E) Yüksek ısıda ütüleme yapılır.

4. Öğrenme Birimi

GÜNLÜK/PERİYODİK KONTROL VE BAKIMLARIN TAKİBİ

KONULAR

- 4.1. GÜNLÜK KONTROL VE BAKIM İŞLEMLERİ
- 4.2. PERİYODİK KONTROL VE BAKIM İŞLEMLERİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Kuru temizleme makinelerinin günlük bakım ve kontrol işlemleri
- Kuru temizleme makinelerinin haftalık kontrol ve bakım işlemleri
- Kuru temizleme makinelerinin aylık kontrol ve bakım işlemleri
- Kuru temizleme makinelerinin yıllık kontrol ve bakım işlemleri

TEMEL KAVRAMLAR

- Distilasyon
- Solvent
- Tüy torbası
- Düşme süzgeci

1. Korozif maddeler hakkında bildiklerinizi sınıfta arkadaşlarınızla ve öğretmeninizle paylaşınız.
2. Kuru temizleme işlemlerinde kullanılan kimyasallar ile ilgili neler biliyorsunuz? Bildiklerinizi sınıfta arkadaşlarınızla ve öğretmeninizle paylaşınız.
3. Sizce bir kuru temizleme işletmesinde günlük yapılan rutin kontroller neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınız ve öğretmeniniz ile paylaşınız.

4.1.

GÜNLÜK KONTROL VE BAKIM İŞLEMLERİ

Kuru temizleme işlemlerinde kullanılan makineler marka ve modele göre değişiklik göstermektedir (Görsel 4.1). Makinelerin bakım işlemleri, kullanma talimatlarında ve ürünün kitapçığında yer alan yönergelere göre yapılmalıdır. Makinelerin doğru çalışabilmesi için makinenin bulunduğu ortamın ve montajının yönergelerdeki gibi olması gerekmektedir. Bu sayede makinelerin yüksek performanslı ve uzun ömürlü olması aynı zamanda da arızaların önlenmesi sağlanır.

Kuru temizleme makinelerinin satın alınması, işletmeler için yüksek maliyetlidir. Makinelerin kullanım ve bakım talimatları konusunda çalışanların gerekli eğitimleri alması zaman zaman da bu eğitimlerin tekrarlanması bu nedenle önemlidir. Genel olarak günlük, haftalık ve aylık yapılan kontroller tüm makineler için benzerlik gösterir. Yetkili servisler tarafından da gereken kontroller belirli periyotlarda mutlaka yapılmalıdır.

Kuru temizleme makinesinin montajının yapılacağı yer makine kurulmadan önce hazırlanmalıdır. Kuru temizleme makinelerinin bulunduğu atölyeler, 20 Şubat 2016 tarihli ve 29630 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliği”ne göre, “çok tehlikeli” sınıfında yer almaktadır. Bu nedenle ortamın havadar ve koşulların uygun olması çok önemlidir.

Makinenin çalışacağı ortamın sıcaklığı +5 ila +40 °C, nem oranı düşük olmalıdır. Elektrik bağlantısı topraklanmalıdır. Kuru temizleme makineleri; yanıcı ve parlayıcı maddelerin olduğu ortamlarda, gazlı kurutma, kazan veya diğer açık alev bulunan sistemlerinin bulunduğu yerlerde kurulmamalıdır.

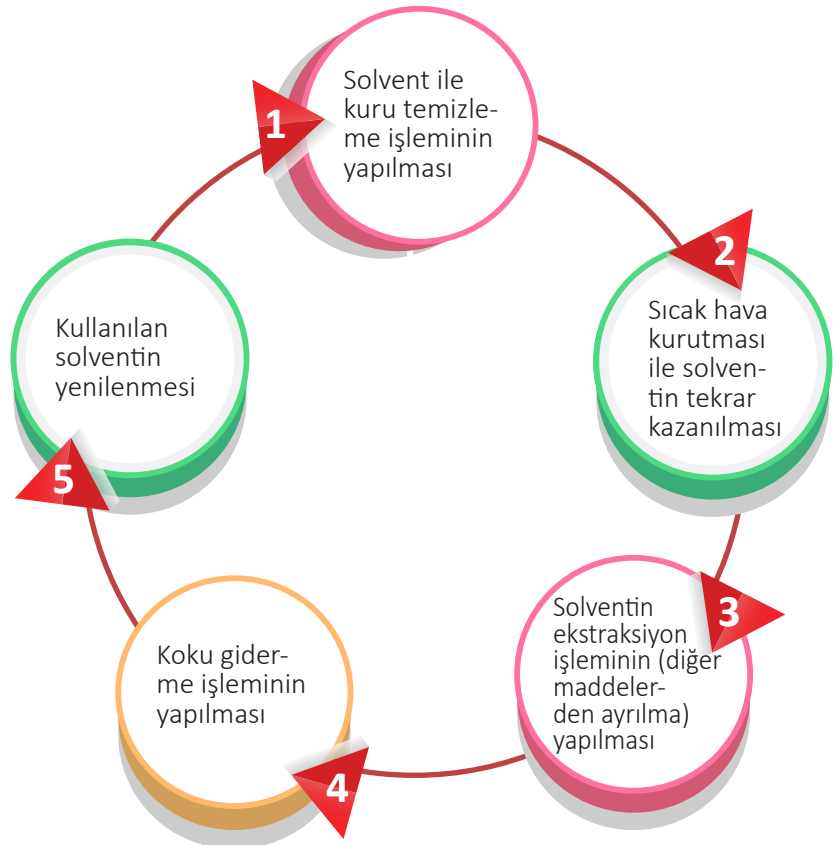
Görsel 4.1: Kuru temizleme makinesi

Kuru temizleme işlemlerinde kullanılan kimyasal maddelerin dumanı oldukça korozif bir etkiye sahip olduğundan makinenin kurulum yerine dikkat edilmelidir. Korozif maddeler; aşındırıcı, yıpratıcı ve çürütücü etkiye sahiptir. Yeterli havalandırma alanı olmazsa bu maddeler diğer kimyasallarla reaksiyona girdiğinde ortaya çıkan duman ve koku nedeniyle sağlık açısından istenmeyen ve geri dönüşü olmayan sonuçlar doğurabilir. Özellikle solunum yollarında ciddi ve kalıcı hasarlar meydana gelebilir. Yeni nesil kuru temizleme makineleri, bu kimyasalların işletme ortamına yayılmasını engelleyecek şekilde tasarlansa da bu makinelerin kurulumunun yapıldığı yerin geniş ve havadar olması gerekmektedir.

Günümüzde kuru temizleme makinesi üreticileri; tetrakloroetilen, perkloroetilen, PCE ve perk kimyasallarının kullanımını azaltan daha ekolojik ve zararsız teknolojilerin üretimine geçmiştir. Bu sayede kuru temizleme endüstrisi daha sağlıklı ve daha zararsız çalışma ortamına kavuşma imkânı bulmuştur. Bakteri üretimine açık olan hidrokarbon kimyasallar ile kanserojen ve korozif etkiye sahip olan solventlerin yerine günümüzde sıvı silikon teknolojisini (D5) kullanan makineler ve sistemler üretilmeye başlanmıştır. Çıkan atıklar bu sayede damıtmaya gerek kalmadan kum olarak doğaya dönüştürülebilir. Bu sistemin kimyasallar gibi çevreye zararlı etkisi yoktur. Zamanla tüm kuru temizleme endüstrisinin daha sağlıklı olan ve daha fazla tasarruf sağlayan bu sistemlere döneceği düşünülmektedir.

Kuru temizleme makinesi zemine bağlanmadan önce teraziye alınıp makinenin dengesi ayarlanmalıdır. Makinenin kenarlarından en az 60, arkasından en az 100 cm boşluk bırakılmalıdır. Su basıncının en az 2 bar olması gerekmektedir.

Kuru temizleme makinelerinin bakımını günlük, haftalık, aylık ve yıllık periyotlarda yapmak gerekir. Böylece makinelerin kullanım ömrü ve verimliliği artacaktır. Tüm kuru temizleme makinelerinde çalışma prensibi Şekil 4.1'deki gibidir. Kullanılan solvent, temizlik işleminden sonra yenilenip tekrar kullanıma hazır hâle gelmektedir.

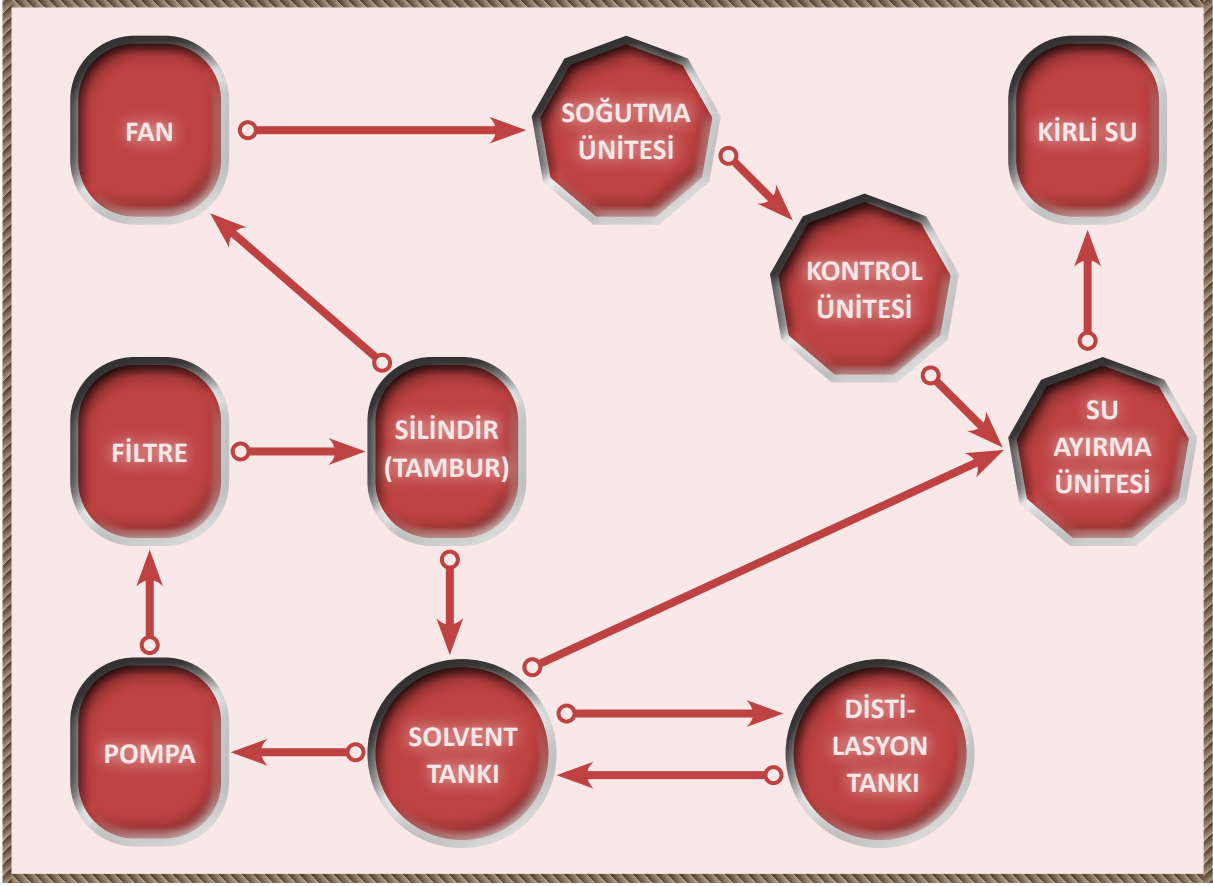

Şekil 4.1: Kuru temizleme makinesinin çalışma prensibi

BİLGİ KÖŞESİ

Perkloroetilen solventinin solunum yoluyla veya doğrudan temas edilmesi durumunda kanserojen etkisinin olması, şüphe duyulan ve araştırma yapılan bir konudur. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde perkloroetilen kullanımına ciddi kısıtlamalar getirilmiştir.

Kuru temizleme işleminde kullanılan makineler; tank, pompa, filtre ve tambur olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır (Şekil 4.2). Kontrol ve bakım işlemlerinde bu parçaların ve elektrik bağlantılarının kontrolü yapılmaktadır. Kontrol ve bakımlar genellikle sabah işlemler başlamadan önce ve akşam işlemler bittikten sonra düzenli şekilde günlük olarak yapılmalıdır.

Şekil 4.2: Kuru temizleme makinesinin bölümleri

Kuru temizleme makinelerinin günlük bakım ve temizleme işlemlerinde dikkat edilmesi gerekenler şunlardır:

- Öncelikle tüm bakım, kontrol ve kimyasalların yoğun kullanıldığı temizleme işlemlerinde kişisel koruyucu donanımların mutlaka kullanılması gerekmektedir. Bu, olası bir sızıntıya karşı ve solvent kimyasalların solunmaması için alınması gereken zorunlu bir önlemdir.
- Kuru temizleme işlemlerinin yapıldığı alanda çalışma kurallarına ve uyarılara mutlaka dikkat edilmelidir. Makinelerin kullanımında ve kimyasalların saklanması uyulması gereken talimatlar uygun yerlere asılmalıdır (Görsel 4.2).
- Elektrik bağlantıları ve kablo bağlantıları kontrol edilerek olası tehlikeler önlenir. Şüpheli

Görsel 4.2: Kuru temizleme alanında bulunan uyarı levhaları

li bir durumda kontrolü yapan çalışanlar, mutlaka teknik servise haber vermeli ve elektrik bağlantıları güvenli hâle geldikten sonra diğer kontrollere başlamalıdır.

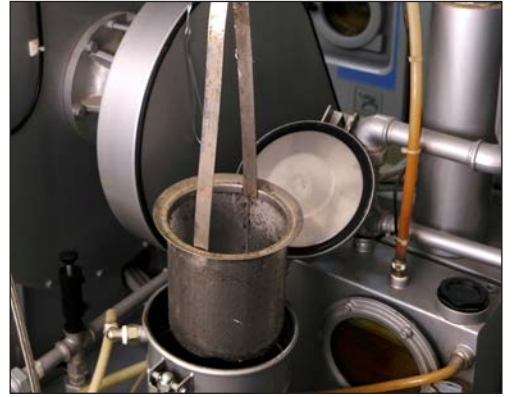
- Kullanılan kimyasalların seviyeleri kontrol edilmelidir. Eksilen temizleme kimyasalları uygun seviyeye tamamlanmalıdır.
- Makinelerin markasına ve özelliklerine göre programların doğru şekilde çalışıp çalışmadığı kontrol edilmelidir.
- Solvent tank göstergeleri kontrol edilerek tankların içerisindeki solventin sürekli saf ve temiz olması sağlanmalıdır (Görsel 4.3).
- Karbon emici filtresi kontrol edilmelidir.
- Distilasyon (damıtma) ünitesi (Görsel 4.4) kontrol edilmelidir.
- Yıkama işleminden sonra kullanılan suyu kimyasallardan çıkarmak için su ayırıcılar kullanır. Çözücü olarak kullanılan su ayırıcılar, daha sonra kullanılmak üzere makinede tutulurken artık kirlenmiş olan kullanılmış su, dışarıya atılır. Ayrıca kullanılan kimyasalın özelliğini kaybetmeden korunması da önemlidir. Bu nedenle su ayırıcı seviyesinin makine kullanım kılavuzunda yer alan ölçüde tutulmasına dikkat edilmelidir.
- Düğme süzgeci (Görsel 4.5) ve tüy torbası kontrol edilmelidir.
- Yapılan kontroller, görevli kuru temizleme elemanı tarafından günlük kontrol defterine işlenmelidir.
- Çalışmayan makine ve servis bakımı gerektiren bir durum varsa yetkili servise haber verilmesi için üstlere bilgi verilmelidir.
- Makine içerisindeki su boşaltılarak yeniden temiz su ile dolmalıdır.
- Makinede bulunan solventin pH değeri kontrol edilmelidir. Değerler istenen düzeyde değilse nötrasyon kullanılarak pH dengesi sağlanmalıdır.

Görsel 4.3: Renkli ve beyazlar için solvent göstergeleri

Görsel 4.4: Distilasyon (damıtma) ünitesi

Görsel 4.5: Düğme süzgeci

Kuru temizleme işlemlerinde kullanılan kişisel koruyucu donanımları araştırarak hangi donanımın hangi tehlikeli etkiden korunmak için kullanıldığını sınıfta arkadaşlarınıza sunum ile anlatınız.

.....

.....

.....

4.2.

PERİYODİK KONTROL VE BAKIM İŞLEMLERİ

Günlük kontrol ve temizlik işlemlerinin yanı sıra periyodik olarak yapılması gereken kontroller, makinelerin daha verimli ve uzun ömürlü kullanımını sağlar.

4.2.1. Haftalık Bakım

- **Toz Filtrelerinin Kontrolü**
Makine içerisinde bulunan ve solventle taşınan tüm kirleri süzen toz filtresi mevcuttur. Bu filtrelerin haftalık olarak temizlenmesi gerekir.
- **Düğme Süzgecinin Kontrolü**
Günlük kontrolü yapılan düğme süzgeçlerinin haftalık olarak da gözden geçirilip detaylı temizlikleri yapılarak yeniden makineye takılması gerekir.
- **Sızıntı Kontrolü**
Kuru temizleme makineleri, sürekli kullanımın sonunda aşınma ve yıpranmaya neden olan çalışan bir dizi parçaya sahiptir (Görsel 4.6). Makinelerin yoğun kapasite ile sürekli çalışması sonucunda sızdırma olması kaçınılmazdır. Bu durum, tehlikeli olmanın yanında gereğinden çok daha fazla su ve solvent kullanılacağı için yüksek maliyetlere neden olur.
- **Tüy Torbası Temizliği**
Tüy torbası (Görsel 4.7) günlük olarak temizlenirse de bir süre sonra yine kirlenir. Bu torbaların haftalık olarak da temizlenmesi gerekir. Temizlenmeyen torbalar makinenin performansını düşürür. Temizleme kalitesi azalır ve makine koku üretebilir.

Görsel 4.6: Kuru temizleme makinesinin mekanik bölümü

Görsel 4.7: Tüy torbası

4.2.2. Aylık Bakım

- **Kapsamlı Sızıntı Kontrolü**
Haftalık sızıntı kontrolünden sonra sıvı ve buhar sızıntısı olmadığından ve her şeyin yolunda olduğundan emin olmak için makineye ayda bir kez daha yakından bakılmalıdır (Görsel 4.8). Egzoz damperi, tiftik tutucudaki kanallar ve karbon emicinin kontrolü her ay mutlaka yapılmalıdır. Bu kontroller işletmede eğitimini almış çalışan yoksa mutlaka teknik ve yetkili servis elemanları tarafından yapılmalıdır.

Görsel 4.8: Sızıntı kontrolü yapılacak bölümler

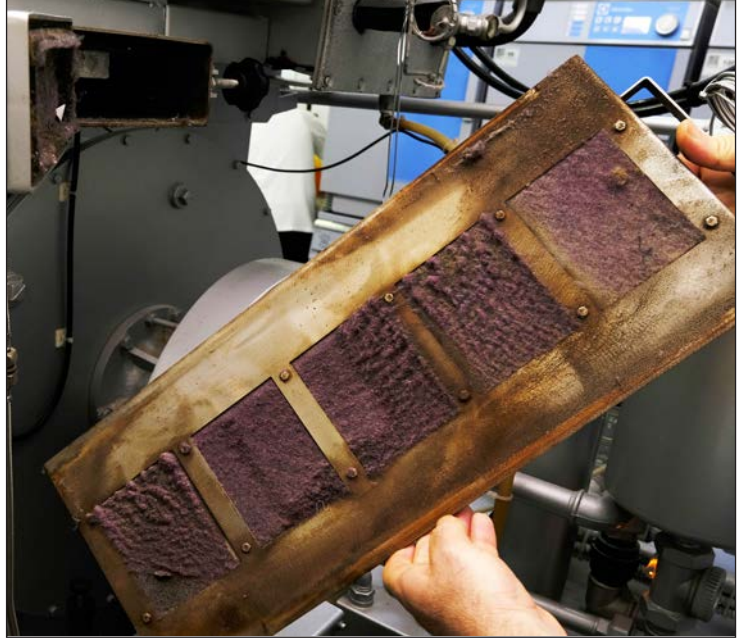

Görsel 4.9: Düğme süzgecinin kontrolü

- **Düğme Süzgeci ve Yün Torbasının Kapsamlı Kontrolü**
Düğme süzgeçleri (Görsel 4.9) ve yün torbaları (Görsel 4.11) yoğun çalışma temposu ve ihmal gibi sebeplerle günlük olarak düzenli kontrol edilemeyebilir. Bunların zaman içinde kalıntı biriktirmemesi için ayda en az 1 kez kapsamlı olarak kontrol edilmesi gerekmektedir. Tüy ve yün biriktirme süzgeci temizlenirken mutlaka kişisel koruyucu donanımlar kullanılmalıdır. Çalışanlar gerekli önlemi aldıktan sonra süzgeci yerinden çıkarıp fırça yardımı ile süzgeçte biriken tüy ve yünleri temizlemeli, yerine takmalıdır (Görsel 4.10). Aylık olarak yapılan kontrollerde egzoz damperi, tahliye kanalları, karbon emici filtre, sıcaklık ve buhar göstergeleri, su ayırıcı bölmede yer alan havalandırma deliği ve bobinlerin sağlıklı çalışıp çalışmadığına özellikle dikkat edilmelidir.

Görsel 4.10: Tüy ve yün filtresi temizliği

Görsel 4.11: Dolmuş bir tüy ve yün filtresi

Yeni nesil kuru temizleme sistemleri ve kimyasalları ile ilgili araştırma yaparak elde ettiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

.....

.....

.....

4.2.3. Altı Aylık Bakım

Kuru temizleme makinelerinde çözücünün damıtıldığı ve distilasyon işlemi sonrasında artıkların biriktiği en arka tarafta bulunan çamur tankı adı verilen bir bölüm yer almaktadır (Görsel 4.12).

Distilasyon, kuru temizlemede kullanılan kimyasalların arıtılarak yeniden kullanıma gönderilmesi için ayrıştırılması işlemidir. Bu işlemin sonucunda temizlenip saf hâle dönüşen solventler, tekrar solvent tankına giderken kalıntılar bu tankta kalır. Bu tank kullanım yoğunluğuna göre her ay düzenli olarak kontrol edilip temizlenmelidir. Ayrıca bu bölümün yılda en az iki kez de ayrıntılı olarak temizlenmesi gerekir. Bu bölümde meydana gelecek bir tıkanma, solvent damıtma işleminin sağlıklı yapılamamasına ve makinede kalıcı hasarların ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Genellikle yetkili servis elemanları tarafından yapılan altı aylık periyodik detaylı bakım kontrolleri şunlardır:

- Buhar, su ve hava basıncı göstergeleri ve tesisat kontrolü
- Motor ve tambur kontrolü
- Fan kontrolü
- Tüm boruların ve konnektörlerin sızıntı ve kaçak kontrolü
- Su ve filtre valflerinin kontrolü
- Elektrik bağlantıları, sensörler ve makine işlev butonlarının kontrolü
- Pompalar ve püskürtme ünitelerinin kontrolü
- Kimyasal ünitelerin kontrolü

4.2.4. Yıllık Bakım

• Bobin Temizleme

Yoğun kullanımdan sonra makine bobinlerinin temizlenmesi gerekse de bunun diğer bakım türleri kadar sık yapılması şart değildir. Bobin temizleme yılda en az bir kez yapılmalıdır. Ancak çok yoğun kullanılan makinelerde bu işlemin 6 ayda bir yapılması makinenin ömrünü uzatır. Bu işlem teknik ve yetkili servis çalışanları tarafından yapılmalıdır. Makine bakımının düzgün ve zamanında yapılmaması bakteri oluşumuna ve kötü kokuya sebep olur. Bu nedenle bakımların kullanım talimatında belirtilen periyotlarda ve şekilde yapılması önem taşımaktadır. Uzun ömürlü ve sağlıklı kullanım için buna dikkat edilmesi gerekmektedir.

4.2.5. Periyodik Bakımlar İçin Kullanılan Formlar

Kuru temizleme makinelerinin periyodik bakımları, kontrol formları ile mutlaka kayıt altına alınmalıdır. Bu kayıtlar oluşabilecek bir arızanın hangi süreçte meydana geldiğinin tespiti açısından önemlidir. Periyodik bakım formları işletmelerin kullandıkları makinelerin özelliğine ve periyodik kontrol dönemlerine göre değişiklik gösterse de kullanım amaçları aynıdır.

Görsel 4.12: Çamur tankı

BİLGİ KÖŞESİ

Üretici firmaların giysilerin etiketlerine "sadece kuru temizleme" şeklinde uyarı yazmasının sebebi, yıkama sonucu oluşabilecek çekme ve deformasyon tehlikesinden giysileri korumaktır.

BİLGİ KÖŞESİ

Evde kuru temizlemenin püf noktası küçük lekeler için leke çıkarıcı ile lekenin üzerine işlem uygulanıp kurutma makinesinde 30 dakikayı aşmayacak şekilde kurutma yapılmasıdır. Havalandırma için asılarak işlem tamamlanır. Ancak kumaş türüne dikkat etmek gerekir. Bu yöntem deri, süet gibi giysilere zarar verebilir.

HAFTALIK BAKIM İŞLEMLERİ

AMAÇ: İşletmede kuru temizleme işlemleri için kullanılan kuru temizleme makinelerinin periyodik haftalık bakım işlemlerini prosedürlere göre gerçekleştirmek.

ARAÇ GEREÇ: Kişisel koruyucu donanımlar, fırça, solvent temizlik sıvısı

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. İş kıyafetlerinizi giyiniz.
2. Kişisel koruyucu donanımlarınızı hazırlayarak ilerleyen temizlik aşamalarında kullanınız.

2. ADIM: MAKİNEİNİN GENEL KONTROLÜ

3. Makinenin dış yüzeyi, kapak içi tambur kısmı ve arka bölümünün deformasyon ve ezilme kontrolünü yapınız.

3. ADIM: DÜĞME SÜZGECİNİN KONTROLÜ

4. Kişisel koruyucu donanımınızı takınız.
5. Düğme süzgecini yerinden çıkartarak kontrol ediniz varsa içindeki parçaları dışarı alınız.

4. ADIM: TÜY TORBASI/FİLTESİ KONTROLÜ

6. Tüy filtresini yerinden çıkarınız.
7. Dolu ise sert fırça yardımı ile filtreyi temizleyiniz.
8. Temizlenen filtreyi yerine takınız.

5. ADIM: SOLVENT TANKI GÖSTERGELERİNİN KONTROLÜ

9. Renkli ve beyazlar için kullanılan solvent tanklarının göstergelerini kontrol ediniz.
10. Eksilme durumunda kişisel koruyucu donanımlarınızı takarak solvent tanklarına tamamlama işlemi yapınız.
11. Bulanıklık durumunda distilasyon işlemi yaptırınız.

6. ADIM: PROGRAM KONTROLÜ

12. Makineyi boş hâlde çalıştırarak programların doğru çalışıp çalışmadığını ve arka bölümdeki birimlerde herhangi bir sızıntı olup olmadığını kontrol ediniz.
13. Buhar basınç göstergelerini ve diğer göstergeleri kontrol ediniz.

7. ADIM: KONTROL FORMUNUN DOLDURULMASI

14. Tüm kontrolleri tamamladıktan sonra periyodik olarak haftalık kontrol formunu doldurunuz.
15. Görülen aksaklıklar varsa teknik servise ve makinenin yetkili servisine bilgi vererek aksaklığın giderilmesini sağlayınız.

DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
	Puan		10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan
ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI:					Numarası:		İmza:
ÖĞRETMENİN ADI SOYADI:							İmza:
* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder. ** Uygulamanın türüne göre, ders öğretmeni tarafından belirlenir.							

Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

1. Kuru temizleme işlemlerinde kullanılan sol-ventin arıtılarak yeniden kullanılmak üzere tanka gönderilmesi işlemine ne ad verilir?

- A) Buharlaştırma B) Distilasyon
C) Geri dönüşüm D) Süzme
E) Yoğunlaşma

2. Yoğun kullanılan kuru temizleme makinele-
rinde bobin temizleme işlemi hangi sıklıkta
yapılmalıdır?

- A) Haftada 1
B) Ayda 1
C) 3 ayda 1
D) 6 ayda 1
E) Yılda 1

3. Yeni nesil kuru temizleme makinelerinde
kullanılan ve insan sağlığına daha az zararlı
olan yeni kimyasal teknoloji aşağıdakilerden
hangisidir?

- A) D5 sıvı silikon
B) Perkloroetilen
C) Pce
D) Solvent
E) Tetrakloretilen

4. Aşağıdaki kontrollerden hangisi haftalık pe-
riyotta yapılmalıdır?

- A) Buhar göstergesi
B) Çamur tankı
C) Düğme süzgeci
D) Egzoz damperi
E) Hava tahliye filtresi

5. Aşağıdakilerden hangisi kuru temizleme iş-
lemlerinde kullanılan kişisel koruyucu dona-
nımlar arasında yer almaz?

- A) Eldiven
B) Fırça
C) Koruyucu gözlük
D) Koruyucu tulum
E) Maske

6. Kuru temizleme makinelerinin çalıştırılacağı
ortamın sıcaklık derecesi aralığı aşağıdakiler-
den hangisi olmalıdır?

- A) 0 ila 50
B) -10 ila +25
C) +10 ila +30
D) 0 ila +20
E) +5 ila +40

7. Aşağıdakilerden hangisi kuru temizleme ma-
kinelerinde kullanılan suyun olması gereken
minimum basınç değeri kaç bardır?

- A) 1 B) 2
C) 5 D) 7
E) 10

8. Aşağıdakilerden hangisi korozif maddelerin
tehlikeli özelliklerinden birisi değildir?

- A) Aşındırma B) Çürütme
C) Eritme D) Renklendirme
E) Yıpratma

9. 20 Şubat 2016 tarihli ve 29630 sayılı Resmî
Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren İş
Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike
Sınıfları Tebliği'nde yapılan değişikliğe göre
kuru temizleme işlemlerinin yapıldığı işlet-
melerin tehlike sınıfı aşağıdakilerden hangi-
sidir?

- A) Tehlikesiz
B) Az tehlikeli
C) Orta derecede tehlikeli
D) Tehlikeli
E) Çok tehlikeli

10. Aşağıdakilerden hangisi kuru temizleme
makinelere yer alan dört ana bölümden
biri değildir?

- A) Fan B) Filtre
C) Pompa D) Tambur
E) Tank

5. Öğrenme Birimi

KURU TEMİZLEME GEREKTİRMEYEN TEKSTİL ÜRÜNLERİ İÇİN YIKAMA İŞLEMİ

KONULAR

- 5.1. TEKSTİL ÜRÜNLERİNİ GRUPLANDIRMA İŞLEMİ
- 5.2. TEKSTİL ÜRÜNLERİNİ YIKAMA İŞLEMİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Konuk ve tesis tekstillerine göre gruplandırma
- Tekstilleri departmanlarına göre gruplandırma
- Yapısındaki maddelere göre tekstilleri gruplandırma
- Tekstil ürünlerini yıkama işlemleri

TEMEL KAVRAMLAR

- Otel tekstil ürünleri
- Elyaf
- Lif
- Ekolojik tekstil
- Hijyen
- Çamaşır hijyeni
- Leke

1. Konaklama işletmelerinde kullanılan tekstil ürünleri sizce neler olabilir?
2. Sizce tekstilleri yıkamadan önce neden birtakım özelliklerine göre gruplandırmak gerekir?
3. Tekstil ürünlerini yıkarken dikkat edilmesi gereken hijyen kuralları sizce neden önemlidir?
4. Tekstil ürünlerinin özelliklerinin iyi bilinmesi yıkama aşamasında sizce ne gibi faydalar sağlar?

5.1.

TEKSTİL ÜRÜNLERİNİ GRUPLANDIRMA İŞLEMİ

Tekstil ürünleri; otel odaları, restoranlar, genel alanlar, SPA merkezleri, hamam ve plajlar dâhil olmak üzere otelin her biriminde kullanılır. Konaklama tesisinin konsept ve türüne göre modern, sade tasarımlar; sağlıklı ve doğal ürünler tercih edilir. Bir konuğun kullandığı tekstil ürünü diğer konuklar tarafından da kullanıldığı için bu ürünlerde leke ve kirin kalmaması, konuğun ürünü ilk kez kullanıyormuş gibi hissetmesi önemlidir. Ayrıca sık kullanılan tekstil ürünlerinin dayanıklılığı, kullanım pratikliği, terlemeyi önlemesi, antibakteriyel olması aranan özelliklerdir. Dünyada çevreye zararı olmayan doğal ve sağlıklı ürünlerin önemi gün geçtikçe artmaktadır. İşletmelerin otel tekstili seçiminde de bu ürünleri daha çok tercih ettiği görülmektedir. Yalın çizgilerin, renk ve desenlerle harmanlandığı koleksiyonlar bu tekstillerde yer almaktadır. Konaklama tesisleri, farklı renk ve desenlerle tasarlanmış tekstillerin yanında kendi markalarını yansıtan logolu ürünleri de kullanır. Genellikle oteller tekstil desenlerinde düz (Görsel 5.1), çizgili (Görsel 5.2) vb. olan oldukça sade ürünleri seçer. Doğru seçilmiş tekstil ürünü; işletmenin geliri, prestiji, kalitesi ve konukların memnuniyetinde önemli bir etkidir.

Konaklama işletmesinin değişik birimlerinden gelen ve kuru temizleme gerektirmeyen kirli tekstil ürünleri, çamaşırhaneye yıkanmak üzere gönderilir. Yıkama işleminden önce kirlilik derecesine göre bu tekstiller ayrılır, lekeli olanlara ise leke çıkarma işlemi uygulanır. Gruplama yapılarak tekstillerin en uygun yıkama programında doğru şekilde yıkanması sağlanır. Böylece tekstillerin yıpranması önlenerek uzun süre kullanımı amaçlanır. Bu şekilde işletmenin ekonomisine katkı sağlanır. Büyük otellerde kirli tekstiller, çamaşırı getiren personel tarafından alınarak imza karşılığı çamaşırhane görevlisine teslim edilir. Konuk çamaşırları ise odaya bakan görevli tarafından belge karşılığında çamaşırhaneye teslim edilir.

Görsel 5.1: Düz desenli otel tekstili

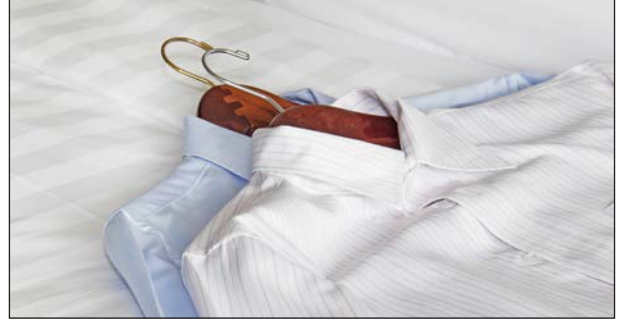
Görsel 5.2: Çizgili desenli otel tekstili

5.1.1. Konuk ve Tesis Tekstillerine Göre Gruplandırma

Gruplama için gelen kirli tekstiller, kontrol edildikten sonra aralarından tamirat gerektirenler ayrılarak terziye gönderilir. Lekeli çamaşırların tespitinde oda görevlileri, lekeli olanları işaretleyip (düğüm atmak vb.) çamaşırhaneye göndererek çamaşırhane personeline yardımcı olur. Sağlam olan kirli tekstillerin renk, cins, büyüklük ve kirlilik derecelerine göre ayrılması işlemine **gruplandırma** denir.

Çamaşırhaneye yıkanmak üzere gelen kirli tekstiller şu üç ana grupta toplanır:

- **Otel Çamaşırları:** Kat hizmetleri, F&B, mutfak, genel ve özel alan çamaşırları, temizlik bezleri ve paspaslar vb.
- **Konuk Çamaşırları:** Konaklayan misafirlerin kirlenmiş kıyafetleri [elbise, iç çamaşırı, gömlek vb. (Görsel 5.3)]
- **Personel Çamaşırları:** Tesiste çalışan personelin görev sırasında giydiği kıyafetler [üniformalar, ceketler, başlıklar vb. (Görsel 5.4)]

Görsel 5.3: Konuk çamaşırları

Görsel 5.4: Personel üniformaları

Konuk çamaşırlarında gruplandırma yapılarak çamaşırların özelliklerine uygun programda yıkanmasıyla deformasyon engellenir ve konunun memnuniyeti sağlanır. Personel çamaşırlarının da gruplandırılarak yıkanması sayesinde kıyafetlerin görünüm güzelliği ve hijyen kurallarına uygunluğu sağlanır. Temiz ve ütülü kıyafetler konuk üzerinde olumlu bir izlenim yaratarak işletmeye ve işletmede üretilen ürünlere güven duyulmasını sağlar.

Çamaşır gruplandırmada dikkat edilecek hijyen kuralları şunlardır:

- Kirli çamaşırlar için kullanılan taşıma araçları temiz ürünler için kullanılmamalıdır.
- Kirli ve temiz çamaşırlar nemli ortamlarda bırakılmamalı, temiz, kuru ve havadar yerlerde saklanmalıdır.
- Konuklardan hasta olan varsa onun çamaşırları, diğer çamaşırlardan ayrı taşınıp temizlenmelidir.
- Lekeli çamaşırlar diğerlerinden ayrılarak çamaşırhaneye gönderilip temizlenmelidir.
- Kirli çamaşırlar, kirli çamaşır torbası veya kirli çamaşır arabasında çamaşırhaneye gönderilmelidir.
- Konuk çamaşırları, konuk çamaşır torbasına konarak çamaşırhaneye teslim edilmelidir.
- Kirli çamaşırlar taşınırken dikkatli olunmalı, hijyen kurallarına uygun taşınmalı; çeneye ve koltuk altına sıkıştırılmamalıdır.
- Kirli ve temiz çamaşırlar ayrı tutulmalıdır.

Dışarıdan hizmet alan işletmelerde ise tekstiller sayım işleminden sonra paketlenerek yıkama işlemi için yıkama firmasına gönderilir.

Çamaşırhaneye gelen tekstillerin kayıt ve kabul işlemleri yapılır. Onarım gerektiren (yırtık, sökük vb.) havlu, çarşaf vb. tekstiller, yeniden değerlendirilmek üzere ayrılır. Konaklama işletmelerindeki tekstillerin birbiriyle karışmasını önlemek ve takiplerini kolaylaştırmak için numaralandırma işlemi yapılır. Otel işletmelerinde ve bağımsız çamaşırhanelerde yıkanan çamaşırlar hem miktar olarak hem de çeşit olarak çok fazladır. Numaralandırma yöntemi çamaşırların birbirlerine karışmadan geri teslim edilmesi açısından oldukça önemlidir. Ayrıca tesis içinde farklı salonlarda kullanılan masa örtüsü, perde gibi mefruşat grubu tekstillerin karışmaması için bu yöntem kullanılır. Böylece hem karışıklıklar önlenir hem de zamandan kazanılır.

Teslim alınan ve kontrolü sağlanan kirliler; ilgili personel tarafından renk, cins, kirlilik derecesi ve büyüklüklerine göre gruplandırılır (Görsel 5.5).

Kirli tekstillerin gruplandırılması, çamaşırhane işlemleri ve yıkama yönteminin doğru belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Yıkama sürecinde yapılabilecek hatalar yüzünden tekstil ürünlerinin grileşmesi, sararması, yıpranması ve hatta yırtılması söz konusu olabilir. Bu yüzden tekstillerin çamaşır makinelerinde (Görsel 5.6) en uygun yıkama programı seçilerek doğru şekilde yıkanması sağlanır.

Tekstil üzerinde yıkama programları ile ilgili etiket (Görsel 5.7) bulunur. Tekstil etiketleri, üzerine dikilen veya yapıştırılan ürünlerin bakımı dışında bu ürünlerin tanınması ve izlenmesi için de gerekli bilgileri taşıyabilir. Kullanıcılar için bu veriler tamamen okunaklı olmalıdır. Tekstil ürünlerinin etiketlerinde yıkama, kurutma ve ütüleme ile ilgili semboller bulunur.

Gruplama işlemi sırasında etiket bilgileri de dikkate alınır ve buna göre yıkama programına karar verilir. İşlemin ısı, süre ve deterjan seçimi yapılır. Programdaki semboller (Görsel 5.8), dünyanın birçok ülkesinde ortak kullanılan uluslararası sembollerdir. Bazı ülkelerin kendine özgü yıkama talimatı ve sembolleri bulunur. Çamaşır makinesi, kurutma makinesi ve ütü ile ilgili sembol ve işaretler dünya genelinde kabul görmüş ve standarttır. Konaklama tesisleri, yıkama sırasında kullanılan deterjanlar yüzünden renk solma sorunu olmaması için genellikle beyaz, krem gibi açık renkli tekstil ürünlerini tercih eder.

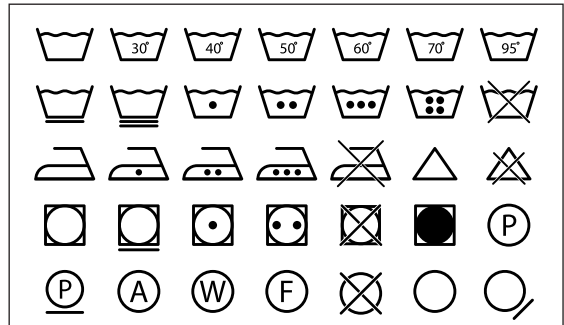
Görsel 5.5: Otel tekstillerini gruplama

Görsel 5.6: Çamaşır yıkama makineleri

Görsel 5.7: Tekstil yıkama etiket örneği

Görsel 5.8: Uluslararası tekstil yıkama sembolleri

5.1.2. Tekstilleri Departmanlarına Göre Gruplandırma

Konaklama işletmelerindeki tekstil ürünleri; kullanıldığı departmana göre kat hizmetleri, yiyecek ve içecek hizmetleri, genel alan, temizlik bezleri ve personel üniformaları olarak gruplandırılabilir.

a) Kat Hizmetlerinde Kullanılan Tekstil Ürünleri: Kat hizmetleri departmanında kullanılan tekstil ürünleri otelin kalitesine göre farklılık gösterir. Genellikle konuk odalarında pamuk, keten, pamuk-keten, bambu ve doğal malzemelerden yapılan tekstiller kullanılır. Kat hizmetlerinde kullanılan tekstiller şu şekilde sınıflandırılır:

- **Yatak Koruyucu:** Yatak yıkanabilen bir malzeme değildir. Yatağın kirlenmemesi için pamuklu dokumadan yapılmış yatak koruyucu (alez), alt çarşaftan önce yatağa serilir. Böylece herhangi bir leke ya da ıslaklık yatağa geçmeden yatak koruyucuda kalır. Yatak koruyucu sadece yatağı korumakla kalmaz, teri de emer. Bu nedenle sağlık açısından son derece önemlidir. Leke tutmayan malzemelerden yapıldığı ve kolay yıkanabildiği için de kullanışlıdır. Yatak koruyucu yatağın üst yüzünü kaplamalı, yataktan büyük veya küçük olmamalıdır.
- **Çarşaf:** Yatakların temiz kalması ve hijyenin sağlanması için serilen yatak yüzlerine **çarşaf** denir. Yatağın üstüne serilen çarşafa **alt çarşaf**, battaniyeyi kaplamak için battaniyenin altına serilen çarşafa da **üst çarşaf** denir. Çarşaf; keten, pamuk veya sentetik maddelerden yapıldığı gibi pamuk-sentetik, pamuk-keten karışımından da yapılır. Konaklama işletmeleri; yastık ve çarşafalarda pamuk ve polyester karışımından yapılmış çok yıkandığında az buruşan ve yanmaz özellikteki ürünleri tercih eder.
- **Yorgan:** Pamuk, yün ve elyaf gibi maddelerden yapılan, konuğun üşmesini önlemek için özellikle kış aylarında kullanılan bir yatak malzemesidir.
- **Battaniye:** Yorgan yerine kullanılabilen, kışlık otellerde de yatak düzenlemede kullanılan tekstil ürünleridir. Yatak yaparken üst çarşafın üzerine serilerek kullanılır. Battaniyenin, desen ve renkleri dekoratif açıdan odayı tamamlamalıdır. Yün, pamuk ve sentetik karışımli olarak üretilebilir.
- **Nevresim:** Yatak yapımında kullanılan, yorganın içine konulduğu, alt ucu açık dikdörtgen şekilde dikilmiş malzemedir. Çarşaf, yorgan ve yastık kılıfı nevresim takımının parçalarıdır. Nevresim seçilirken konukların rahat uyuması ve kendilerini evlerindeymiş gibi hissetmesi amaçlanır. Nevresim; pamuk, keten veya tamamen doğal ürünlerden yapılmış olabilir (Görsel 5.9).
- **Yastıklar:** Konaklama tesislerinde, tüm konukları memnun edecek kalitede ve yapıda yastık bulunması çok zordur. Genel olarak konukları memnun edebilecek ortalama standartlarda yastıklar seçilir. Yastıklar; kuş tüyü, pamuk, yün veya karışık elyaftan yapılmış olabilir (Görsel 5.10).

Görsel 5.9: Nevresim

Görsel 5.10: Yastıklar

- **Yatak Örtüleri:** Konuk odasındaki dekorasyona uygun renklerdeki kumaştan yapılır. Hazırlanmış yatağın üzerine, tüm yatağı kaplayacak şekilde örtülür. Yatağın görünümünü güzelleştirip kirlenmesini önler. Örtünün boyutları, modeline ve yatağın tipine göre değişir. Yatak örtüleri, estetik bir görünüm sağlamak amacıyla yatağın üzerine serilen aksesuarlardır (Görsel 5.11). Keten hissi veren, yıkanabilen, alev almayan türde olmalıdır.
- **Pikeler:** Yaz sezonunda yorgan ve battaniye yerine yatak düzenlemede kullanılan malzemelerdir. Sık dokulu olan ve buruşmayan kumaştan yapılan pikeler tercih edilir.
- **Havlular:** Yüz, banyo, tıraş, el, baş ve plaj havluları, bornoz, havlu terlikler, sauna peştamalları vb. çeşitleri bulunur. Oteller; büyük banyo havlularında pamuk, küçük el havlularında ise taranmış pamuktan ya da suni ipekten yapılmış olanları tercih eder. Bornozlar; pamuk, polyester veya pamuk-polyester karışımından üretilir.

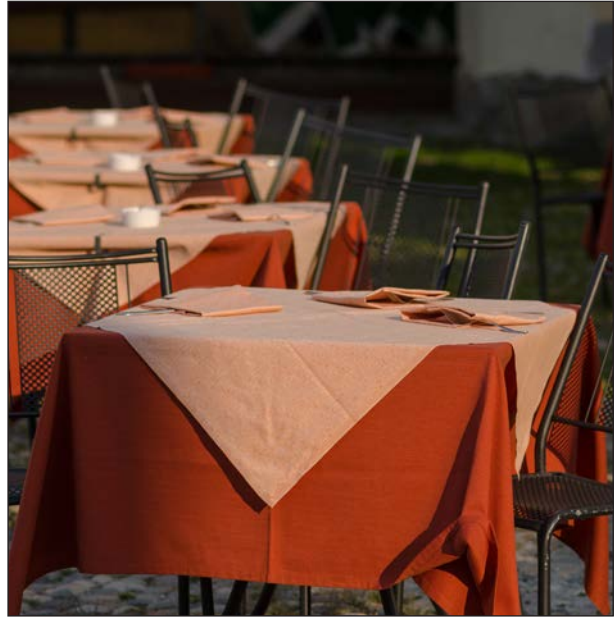

Görsel 5.11: Yatak örtüsü

b) Yiyecek ve İçecek Hizmetlerinde Kullanılan

Tekstil Ürünleri: Bu grupta yer alan tekstil ürünleri; otelin ve servisin kalitesine göre keten, pamuk ya da pamuklu-polyester karışımı kumaşlardan yapılabilir. Masa üstü örtüler; masa örtüleri, masa üst örtüleri (kapaklar, Amerikan servis) ve peçetelerden (Görsel 5.12) oluşur.

- **Masa Örtüleri:** Masaları örten çeşitli renk ve boyutlardaki kumaş tekstil ürünleridir. Masaları korumanın yanı sıra, misafirlerin göz zevkine de hitap eder.
- **Masa Üst Örtüleri (Kapak, Amerikan Servis):** Kapak, masa örtülerinin çabucak kirlenmesini önlemek ve hafif kirlenen örtünün servis sonuna kadar kullanılabilmesi amacıyla serilen bir üst örtüsüdür. Kapaklar boyut olarak masa örtülerinden küçüktür. Göze hoş görünmesi için örtülerden farklı renklerde olabilir.
- **Peçeteler:** Kumaş peçeteler, yiyecek ve içecek dökülme durumuna karşı konukların giysilerinin korunması amacıyla kullanılır. Kolay ve çabuk temizlenebilen kumaşlardan yapılan peçeteler tercih edilir.

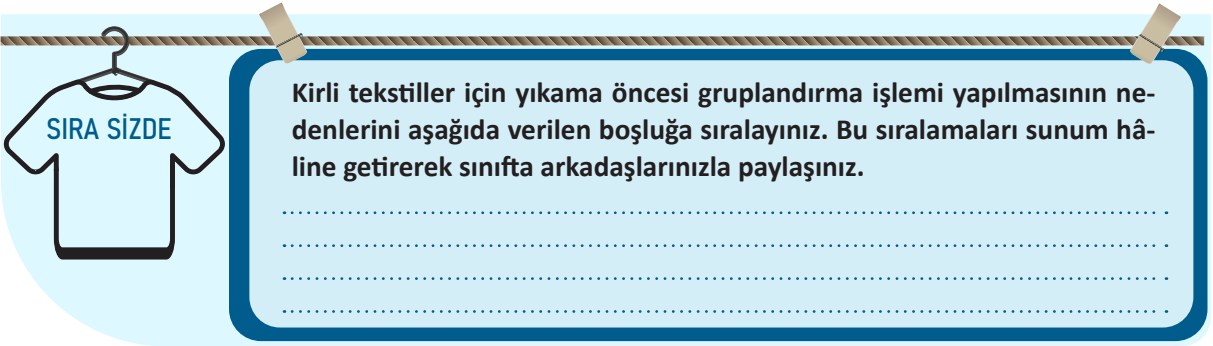
Görsel 5.12: Restoranlarda kullanılan tekstil ürünleri (masa örtüleri, kapaklar, peçeteler)

c) **Genel Alanlarda Kullanılan Tekstil Ürünleri:** Konaklama işletmesinin türüne ve kalitesine göre genel alanlarda bulunan tekstil ürünleri farklı kumaşlardan yapılabilir. Bu alanlarda keten, pamuk, pamuklu-polyester karışımı, deri vb. tekstil ürünleri kullanılabilir.

- **Perdeler:** Konaklama işletmelerinde kullanılan perdeler; dekor (kalın), tül ve stor perdeler olmak üzere üçe ayrılır. Perdeler, genel dekorasyon renklerine uyumlu ve kolay temizlenebilen bir kumaş türünden seçilmiş olmalıdır.
- **Dekoratif Örtüler:** Konfor, şıklık, işlevsellik ve kalite konaklama işletmelerinde önemli kriterlerdir. İşletmenin yıldızı ve sunduğu hizmetlere göre farklı kumaşlardan yapılmış koltuk üst örtüleri, duvar süsleri, sehpa örtüleri gibi dekorasyon amaçlı tekstil ürünleridir.
- **Lobi, Toplantı Salonu, SPA Merkezleri, Plaj, Havuzlarda Kullanılan Tekstiller:** Bu grupta yer alan tekstil ürünleri sunulan hizmetlerin özelliğine ve kalitesine uygun olarak farklı renk ve kumaşlardan seçilir.

ç) **Temizlik Bezleri:** Kullanım amacına uygun farklı kumaşlardan yapılmış bezlerdir (güderiler, cam, kurulum, toz bezleri vb.).

d) **Üniformalar:** Ön büro, kat hizmetleri, teknik ve servis bölümlerinin üniformaları (pantolon, gömlek, etek, şort, tişört, yelek, kravat, papyon, fular, servis eldivenleri) ve mutfak personeli üniformalarıdır (önlük, pantolon, ceket, çorap, fular, el havlusu).

5.1.3. Yapısına Göre Tekstil Ürünlerini Gruplandırma

Lifler bir araya getirilerek elyaf, elyaflar bir araya getirilerek iplik, ipliklerin dokunmasıyla da yarı mamuller elde edilir. Yarı mamuller işlenerek tekstil ürünleri üretilir. Elyaf, çeşitli işlemlerden geçilerek iplik hâline getirilir ve kumaşların ana maddesi elde edilmiş olur.

Şema 5.1: Tekstil ürünü elde etme süreci

Elyaf: İplik durumuna getirilebilen lifli madde veya liflerin bir araya gelerek oluşturduğu lif demetleri olarak tanımlanır. Elyaf, genel görünüm itibarıyla pamuğa benzeyen, dokuma ürünlerinin ham maddesi olan tekstil malzemesidir. Elyaf, pamuk, keten gibi ham maddelerin işlenmesiyle elde edilir.

BİLGİ KÖŞESİ

Dünyada ilk defa Türkiye’de başlayan organik pamuk üretimi, ilk yıllarda yabancı firmaların talepleri doğrultusunda gelişmiş, ilerleyen yıllarda Türkiye’yi bu alanda söz sahibi ülkelerden biri hâline getirmiştir.

Lif: Tekstil endüstrisinde kullanılan, belirli uzunluk ve incelikte, mukavemeti olan, yumuşak; sarılmaya, eğilmeye ve bükülmeye uygun tekstilin en küçük ham maddesidir. Lif ipliğin yapı taşıdır.

Tekstil ürünleri, yapısındaki liflerin veya elyafların türlerine göre pamuklu, keten, yünlü, ipekli, sentetik, pamuklu-polyester karışımı olarak sınıflandırılır.

a. Pamuklular (Yatak Takımları, Havlular, Yastık Kılıfları, Çarşaflar vb.): Pamuklu tekstil ürünleri ısıya ve yıkamaya karşı oldukça dayanıklıdır.

b. Keten Ürünler (Masa Örtüleri ve Perdeler): Düz ve parlak görünüme sahiptir. Ketenler, pamuklulara göre daha pahalı, işlenmesi güç ve bakımı zor olduğundan sadece kaliteli masa örtüsü ve yatak takımlarında kullanılır.

c. Yünlüler (Battaniyeler): Yünlü ürünler ısıya, yıkamaya ve mekanik harekete karşı hassastır.

ç. İpekliler (Özel Dekor Örtüleri): İpek kumaşlar; ter, güneş ışığı ve ısıdan etkilenerek lekelenir. Bu nedenle ipek kumaşlar çamaşırhanede temizlenmemeli, kuru temizleme yapılmalıdır.

d. Sentetik Ürünler (Masa Alt Örtüleri, Yatak Koruyucular): Naylon, perlon, orlon, polyacryl, vb. grup kumaşlardan üretilir. Temizlenmeleri kolay ve kullanım süreleri uzun olduğu için tercih edilir.

e. Pamuklu-Polyester Karışımı Ürünler (Masa Örtüleri, Perdeler): Ekonomik, kolay temizlenebilen, dayanıklı ve yumuşak ürünlerdir. Genellikle %40 polyester ve %65 oranında pamuk içerir.

f. Ekolojik Tekstil Ürünleri: Ekolojik tekstil veya eko tekstil, ürünün elyaf hâlinde bitmiş ürün oluncaya kadar geçen tüm üretim aşamalarında çevreyi gözetken, kullanım aşamasında kullanıcıya zarar vermeyen ve kullanıldıktan sonra geri kazanılan [recycling (Görsel 5.13)] veya çevreye zararsız ürünlere dönüşebilen ürün demektir.

Görsel 5.13: Geri dönüşüm (recycling) sembolü

Tekstil sektörü, ekolojik olarak dünyadaki en zararlı sektörlerin başında gelir. Ağartma ve boyama gibi üretim sürecinin son aşamalarında, ekosisteme zarar veren toksinler yayılır bu nedenle ekolojik tekstil ürünlerine duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır. Ekolojik ürünler, çevreye zarar vermeyen ürünlerdir. Tekstil sektörünün ekosisteme verdiği zararı önlemek için organik pamuk, kenevir ve bambu elyafları gibi doğal sürdürülebilir lifler geliştirilmektedir.

Günümüzde organik ve geri dönüştürülmüş malzemeler kullanılarak üretilen yeşil tekstil ürünlerine olan ilgi giderek artmaktadır. Bir kumaşın kullanım ömrü boyunca çevresel etkinin azaltılması veya çevreye daha az etki eden tekstil ürünlerinin kullanılması ekosisteme büyük katkıda bulunmaktadır.

Gün geçtikçe artan ilgiyle geleneksel tekstil ürünlerinin yerini, ekolojik şekilde üretilen tekstil ürünlerinin aldığı görülmektedir. Konukların konaklama işletmelerini tercih etme kararlarını da bu tür tekstillerin kullanılması etkilemektedir.

Tekstil üretiminde çevresel etkilerin değerlendirilmesi için lif, iplik, dokuma, örme, kumaşların üretim süreçlerinde; atık yönetimi (geri dönüşümü ve bertaraf edilmesi), enerji verimliliği, en az su ve kimyasal kullanımı dikkate alınmalıdır.

BİLGİ KÖŞESİ

*Bir birey, ülke veya kuruluşun sürdürdüğü faaliyetler sonucu (elektrik tüketimi, ulaşım, ısınma vb.), atmosfere saldırdığı sera gazlarının karbondioksit cinsinden karşılığı karbon ayak izi olarak adlandırılır (Görsel 5.16). **Karbon ayak izi**, insan faaliyetlerinin çevreye verdiği zararın ölçüsü olarak da kısaca tanımlanabilir.*

Görsel 5.16: Karbon ayak izi

BİLGİ KÖŞESİ

Bir pamuklu tişörtün üretiminde 2.700 litre su kullanılır. Tam olarak 13.500 su bardağı bir insanın 1688 günlük su ihtiyacı demektir. Bir başka deyişle ihtiyaç olmayan bir tişört satın alındığında yaklaşık 4,5 yıllık su ihtiyacı boşa harcanmaktadır.

Ekolojik tekstil ürünleri, standartlara uygun üretilip ekolojik ve sosyal sorumluluk bakımından belgelendirilir (Görsel 5.14). Bu standartlar, kumaş veya ipliklerin üretildiği ham maddelerin gerçek organikliği ve tüm üretim zinciri boyunca çevre dostu üretim ile ilgili katı kurallara uygunluğu konusunda güvence sağlar. Bu ürünler, üretim zinciri üzerindeki tüm adımlarda standartlara uyulduğu takdirde belgelendirilir.

Görsel 5.14: Organik ürün sertifikası sembolü

Ekolojik tekstil ürünleri; organik pamuk, yün, kenevir, keten, ipek, bambu, soya lifi ve ananas lifinden yapılmış kumaşlardan üretilir ve “organik sertifikalı ürün” (Görsel 5.15) olarak piyasaya sunulur.

Görsel 5.15: Organik sertifikalı ürün etiketi

Küresel ısınma ile birlikte gelecek için yaşanabilir çevre arayışının giderek artması, sentetik lifli ürünlerin insan sağlığına ve çevreye olumsuz etkilerinin ortaya çıkması çevre dostu doğal liflere olan ilgiyi arttırmıştır. Bu bağlamda; yeşil tekstiller, organik tekstiller, sürdürülebilirlik, karbon ayak izi gibi kavramlar gün geçtikçe önemli hâle gelmiştir.

Artan çevre bilinci sayesinde, dünyada tekstil sektöründe faaliyet gösteren işletmeler giderek azalan ham madde kaynakları nedeniyle sektörde sürdürülebilir yeni arayışlara yönelmeye başlamıştır. Tekstil sektöründe sürdürülebilirlik; tedarik süreci, ham madde, dokuma, tasarım, üretim ve atıklar olarak değerlendirilmektedir.

Ayrıca doğaya ve insan sağlığına önem verme bilinci toplumlarda giderek artmaktadır. İnsanların bilinçlerinin geliştirilmesi için ekolojik olarak tasarlanmış ve hizmete sunulmuş ürünler; çeşitli yarışmalar, reklamlar, kamu spotu gibi iletişim araçları ile özendirilmektedir. Su ve enerji tasarruflu çamaşır ve bulaşık makineleri, çevreci deterjanlar ve kimyasallar vb. için yapılan çalışmalar dikkat çekici niteliktedir.

KURU TEMİZLEME GEREKTİRMEYEN TEKSTİLLERİ GRUPLANDIRMA

AMAÇ: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak ulusal standartlar ve işletme prosedürü doğrultusunda tekstil ürünlerini gruplandırma işlemini yapmak.

ARAÇ GEREÇ: Üniforma, isimlik, maske, eldiven, tekstillerde kullanılan kumaş çeşitleri, çamaşır taşıma arabaları, kayıt tutanakları

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. Uygulamanın "İş Öncesi Kişisel Temizlik ve Bakım" adınının işlem basamaklarını uygulayınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

2. Şefinizden iş programınızı alınız.
3. Bir önceki vardiyada çalışan görevliden sorumlu olduğunuz alana ait işleri devralınız.
4. Hijyen ve sanitasyon kuralları dâhilinde çalışma alanını hazırlayınız.

3. ADIM: TEKSTİLLERİ GRUPLANDIRMA İŞLEMİNİ YAPMA

5. Çamaşır arabaları ile toplanan tekstilleri toplama alanına getiriniz.

6. Öncelikle tekstilleri geldikleri birimlere göre ayırınız.
7. Ayırma işleminde; yıpranmış, yırtılmış, sökülmüş ve farklı lekeleri olan tekstilleri ayırarak listeye kaydediniz ve terzihaneye gönderiniz.
8. Renkleri, kirlilik dereceleri ve büyüklüklerine göre tekstilleri gruplandırınız.
9. Lekeli olanları işlem yapılması için ayırınız.
10. Gruplanan tekstilleri sayınız ve tutanaklara yazınız.
11. Yıkama üzere tekstilleri yıkama alanına gönderiniz.
12. Çalışma alanında son kontrolleri yapınız.

DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
	Puan	10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan
ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:					Numarası:		İmza:
ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:							İmza:
* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder. ** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.							

5.2.

TEKSTİL ÜRÜNLERİNİ YIKAMA İŞLEMİ

Konukların konaklama işletmelerine duyduğu memnuniyetin düzeyini belirleyen unsurlardan biri de tekstil ürünleridir. Konaklama süresi boyunca konuklar, sürekli olarak tekstil ürünleriyle temas hâlinindedir. Bu nedenle kendilerine aitmiş gibi rahat ve güvenle kullanabilecekleri temiz, güzel görünümlü ve hijyenik tekstil ürünlerini kullanmak isterler. Temiz ve hijyenik olmayan ürünler konukların sağlıklarını da olumsuz yönde etkileyebilir.

Konaklama işletmelerinde kullanılan tüm tekstil ürünlerinin hijyenik ve estetik açıdan yeterli olması gerekir. Konuklara temiz tekstil ürünlerinin sağlanması için kirlenmiş ürünlerin tesis görevlileri tarafından kullarlara uygun şekilde toplanması, yıkanması ve yeniden kullanıma sunulması gerekir. İşletmelerde tekstil ürünlerinin temizlik ve bakımının yapılması için farklı sistemler bulunur.

- İşletme, tekstil ürünlerini çamaşır kiralama kuruluşlarından kiralayabilir, bu durumda yıkama işleminin bedeli kiraya dâhildir.

- İşletmeler tekstil ürünlerini kendi çamaşırhanesinde yıkayabilir.
- İşletmeler tekstil ürünlerini dışarıdan ticari bir firmaya ücretle yıkatabilir.

Konaklama işletmesinin değişik birimlerinden gelen ve kuru temizleme gerektirmeyen kirli tekstil ürünleri, çamaşırhanede yıkama özelliklerine göre gruplandırılır (Görsel 5.17). Onarım gerektiren (yırtık, sökük vb.) havlu, çarşaf vb. tekstiller yeniden farklı amaçlarla değerlendirilmek üzere terzihaneye gönderilir. Çamaşırhanede kirli tekstiller şu şekilde gruplandırılır:

- **Renklerine Göre Gruplandırma:** Renkli ve beyaz tekstiller bir arada yıkanmamalıdır. Renkler birbirine karışacağı gibi beyazlar için kullanılan ağartıcılar renkleri bozabilir.
- **Cinslerine Göre Gruplandırma:** Yatak ve havlu takımları hem dokuma hem de kullanım yönünden farklı özelliktedir. Bu gruptakiler bir arada yıkanmamalıdır. Ayrıca pamuklu ve yünlü kumaşlar farklı ısıda su kullanmayı gerektirdiği için birlikte yıkanmamalıdır.
- **Kirlilik Derecesine Göre Gruplandırma:** Az kirliler, çok kirli olanlarla birlikte yıkanmamalıdır. Tekstilleri kirlilik derecesine göre gruplamak, az kirli tekstilin yıpranmasını önleyeceği gibi su, deterjan, elektrik, zaman ve enerji tasarrufu da sağlar.
- **Büyükliklerine Göre Gruplandırma:** Yastık kılıfı ve çarşaf aynı cins kumaştan olmasına rağmen bu tekstillerin büyüklüğü farklıdır. Küçük çamaşırlar büyüklerin arasında yıkanırken yıpranır.

Görsel 5.17: Çamaşırhanede gruplanan kirli tekstiller

Gruplandırma, çamaşırhane işlemleri ve yıkama yönteminin doğru belirlenmesi açısından önemlidir. Gruplanan tekstiller, yıkama işlemi yapılmak üzere yıkama bölümüne alınır. Yıkama bölümü (çamaşırhane) tekstillerin stoklandığı ve saklandığı, dikişlerinin dikildiği yerdir. İşlerin sorunsuz yürütülmesi için çamaşırhanenin iyi bir organizasyon yapısı olmalıdır. Çamaşırhanede bulunan bölümler şunlardır:

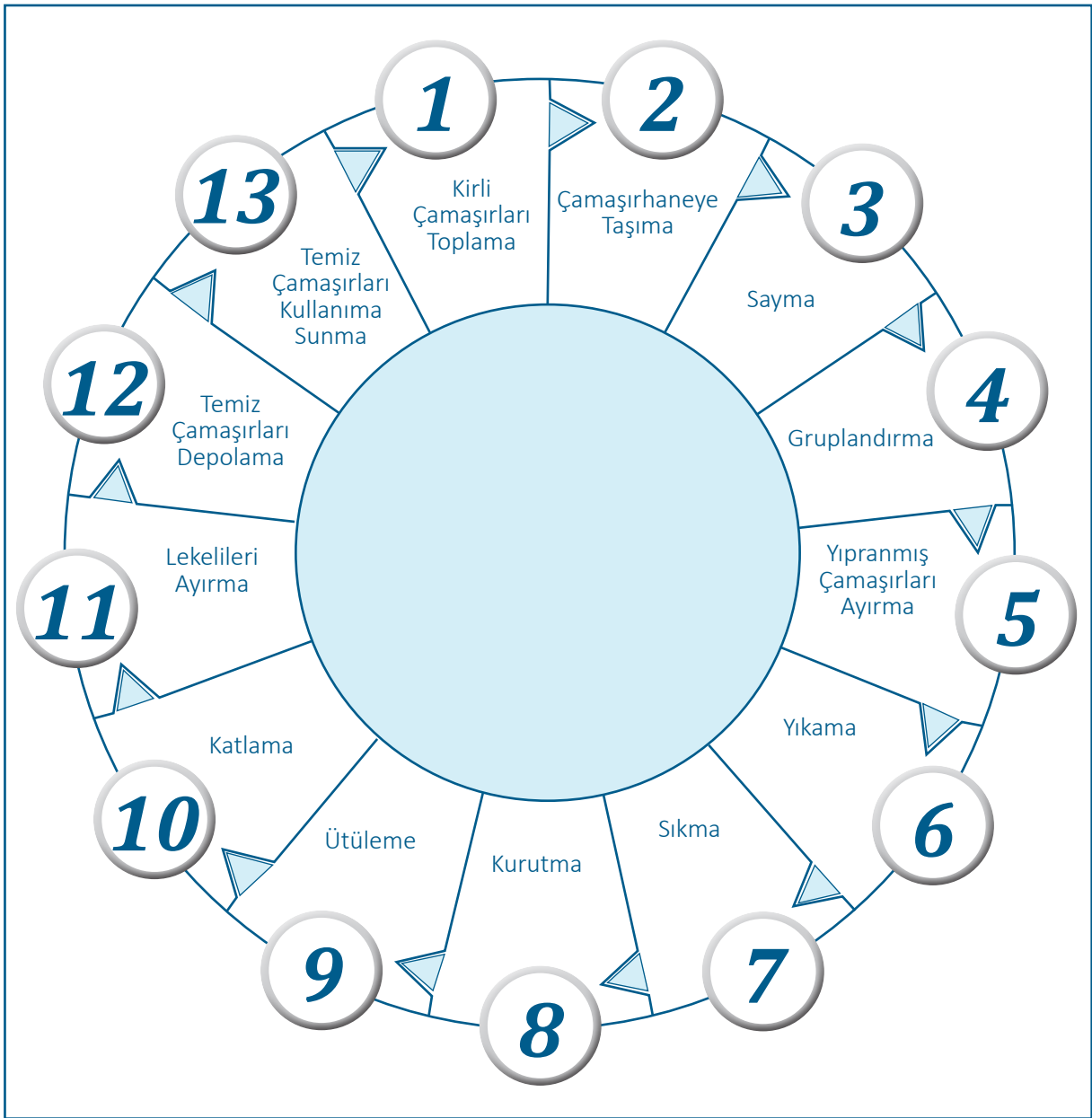
- Temiz çamaşır bölümü (yedek çamaşırlar dâhil)
- Kirli çamaşır bölümü (gruplama ve sayma bölümü)
- Dikiş ve tamir bölümü (çamaşırlara numara ve marka dikilmesi)
- Yıkama ve ütüleme bölümü

Kirli tekstiller, türlerine göre farklı renklerde ve kapalı kirli çamaşır torbalarında kirli arabası ile taşınır (Şema 5.2). Kirli tekstillerin taşındığı arabalar düzenli olarak temizlenmeli ve dezenfekte edilmelidir.

Kirli tekstiller; lekeli, az ve çok kirli olarak ayrılmalıdır. Kirli çamaşır ayırımı yapan personel eldiven ve maske kullanmalı (Görsel 5.18), temiz çamaşırlarla temas etmemeli; hijyen ve iş güvenliği kurallarına uymalıdır.

Görsel 5.18: Personelin eldiven ve maske kullanımı

Şema 5.2: Çamaşırhane işlem süreci

Kirli tekstillerde yıkama işlemi öncesi lekeli olanlar ayrılır. Leke çıkarma işleminin etkili bir şekilde yapılabilmesi ve istenilen sonuçlara ulaşılabilmesi; lekenin çeşidine, kumaşın türüne ve lekeye zamanında müdahale edilmesine bağlıdır. Leke çıkarmada kullanılan yöntem, tekstil ve lekenin türüne göre değişir. Her lekenin ayrı bir leke çıkarma yöntemi bulunur. Pamuklu bir üründe başarılı sonuç veren bir leke çıkarma yöntemi, yünlü ya da sentetik bir üründe aynı başarıyı gösteremeyebilir. Doğru yöntem ile müdahale edildiği takdirde lekeyi çıkarma olasılığı artar.

Leke: Tekstil yüzeyinde su bazlı içecek, kimyasal vb. nedenlerle oluşmuş lokal kirlenmelere ve renk değişikliklerine denir.

Her yıl, konaklama sayıları ile birlikte yıkanan tekstil tonajı da giderek artmaktadır. Lekeli tekstiller; yoğun sezonda yüksek kapasite oranları ile çalışan çamaşırhanelerde, çamaşırların tekrar yıkanmasını gerektirir. Lekeli çamaşırların tekrar yıkanması, işletmelere ek maliyet getirir ve kullanıma hazır tekstil sağlanmasında sıkıntı yaşanmasına yol açar. Bu sorunlarla karşılaşılmasını için lekeli çamaşırların hızlı bir şekilde temizlenmesine yönelik önlemler alınmalıdır. Bu leke türleri genel olarak şu şekilde sınıflandırılır:

- **Su Bazlı Lekeler:** Su ile yıkama sonucunda uzaklaştırılabilen lekelerdir (Görsel 5.19). Örneğin meyve suyu, meşrubat, çay, kahve lekeleri vb.
- **Kimyasal Bazlı Lekeler:** Su ile uzaklaştırılması mümkün olmayan, kimyasal leke çıkarıcılar ve çözücüler kullanılarak çıkarılabilen lekelerdir. Örneğin yağ, boya (yağlı boya, akrilik boya), pas, oje, tükenmez kalem ve mürekkepli kalem lekesi vb. lekeler bu grupta yer alır.

Görsel 5.19: Kurumuş meyve suyu lekesi

Çay lekesi çıkarma işlemlerini aşağıdaki boşluğa sırası ile yazarak sınıfta öğretmenin ve arkadaşlarınızla paylaşınız.

.....

.....

.....

.....

Su bazlı ve kimyasal bazlı lekelerin yanı sıra günümüzde otel tekstillerinde sıklıkla karşılaşılan ve zorlukla çıkartılan bazı lekeler de şunlardır:

- **SPA Havlularında Yoğun Yağ Lekesi:** SPA havluları, ağır lekeli tekstil türleri arasında yer alır. Masaj yağlarının aromatik kokuları tekstilin üzerine iner. Doğru yıkama programı ve uygun ürün ile tekstil liflerinin arasındaki yağlar temizlenmelidir.
- **Güneş Yağı Lekeleri:** Özellikle deniz turizminin yoğun olduğu bölgelerdeki otellerin en büyük sorunlarından birisi güneş yağı lekeleridir. Bu lekeler sarı, turuncu, pembe renklerde olabilir. Bu lekelerin çıkartılması için özel formüle edilmiş ürünler ile yıkamalar yapılmalıdır.
- **Sürtünme Lekeleri:** Havlu ve yastık kılıflarında sıklıkla siyah lekeler olarak görülür. Bu tür leke-

ler, tekstilin taşınması sırasında taşıma araçlarının tekerlek veya metal yüzeylerine sürtünmesi ile oluşabileceği gibi tekstilin toz almak, ayakkabı silmek gibi amaç dışı kullanımı yüzünden de oluşabilir. Eğer tekstilin taşınması sırasında sürtünmeler oluyorsa bunun için gerekli önlemler alınmalıdır. Lekeye oluşmadan engel olmak daha kalıcı bir çözümdür.

- **Ruj, Maskara vb. Makyaj Lekeleri:** Normal yıkamalarla çıkarılamayan bu lekeler (Görsel 5.20) yağ ve boya çözücü etkisi olan özel solventler uygulanarak lokal müdahale edilmelidir. Bu uygulama yapıldıktan sonra tekstil mutlaka durulanmalı veya yeniden yıkanmalıdır. Lokal uygulama yapılan ürünlerin tekstil üzerinde durulanmadan kalması, tekstil liflerini zayıflatabileceği gibi ciltle teması durumunda ciltte kızarıklık, kaşınma ve alerjiye sebep olabilir.

Görsel 5.20: Ruj lekesi

Çamaşırhanede çalışan tüm personelin lekeleri doğru tanımlaması ve lekeye nasıl müdahale edileceğini bilmesi gerekir. Lekenin doğru tanımlanması ve lekeye müdahale yönteminin bilinmesi, kimyasal ve enerjinin tüketiminde kapasitenin doğru yönetilmesini sağlar.

Leke çıkarma işlemleri kumaş ve giysiye göre değişir. Kumaşın özelliğine göre kullanılacak leke temizleme maddesi ve teknik de değişkenlik gösterir. Ürünün lekelenmeden önceki görünümüne kavuşması için leke çıkarma işlemlerini sırasıyla yapmak gerekir.

Leke çıkarma işlem basamakları şunlardır:

- Su bazlı sıvı lekelerin bir kâğıt havlu ya da temiz bir bez ile hemen suyu alınır. Ardından soğuk suyla yıkanıp leke çıkartılır. Leke çıkarmakta zaman çok önemlidir. Lekeye ne kadar çabuk müdahale edilirse lekeyi çıkarmak o kadar kolaylaşır.
- Leke kumaş üzerinde ise kumaşın lif özellikleri ve dokusu dikkate alınır. Bazı durumlarda lekeye kumaşın tersinden işlem uygulanır.
- Tekstilin üzerinde yıkama etiketi bulunuyorsa etiketin üzerindeki yıkama ve ağartma sembollerine uygun leke çıkarma yöntemi uygulanır.
- Kuru temizleme işlemi gerekiyorsa başka bir yöntem denenmeden mutlaka kuru temizleme işlemi yapılmalıdır.
- Hassas kumaşlarda (ipek, yün vb.) leke çıkarmak için ağartıcı ya da çamaşır suyu kullanılmamalı, kumaşların dokusuna zarar verecek şekilde ovalama yapılmamalıdır.
- Leke çıkarma işleminde, boya lekesi bırakabilecek renkli havlular ya da kumaşlar kullanılmamalıdır. Ayrıca leke çıkarma işlemlerinde tiftikli, tüylü ve boya veren kumaş da kullanılmamalıdır.
- Sebebi bilinmeyen lekelerin çıkarılması işleminde sıcak su kullanılmamalıdır.
- Lekeli kumaşlar ütülenmemelidir. Sıcaklık, lekenin kumaşın içine işlemesine yol açarak lekenin çıkarılmasını zorlaştırabilir.
- Kimyasal leke çıkarıcılarının yapısında uçucu kimyasallar bulunur ve sağlık açısından zararlı olabilir. Bu nedenle leke çıkarma işleminin yapıldığı ortam uygun şekilde havalandırılmalıdır.
- Leke çıkarma işlemi bittikten sonra yıkama işlemi yapılmalıdır.

Leke çıkarma işleminde başarılı olabilmek için kumaşın ham maddesinin (içeriğinin) bilinmesi, leke türünün iyi belirlenmiş olması ve lekeye erken müdahale edilmesi gerekir. Ayrıca çeşitli leke çıkarıcılara ihtiyaç vardır. Başlıca leke çıkarıcıları; su, sabun, deterjan, leke çıkarıcı mendil, talk pudrası, oksijenli su, amon-

yak, alkol, aseton, gliserin, çamaşır suyu, oksilik asit, tiner, temizleme solüsyonları, leke çıkarıcı sprey ve leke çıkarıcı kimyasallardır.

Lekenin özelliğine ve kumaşın türüne göre kullanılacak kimyasalların dozajları da iyi ayarlanmalıdır. Her lekenin ayrı bir leke çıkarma yöntemi bulunur. Ayrıca pamuklu bir tekstilde başarılı sonuç veren bir yöntem yünlü ya da sentetik bir üründe aynı başarıyı vermeyebilir. Doğru yöntem ve kimyasal ile lekeye müdahale edildiği takdirde lekeyi çıkarma şansı artacaktır.

Leke çıkarmakta kullanılan kimyasallar zehirleyici, yanıcı ve yakıcı özelliklere sahip oldukları için havalandırma tertibatının çok iyi olması gerekir. Ayrıca çalışma ortamı iyi aydınlatılmalı ve kaygan olmayan zemin malzemesi kullanılarak düzenlenmelidir. Leke çıkarma işlemini yapan kişiler, leke çıkarıcıların olumsuz etkilerinden korunmak için eldiven ve kullanılan kimyasalın talimatı doğrultusunda gerekiyorsa maske kullanmalıdır.

KURU TEMİZLEME GEREKTİRMEYEN TEKSTİLLERDEKİ LEKELERİ ÇIKARMA İŞLEMİ

AMAÇ: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak ulusal standartlar ve işletme prosedürü doğrultusunda leke çıkarma işlemlerini yapmak.

ARAÇ GEREÇ: Üniforma, isimlik, iş için gerekli formlar, tekstil taşıma arabaları leke çıkarma kimyasalları, leke fırçaları, leke masası, bone, maske ve eldiven

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. Uygulamanın "İş Öncesi Kişisel Temizlik ve Bakım" adımının işlem basamaklarını uygulayınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

2. Çamaşırhane sorumlusunun yaptığı meetinge katılınız.
3. Şefinizden iş programınızı alınız.
4. Hijyen ve sanitasyon kuralları dâhilinde çalışma alanını hazırlayınız.
5. Malzeme giriş çıkış listesini doldurarak şefinize onaylatıp işiniz için gerekli araç gereç eksiklerini tamamlayınız.

3. ADIM: YIKAMA ÖNCESİ LEKE ÇIKARMA İŞLEMLERİNİ YAPMA

6. Leke çıkarma işlemi öncesinde bone, maske ve eldiven takınız.

7. Tekstili kontrol ederek varsa leke tanımlaması yaparak sınıflandırınız.

8. Tekstilin üzerinde yer alan talimatı okuyunuz.

9. Sınıflandırdığınız tekstilleri leke masasında renk, cins, kumaş dokusu ve leke türüne göre ayırınız.

10. Lekenin cinsine göre (pas, ter, ruj, kan, mürekkep vb.) kullanacağınız uygun kimyasal temizleyiciyi belirleyiniz.

11. Leke çıkarma çalışması yapınız.

12. Leke çıkarma işleminin kontrolünü yapınız ve çamaşır yıkama listesine işleyiniz.

13. Tekstili yıkanmak üzere taşıma arabasına yerleştiriniz.

14. Çalışma alanında son kontrolleri yapınız.

DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
	Puan		10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan
ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:					Numarası:		İmza:
ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:							İmza:
* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder. ** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.							

5.2.1. Çamaşırhanede Kullanılan Araç Gereç

Çamaşırhanelerde, tekstil ürünlerinin çeşitlerine göre araç gereç bulunur. Bu ihtiyaca yönelik kararlar verilirken enerji ve su tasarrufu göz önünde bulundurulur. Kullanılan araç gerecin sayısı ve çeşitleri, konaklama işletmesinin büyüklüğüne ve konuk hizmetleri seviyesine bağlıdır. Bir konaklama işletmesinin çamaşırhanesinde bulunan başlıca araç gereç şunlardır:

- Endüstriyel otomatik çamaşır makineleri
- Endüstriyel kurutma makineleri
- Çarşaf ve havlu katlama makineleri
- Su tahliye makineleri
- Ütüler
- Dikiş makineleri

Makinelerin sayı ve kapasitesinin yetersizliği, periyodik bakımlarının aksatılması durumunda şu sorunlar yaşanabilir (Görsel 5.21):

- Yıpranmış çamaşırlar
- Yetersiz temizlik
- Fazla enerji ve su maliyeti
- Artan makine bakım maliyetleri
- Artan tekstil maliyetleri
- Artan kimyasal madde ve işçilik maliyetleri
- Artan gereksiz stok maliyeti

Görsel 5.21: Makinelerin periyodik bakım ve kontrolleri

Çamaşırları makinede yıkamanın genel kuralı, çamaşırın sabun veya deterjan içinde mekanik hareketini sağlamaktır. Bu işlem; lif ve kirlerin ıslanması, kirin dokumadan ayrılması ve sularla atılmaya hazır hâle gelmesine yardımcı olur. Normal kirlenmiş tekstiller, yeterli dozajda aktif oksijen içeren çamaşır deterjanları ile uygun sıcaklıkta ve sürede yıkanır.

Konaklama işletmelerindeki tüm tekstil ürünleri, endüstriyel amaçla tasarlanmış makinelerde yıkanır. Yıkama makineleri; genellikle paslanmaz çelikten imal edilir, yıkama ve durulamayı yapan tamburdan oluşur.

Çamaşır yıkama sürecinde çok çeşitli kimyasal maddeler kullanılır. Bu maddelerin türleri ve miktarları kullanılacak yüzeye ve amaca göre değişir. Çamaşır yıkamada istenen temizliğin sağlanması; kullanılan deterjanların ve dokumaların cinsi, su ısısı, su sertliği, yıkama süresi, kirlilik derecesi ve lekeler önceden müdahale edilmesi ve yumuşatıcıların kullanılıp kullanılmamasına bağlıdır.

- **Su:** İstenen temizlikte yıkama için kullanılan suyun kalitesi çok önemlidir. Çamaşır yıkama suyu; renksiz, berrak, kokusuz, tortusuz, yumuşak, bikarbonat sertliği düşük, fazla demir ve mangan içermeyen, pH 7 civarında, bakteriyolojik açıdan temiz olmalıdır.
- **Sabun:** Çamaşır yıkamada, daha çok granül ve toz hâldeki sabunlar kullanılır. Özellikle bebek çamaşırları ve hassas tekstillerin yıkanmasında tercih edilir. Sert ve soğuk sularda etkisinin oldukça azalması, yüzeyde ince bir kireç tabakası bırakması ve zor durulanması sabunun dezavantajlarıdır.
- **Deterjan:** Sabuna göre daha etkili bir yıkama maddesidir. Çamaşırların kirden arındırılması ve zorlu lekelerin çıkarılması amacıyla kullanılır. Yıkama deterjanının seçiminde temizlenmek istenen kirin türü, temizlenecek yüzeyin ne tür maddeden yapıldığı, suyun sertlik derecesi göz önünde bulundurulur.
- **Ağartıcı:** Çamaşırların üzerindeki boyar maddeleri çözerek lekeleri ve kirleri uzaklaştırır ancak ağartma hiçbir zaman iyi bir temizlemenin yerini tutamaz. Dikkatli kullanılmayan ağartıcılar çamaşırların yıpranmasına ve ömrünün kısalmasına neden olur. Çamaşır yıkamada, klorlu ve oksijenli ağartıcılar olmak üzere iki tür ağartıcı kullanılır.

- **Yumuşatıcı:** Son durulama suyuna ve soğuk suya katılarak kullanılır. Yumuşatıcının etkili olabilmesi için deterjanın iyice durulanması gerekir. Yumuşatıcı; ütülenmeyi ve çamaşırların makineden çıkarılmasını kolaylaştırmak, yıkanan çamaşıra güzel koku vermek amacıyla kullanılır.
- **Asit:** Temizlik, leke çıkarma, koku giderme ve yüzeydeki mikroorganizmaları yok etme işlerinde asitlerden yararlanır. Kuvvetli asitler, kullanıldıkları yüzeylere zarar verdikleri için zayıf asit ya da seyreltilmiş asit kullanılmalıdır. Asitleri kullanırken bunların üzerinde yazan kural ve ölçülere dikkat etmek gerekir. Aksi takdirde tekstil ürünlerine zarar verebilir. Uygulamada en çok kullanılanlar, sirke (asetik asit) ve limon suyudur (sitrik asit).

Yıkamış çamaşırların yeniden kullanımına kadar geçen süre içinde temiz kalması sağlanmalıdır. Vücut ve vücut sıvıları ile temas eden çarşaf, yastık yüzü, havlu vb. çamaşırlarda, 20-25°C oda sıcaklıklarında bakteriler hızla çoğalır. Bu nedenle kirli çamaşırların mümkün olan en kısa sürede yıkanması, kirli ve temiz çamaşırların rutubetli ortamda bekletilmemesi çamaşır hijyeni açısından oldukça önemlidir. Çamaşırların makine yıkama programı; çamaşırın rengi, dokusu ve kirlilik derecesine göre belirlenir.

Yıkama işleminden verimli bir sonuç alınabilmesi için makinenin mekanik gücü (devir hızı), su ısı, su kalitesi, yıkama süresi, kimyasalların tür ve miktarının seçimi, elyaf doku özelliklerinin dikkate alınması gerekir. Yıkama sırasında çamaşır makinesine aşırı miktarda (Görsel 5.22) çamaşır konulmamasıdır. Tekstil ürünlerinin yıkanması gibi iyi durulanması da oldukça önemlidir. Yetersiz durulama yüzünden üründe renk bozulması, zor ütülenme ve kötü koku gibi sorunlar oluşur. Bu durumlar üründe sararma, grileşme, lekelerin çıkmaması, çekme ve yırtılma gibi sıkıntılar doğurabilir. Bunlar, kullanım ve bakımdaki hatalı işlemler sonucu ortaya çıkmakta ve işletmeye ek harcamalar getirmektedir.

Görsel 5.22: Çamaşır yıkama makinelerinde uygun kapasite kullanımı

Kumaşların Türlerine Uygun Yıkama Suyu Sıcaklıkları

- **Pamuklular:** Beyaz pamuklular 80-90 °C, renkliler ise en fazla 60 °C sıcaklıkta yıkanmalıdır.
- **Ketenler:** Ön yıkama suyu sıcaklığı 25-30 °C arasında, ana yıkama sıcaklığı 50-60 °C arasında olmalıdır.
- **Yünlüler:** Yıkama suyu sıcaklığının 30-40 dereceyi geçmemesi gerekir.
- **İpekliler:** Kuru temizleme yapılması daha uygundur. Çamaşır makinesinde yıkanması gerekiyorsa 30-40 °C sıcaklıkta yıkanmalıdır.
- **Sentetik Elyaf:** Genellikle çok düşük ısıda yıkanır.
- **Pamuk–Polyester Karışımı:** Ön yıkama suyu sıcaklığı 25-30 °C arasında, ana yıkama sıcaklığı 50-60 °C arasında olmalıdır.

Teknolojik gelişmelerle birlikte çevreye ve doğaya duyarlı, enerji tasarruflu ve akıllı dozajlama özelliği ile kimyasal miktarını kendi otomatik olarak ayarlayan çamaşır makinelerinin üretimi ve kullanımları artmıştır. Ayrıca çamaşır makinelerinde kullanılmak üzere çeşitli yıkama kimyasalları üretilmektedir. Düşük ısıda çözünebilen ve ekolojik özelliğe sahip kimyasallar sayesinde yıkama işleminde verimli sonuçlar alınmaktadır.

Yıkanan tekstillerin istenilen şartlarda yıkanıp yıkanmadığı çamaşırlara bakılarak kontrol edilmelidir. Çamaşır

maşırılar üzerinde yıkanmadan kaynaklanan yırtılma, leke, renk değişimi, düğme vb. kopma durumlarının kontrol edilmesi gerekir. Lekeli çamaşırılar yeniden leke çıkarma işlemi yapılmak üzere ayrılır. Yıkama işleminden sonra tekstiller ıslak çamaşır arabalarına alınır. Ütüleme ve kurutma işlemleri için uygun makinelere gönderilir.

Hijyen: Hijyen (hıfzıssıhha), sağlıklı bir yaşam için yapılan faaliyetlerin ve alınan önlemlerin tümüdür. Çamaşır hijyeni ise yıkanan çamaşırılıarın kirden ve taşıdığı mikroorganizmalardan arındırılarak temiz ve sağlıklı duruma getirilmesidir. Üzerindeki kirden arındırılan tekstilin hijyenik hâle getirilebilmesi için bazı yıkama uygulamalarından geçirilmesi gerekir. Çamaşırhaneler belirlenmiş hijyen kuralları doğrultusunda yıkama işlemini gerçekleştirir.

Islak arabalarından alınan yıkanmış temiz tekstiller, kurutma işlemi için kurutma makinelerine yerleştirilir. Tekstillerin özelliklerine uygun kurutma programları belirlenir ve makineler çalıştırılır. Kurutma işlemi; ısıtma, hareket ettirme ve havalandırma sonucu meydana gelir. Odadaki sıcaklık, kuru hava tamburunun deliklerinden içeri pervanelerle üfleme sonucu alınır. Buhar ısısı ne kadar fazla olursa kuruma işlemi o kadar çabuk olur. Isı derecesi ve zamanlama, kurutulacak çamaşırın cinsine göre ayarlanır. Sıcak hava ile kurutma makinelerinde, kalın havlular, yatak örtüleri, pamuk battaniyeler vb. yumuşak tüylü tekstil ürünleri kurutulur.

Görsel 5.23: Tekstillerin ütülenmesi

Tekstiller yıkandıktan sonra ütüye hazır hâle gelir. Ütünün ısısı, çamaşırın şekil (buruşukluğu) ve özelliğine göre ayarlanır. Yatak ve restoran takımları hafif nemli olarak silindir ütüyle ütülendir (Görsel 5.23).

Kolalama: Çamaşırılıarın yenilenmesi, parlaması, dokusunun sık görünmesi ve kolay şekil alması için yapılan bir işlemdir. Peçete gibi bazı çamaşırılıar ütüleme işlemi öncesinde kolalanır. Kola yapılmış çamaşırılıar göze hoş görünür, dolapta az yer kaplar ve geç kirlenir. Böylece tekstillerin kullanım ömrü daha uzun olur. Günümüzde yatak ve sofa takımlarında piriñç kolası, sentetik ürünlerde (perde, tül, polyester örtü vb.) plastik kola kullanılır.

Katlama: Ütülendir tekstillere yönelik son işlem katlamadır (Görsel 5.24). Katlama işlemi, çamaşırılıarın bozulmadan korunmasını sağlar. Ayrıca kat hizmetlerinde ve yiyecek içecek hizmetlerinde kullanılan katlanmış ürünler, personele işleminde kolaylık sağlar.

Yıkanan, dikiş ve tamiri yapılan, ütülendir ve kolalanan tekstiller kontrol edildikten sonra çamaşır gruplarına göre temiz çamaşır bölümündeki raflara yerleştirilir. Büyük ve ağır tekstiller alt, küçük ve hafif tekstiller üst raflara yerleştirilmelidir. Katlanan ve ütülendir tekstiller kullanım için hemen verilmemeli, raflarda en az 24 saat dinlendirilmelidir.

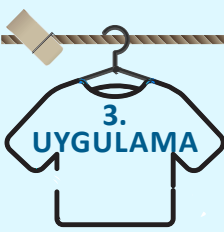
Görsel 5.24: Katlanan tekstiller

Çamaşırhane depolarının (Görsel 5.25) uygun koruma ve saklama koşullarına sahip olması gerekir. Depolarda yeterli raf sayısı, iyi havalandırma sistemi, rutubetsiz ortam ve iyi aydınlatmanın sağlanması oldukça önemlidir. Temiz tekstillerin depolardan kullanım yerlerine taşınması temiz araçlarla yapılmalı ve bu araçlar sık sık dezenfekte edilmelidir.

Görsel 5.25: Tekstilleri depolama

KURU TEMİZLEME GEREKTİRMEYEN TEKSTİLLERİ YIKAMA

AMAÇ: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak ulusal standartlar ve işletme prosedürü doğrultusunda tekstilleri yıkama işlemlerini yapmak.

ARAÇ GEREÇ: Üniforma, isimlik, bone, maske, eldiven ilgili form ve tutanaklar, çamaşır yıkama makineleri, kurutma makineleri, ütüler, çamaşır yıkama deterjan çeşitleri, çamaşır katlama makineleri ve taşıma arabaları

- 1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM**
1. Uygulamanın "İş Öncesi Kişisel Temizlik ve Bakım" adınının işlem basamaklarını uygulayınız.
- 2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA**
2. Çamaşırhane şefinin yaptığı meetinge katılınız.
 3. Şefinizden iş programınızı alınız.
 4. Hijyen ve sanitasyon kuralları dâhilinde çalışma alanını hazırlayınız.
 5. Yıkama işlemi için malzeme listesini doldurarak şefinize onaylatıp işiniz için gerekli araç gereç eksiklerini tamamlayınız.
- 3. ADIM: TEKSTİL YIKAMA İŞLEMLERİNİ YAPMA**
6. Çamaşır yıkama işlemi öncesinde bone ve maske takınız.
 7. Çamaşırhaneye gelen tekstilleri büyüklük, renk ve cinslerine göre ayırımı yaparak sınıflandırınız.

8. Sınıflandırdığınız tekstillere uygun çamaşır yıkama deterjanlarını hazırlayınız.
9. Tekstillerine uygun çamaşır yıkama programını ayarlayınız.
10. Çamaşır makinelerinin üzerinde yer alan kullanım kurallarına uygun program seçimi yaptığınızı kontrol ediniz.
11. Yıkama ve kurutma programından sonra çamaşır- ların ütöleme ve katlama işlemini standartlarına uygun şekilde yapınız.
12. Temiz tekstilleri hijyen kurallarına uygun olarak sayınız, tutanıklara işleyiniz ve paketleyiniz.
13. Temiz tekstilleri çamaşırhane deposu ve kat depolarına yerleştirilmek üzere hazırlayınız.

DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
	Puan		10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan
ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:					Numarası:		İmza:
ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:							İmza:

* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder.
** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.

Aşağıdaki soruların doğru seçeneğini işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi konuk odalarında kullanılan tekstil grubunda yer alır?

- A) Peştemaller
B) Havuz havluları
C) SPA havluları
D) Yatak örtüleri
E) Masa örtüleri

2. Aşağıdakilerden hangisi tekstillerin kullanım yerlerine göre sınıflandırılmasına dâhil değildir?

- A) Ön büro
B) Oda
C) Restoran ve mutfak
D) Genel alan
E) SPA merkezi

3. Otel çamaşırhanesinde yıkanan çamaşırların gruplandırılması ne şekilde yapılır?

- A) Konuk-Otel
B) Konuk-Otel-Personel
C) Konuk-Otel-Personel-Çocuk
D) Acil Yıkama-Normal Yıkama-Kuru Temizleme
E) Otel-Konuk-Çocuk

4.

- I. Leke çeşidi
II. Leke çıkarma yöntemi
III. Tekstil türü
IV. Lekeye zamanında müdahale

Leke çıkarma işleminin başarısında yukarıda numaralandırılmış öncüllerden hangileri etkilidir?

- A) II-III-IV
B) I-II-III
C) I-II-IV
D) I-III-IV
E) I-II-III-IV

5. Çamaşırların istenilen temizlikte olması için kullanılan yıkama suyunun kalitesinde aşağıdaki özelliklerden hangisi etkili değildir?

- A) Berrak
B) Kireçli
C) Kokusuz
D) Renksiz
E) Tortusuz

6.

- I. Suyun kalitesi
II. Makinenin devir hızı
III. Yıkama süresi
IV. Tekstil kumaş özellikleri

Çamaşır makinelerinden verimli sonuç alınabilmesi için yukarıda verilenlerden hangileri dikkate alınmalıdır?

- A) II-III-IV
B) I-II-III
C) I-II-IV
D) I-III-IV
E) I-II-III-IV

7. Aşağıdakilerden hangisi otel çamaşırhanesindeki araç gereçten biri değildir?

- A) Cilalama makineleri
B) Havlu ve çarşaf katlama makineleri
C) Halı ve koltuk süpürme makineleri
D) Kat temizlik arabaları
E) Zemin temizleme makineleri

8. Tekstiller kumaş türüne göre gruplandırılırken ürünün hangi özelliğine bakılması yanlıştır?

- A) Büyüklüğü
B) Rengi
C) Hangi mağazadan alındığı
D) Kirlilik derecesi
E) Cinsi

9. Tekstillerin uzun süre kullanılmasında aşağıdaki özelliklerden hangisi etkili değildir?

- A) Kalitesi
B) Yedek sayısı
C) Yıkama yöntemi
D) Fiyatı
E) Yıkama sayısı

10. Aşağıdakilerden hangisi leke çıkarıcı kimyasallar arasında yer alır?

- A) Kireç çözücü
B) Tuz ruhu
C) Cam silme spreyi
D) Sabun
E) Zemin parlaticısı

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

- Aksesuar** : Bir aletin, bir makinenin işlevine katılmayan ancak kendine özgü ayrı bir yararı bulunan alet, araç veya nesne.
- Ambalaj makinesi** : Temizlenen ve ütülenen giysileri poşetlemek için kullanılan makine. Askılı ürün paketlenme makinesi.
- Askılık** : Temizlenen ürünleri müşteri teslim almadan önce düzgün şekilde kırışmadan bir arada muhafaza etmek için kullanılan araç.
- Boyut** : Bir cismin herhangi bir yöndeki uzantısı.
- Çamaşır hijyeni** : Yıkanan çamaşırların kirden ve taşıdığı mikroorganizmalardan arındırılarak temiz ve sağlıklı duruma getirilmesi.
- Dezenfeksiyon** : Cansız yüzeylerdeki hastalık yapma özelliği olan bakteri, virüs, parazit gibi mikroorganizmaların kimyasal maddeler kullanılarak sayıca, türce azaltılması veya yok edilmesi işlemi.
- Distilasyon** : Kuru temizlemede kullanılan kimyasalların arıtılarak yeniden kullanıma gönderilmesi için ayrıştırılması işlemi.
- Elyaf** : İplik durumuna getirilebilen lifli madde olarak veya liflerin bir araya gelerek oluşturduğu lif demetleri.
- Ekolojik tekstil ürünü** : Ürünün elyaf hâlinde bitmiş ürün oluncaya kadar geçen tüm üretim aşamalarında çevreyi gözetken, kullanım aşamasında kullanıcıya zarar vermeyen ve kullanıldıktan sonra geri kazanılan veya çevreye zararsız ürünlere dönüşebilen ürünler.
- Ergonomi** : İş bilimi.
- Filtre** : Süzgeç, süzek.
- Gruplandırma** : Sağlam olan kirli tekstillerin renk, cins, büyüklük ve kirlilik derecelerine göre ayrılması işlemi.
- Hijyen** : Sağlıklı bir yaşam için yapılan faaliyetlerin ve alınan önlemlerin tümü (hıfzısıhha).
- İlmek** : Çözülmesi kolay düğüm, eğreti düğüm, ilmik.
- Karbon ayak izi** : Bir birey, ülke veya kuruluşun sürdürdüğü faaliyetler sonucu (elektrik tüketimi, ulaşım, ısınma vb.), atmosfere saldırdığı sera gazlarının karbondioksit cinsinden karlılığı.
- Kişisel koruyucu donanım (KKD)** : Kuru temizleme işletmesinde yürütülen işten kaynaklanan, çalışanın sağlık ve güvenliğini etkileyen ve onu risklere karşı koruyan, çalışan tarafından giyilen, takılan veya tutulan, bu amaca uygun olarak tasarlanmış tüm alet, araç gereç ve cihaz.
- Kolalama** : Çamaşırların yenilenmesi, parlaması, dokusunun sık görünmesi ve kolay şekil alması için yapılan bir işlem.
- Kuru temizleme** : Dokuma ve liflerin içine işlemeyen; liflerin doku, biçim ve renklerini korumalarını sağlayan su yerine yağ çözücülerle temizlenmesi.
- Kuru temizleme makinesi** : Belirli programa göre tekstil ürünlerinin kuru temizleme işini yapan kapalı devre makineler.
- Lif** : Tekstil endüstrisinde belirli uzunluk ve incelikte, mukavemeti olan, yumuşak, sarılmaya, eğilmeye ve bükülmeye uygun tekstilin en küçük ham maddesi.

Masa üst örtüleri (Kapak, Amerikan servis)	: Masa örtülerinin çabucak kirlenmesini önlemek ve hafif kirlenen örtünün servis sonuna kadar kullanılabilmesi amacıyla serilen bir üst örtüsü.
Mekanizma	: Belli bir sonucu sağlayacak biçimde, karmaşık olarak düzenlenmiş organlar ya da parçalardan oluşan bütün.
Nem	: Havada bulunan su buharı. Hafif ıslaklık, rutubet.
Organizasyon	: Ortak bir amaç çerçevesinde insan kaynağı kullanılarak oluşturulmuş, ortak bir çalışma düzenine sahip olan, kendi verimini yönetebilen yapı.
Otel çamaşırları	: Kat hizmetleri, F&B, mutfak, genel ve özel alan çamaşırları, temizlik bezleri ve paspaslar.
Paskala	: Büyük buhar kazanına sahip, hava çekme sistemi çalıştırıldığında kumaşı masaya yapıştıran aynı anda 4-5 kat kumaşı ütülemesini sağlayan ütü.
Periyodik	: Süreli, belli aralıklarla yinelenen, dönemsel.
Periyot	: Devir, dönem.
PERC-Perkloroetilen	: Renksiz, şeffaf ve kloroforma benzer bir kokuya sahip klorlu bir organik bileşen.
Risk piktogramları	: Kimyasal maddelerin üzerinde yer alan sağlık ve güvenlik amaçlı temel uyarı işaretleri.
Solvent	: Çözücü. Katı, sıvı ya da gaz çözünen maddeyi çözerek çözelti oluşturan sıvı ya da gaz madde.
Tekstil	: Bitkisel, hayvansal veya sentetik olmak üzere tekstil liflerini, yan mamullerini ve bunları kullanarak elde edilen yün, pamuk, keten, kaşmir, likra, ipek vb. dokumaların tümü.
Yatak örtüsü	: Estetik bir görünüm sağlamak amacıyla yatağın üzerine serilen aksesuar.

CEVAP ANAHTARI

1. ÖĞRENME BİRİMİ		İŞ ORGANİZASYONU							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
C	B	B	E	D	D	B	E		
2. ÖĞRENME BİRİMİ		KURU TEMİZLEME ÖNCESİ HAZIRLIK İŞLEMLERİ							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
C	B	B	D	D					
3. ÖĞRENME BİRİMİ		KURU TEMİZLEME İŞLEMLERİ							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
B	A	C	B	D	C	B	A	D	
4. ÖĞRENME BİRİMİ		GÜNLÜK/PERİYODİK KONTROL VE BAKIMLARIN TAKİBİ							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
B	E	A	C	B	E	B	D	E	A
5. ÖĞRENME BİRİMİ		KURU TEMİZLEME GEREKTİRMEYEN TEKSTİL ÜRÜNLERİ İÇİN YIKAMA İŞLEMİ							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
D	A	B	E	B	E	D	C	D	D

KAYNAKÇA

- ARPACI, F., Tüketicilerin Kuru Temizleme Tüketim Alışkanlıkları, Bilgi ve Değerlendirmeleri, Üçüncü Sektör Kooperatifçilik, 45, (2): 34-47, 2010.
- ARPACI, F., Kuru Temizleme Atölyeleri Yerleşim Düzenlemeleri ve Çalışanların İş Verimliliğine Etkileri. 7. Ulusal Ergonomi Kongresi, Adana, 1999.
- DAL, V., ÖZBEK, A., Hazır Giyim Sanayinde Giysi Bakım Etiketlerinin Önemi Üzerine Bir Araştırma, TMMOB Tekstil Mühendisleri Odası, 79, 2017.
- Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı, Ankara, 2020.
- ORAN, Ö. Kuru Temizleme Atölyelerinde Çalışanların Maruz Kaldığı Kimyasal Risk Faktörlerinin İncelenmesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlık Tezi
- Mesleki Yeterlilik Kurumu Çamaşırhane Görevlisi Seviye 2 Referans Kodu/ 13ums0283-2 Resmî Gazete Tarih-Sayı / 29.01.2013 – 28543
- Mesleki Yeterlilik Kurumu Çamaşırhane ve Kuru Temizleme Sorumlusu Seviye 4 Referans Kodu / 13ums0285-4 Resmî Gazete Tarih-Sayı / 29.01.2013 – 28543
- ŞAFAK, Ş., Kurumlarda Ev İdaresi, Damla Matbaacılık, Ankara, 2011.
- SEZGİN, O.M., Konaklama İşletmelerinde Kat Hizmetleri Yönetimi, Eser Matbaacılık, Ankara, 1994.
- TS EN ISO 3758 No.lu “Tekstil-Sembollerle Bakım Kılavuzu Kodu Türk Standardı

Not: Bu kaynakça TDK kaynakça yazım kuralları esas alınarak hazırlanmıştır.

GENEL AĞ KAYNAKÇASI VE GÖRSEL KAYNAKÇASI

MATERYALDE KULLANILAN GÖRSEL VE AĞ KAYNAKÇASI İÇİN BU BAĞLANTIYA TIKLAYINIZ.